

Rättsavdelningens handbok för handläggning av vapenärenden



Polisen

Beteckning **RA 2024:1**

Saknr 124

Datum 2024-03-08

Informationsklass **Öppen**

Beslutsdatum	2024-03-08
Diarienummer	A498.781/2023
Avser område/ämne	Handläggning av ärenden enligt vapenlagen och vapenförordningen
Riktat sig till	Rättsavdelningen
Beslutsfattare	Gunilla Hedwall, rättschef
Föredragande, organisatorisk enhet	Andreas Nordström, Förvaltningsrätt 3 RA
Ansvarig organisatorisk enhet	Förvaltningsrätt 3 RA
Gäller från och med	2024-04-08
Giltighetstid	
Ersätter dokument som upphävs	Rättsavdelningens riktlinjer för vapenhandläggning – ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål (RA 2015:03).

Innehållsförteckning

1	Inledning	9
1.1	Tillämpningsområde och målgrupp	9
1.2	Syfte	9
1.3	Läsanvisningar	9
1.4	Begrepp	10
1.5	Ändrade begrepp	11
1.6	Förkortningslista	12
2	Allmänna utgångspunkter	13
2.1	Vapenlagens tillämpningsområde	13
2.1.1	Begreppet skjutvapen	13
2.1.2	Särskilt angående vissa vapentyper	14
2.1.2.1	Armborst	14
2.1.2.2	Harpunvapen	14
2.1.2.3	Paintballvapen	15
2.1.2.4	Start-, signal och gasvapen	15
2.1.2.5	Tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar	16
2.2	Tillståndsplikt	17
2.3	Vilka som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin	18
2.3.1	Tillstånd att inneha skjutvapen	18
2.3.2	Tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin	19
2.4	För vilka ändamål kan tillstånd att inneha skjutvapen meddelas?	19
2.5	Grundläggande utgångspunkter för handläggningen	21
2.5.1	Bevisbördan	21
2.5.2	Kommunikation	21
2.5.2.1	Undantag från kommunikationsplikten	22
2.5.2.2	Kommunikation och sekretess	23
2.5.2.3	Hur kommunikation genomförs	23
2.5.3	Ålder	24
2.5.3.1	Undantag	25
2.5.3.2	Särskilt angående effektbegränsade skjutvapen	25
2.5.4	Bosättning	25
2.5.5	Särskilt om ansökan avseende illegala vapen	26
2.6	Tidsbegränsning	27
2.6.1	Tidsbegränsade tillstånd	27
2.6.2	Beslutet	28
2.7	Avgifter	28
2.8	När börjar beslut enligt vapenlagen gälla?	29
3	Lämplighet att inneha skjutvapen	30
3.1	Allmänt	30
3.1.1	Brottslighet	30
3.1.1.1	Brott mot jaktlagstiftningen	31
3.1.1.2	Brott mot vapenlagstiftningen	32
3.1.1.3	Djurplågeri av allvarligt slag	32
3.1.1.4	Våldsbrott	33
3.1.1.5	Narkotikabrott	33

3.1.1.6	Rattfylleri	34
3.1.1.7	Sjöfylleri	35
3.1.1.8	Allvarlig ekonomisk brottslighet	35
3.1.1.9	Sexualbrott	35
3.1.1.10	Upprepade förseelser	36
3.1.2	Kontaktförbud	36
3.1.3	Omhändertagande enligt LOB	36
3.1.4	Missbruk	37
3.1.5	Onykterhet i samband med hantering av vapen	37
3.1.6	Medicinska skäl	37
3.2	Handläggning vid pågående förundersökning	38
3.3	Vandelsprövning av personer som är, eller i närtid har varit, bosatta utomlands	38

4 Enskilds innehav av skjutvapen 40

4.1	Ansökan och dess innehåll	40
4.2	Jakt	41
4.2.1	Vapnets lämplighet för ändamålet	41
4.2.1.1	Allmänt om skjutvapens lämplighet	41
4.2.1.2	Naturvårdsverkets föreskrifter	41
4.2.1.2.1	Kulgevär	42
4.2.1.2.2	Hagelgevär	42
4.2.1.2.3	Kombinationsgevär	43
4.2.1.2.4	Enhandsvapen	44
4.2.1.2.5	Luftgevär	44
4.2.1.3	Yttrande från Naturvårdsverket	45
4.2.1.4	Egenskaper som är primärt motiverade av rent militära behov ..	45
4.2.1.5	Skjutvapen utan tillräcklig skottprecision eller med en konstruktion som innebär risker för skytten eller omgivningen	46
4.2.2	Förmåga att handha ett skjutvapen som ansökan avser	46
4.2.3	Behov av jaktvapen som inte är enhandsvapen	47
4.2.3.1	Allmänt om behovsprövningen	47
4.2.3.2	Femte och sjätte jaktvapnet	48
4.2.3.3	Exempel 1	49
4.2.3.4	Exempel 2	49
4.2.3.5	Fler än sex jaktvapen	50
4.2.4	Behov av enhandsvapen för jakt eller avlivning av djur	50
4.2.4.1	Enskottsvapen	51
4.2.4.2	Flerskottsvapen	52
4.3	Avlivning av fällfångade djur	52
4.3.1	Vapnets lämplighet för ändamålet	52
4.3.2	Förmåga att handha ett skjutvapen som ansökan avser	52
4.3.3	Behovsprövning	53
4.4	Skydd	55
4.4.1	Vapnets lämplighet för ändamålet	55
4.4.2	Förmåga att handha ett skjutvapen som ansökan avser	55
4.4.3	Behovsprövning	55
4.5	Prydnads- eller särskilt affektionsvärde	56
4.5.1	Allmänt	56
4.5.2	Behovsprövning	57
4.5.3	Varaktigt obrukbar	58
4.6	Godtagbara ändamål för start- och signalvapen	59
4.6.1	Vapnets lämplighet för ändamålet	59

4.6.2	Handhavande	59
4.6.3	Behovsprövning.....	59
4.7	Udda ändamål för skjutning	60
4.7.1	Allmänt.....	60
4.7.2	Förmåga att handha ett skjutvapen som ansökan avser	61
4.7.3	Behovsprövning.....	62
4.7.4	Samråd med FRS	62
4.8	Tillståndsbeviset och dess innehåll.....	63
5	Innehav av ammunition	64
5.1	Allmänt om rätten till innehav av ammunition	64
5.2	Ammunition.....	64
5.3	Tillstånd att inneha ammunition	65
5.3.1	Ansökan och dess innehåll.....	65
5.3.2	Prövning av ansökan.....	65
5.3.2.1	Vilka får meddelas tillstånd och för vilka ändamål.....	65
5.3.2.2	Risk för missbruk.....	66
5.3.2.3	Förvaring av ammunition.....	66
5.3.3	Tillståndsbeviset och dess innehåll.....	67
5.4	Förvärv av ammunition	67
6	Innehav av ljuddämpare	68
6.1	Allmänt om rätten till innehav av ljuddämpare	68
6.1.1	Straff.....	68
6.1.2	Överlåtelse av ljuddämpare	68
6.1.3	Skrotning	69
6.2	Tillstånd att inneha ljuddämpare	69
6.2.1	Ansökan och dess innehåll.....	69
6.2.2	Prövning av ansökan.....	70
6.2.3	Tillståndsbeviset och dess innehåll.....	70
7	Museers innehav av skjutvapen	71
7.1	Ansökan och dess innehåll	71
7.2	Prövning av ansökan.....	72
7.2.1	Vilka som får meddelas tillstånd	72
7.2.2	Behov.....	73
7.2.3	Godtagbart ändamål.....	73
7.2.4	Risk för missbruk.....	73
7.2.4.1	Lämplighetsbedömningen avseende juridiska personer.....	73
7.2.4.2	Förvaring.....	73
7.3	Museers innehav av ammunition och ljuddämpare	74
7.4	Tillståndsbeviset och dess innehåll.....	75
8	Utlåning av skjutvapen	76
8.1	Allmänt om utlåning av skjutvapen.....	76
8.1.1	Under uppsikt eller självständigt handhavande	76
8.1.2	Utlåning vid enstaka tillfällen.....	76
8.1.2.1	Innebörden av begreppet ”vid enstaka tillfällen”	77
8.1.3	Under 18 år	78
8.1.4	Enhandsvapen och helautomatiska skjutvapen.....	78
8.1.5	Särskilda krav för vissa typer av skjutvapen	78
8.1.6	Förbud mot utlåning vid risk för missbruk	79

8.1.7	Förbud mot utlåning till den som fått skjutvapen förverkat, återkallat eller omhändertaget.....	79
8.1.8	Vapenhandlars utlåning	79
8.1.9	Utlåning till väktare	80
8.1.10	Åsidosättande av utlåningsreglerna	80
8.2	Tillstånd att låna skjutvapen	80
8.2.1	Ansökan och dess innehåll.....	80
8.2.2	Prövning av ansökan.....	81
8.2.2.1	Behov av att låna skjutvapen för ett godtagbart ändamål	82
8.2.2.2	Behovsprövningen avseende vissa vapentyper	82
8.2.2.3	Risk för missbruk.....	82
8.2.2.4	Förmåga att handha skjutvapnet	83
8.3	Bevis om lånetillstånd och låneintyg	83
8.3.1	Bevis om lånetillstånd.....	83
8.3.2	Låneintyg.....	83
8.4	Låntagarens innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin	84
9	Nytt tillståndsbevis	85
9.1	Allmänt	85
9.2	Ansökan och dess innehåll	85
9.3	Prövning av ansökan.....	86
9.4	Tillståndsbeviset och dess innehåll.....	86
10	Ändring av skjutvapen.....	87
10.1	Ändring av funktions- eller verkningsgrad.....	87
10.2	Märkning	87
11	Utbyte av vapendel	88
11.1	Inledning.....	88
11.2	Hur ska formuleringen ”en ny likadan” tolkas?	88
11.3	Utbyte i samband med reparation av ett komplett vapen.....	88
11.4	Utbyte av vapendel som omfattas av ett separat innehavstillstånd....	89
12	Underrättelseskyldighet till Försvarsmakten.....	90
12.1	När ska underrättelseskyldigheten fullgöras?	90
12.2	Hur ska underrättelseskyldigheten fullgöras?.....	90
13	Omhändertagande	91
13.1	Risk för missbruk eller sannolikt återkallande	91
13.1.1	Behörig att fatta beslut.....	91
13.1.2	Överhängande risk för missbruk.....	91
13.1.3	Utredningsansvaret	92
13.1.4	Omhändertagande i en vapenhandel	92
13.1.5	Misstanke om brott	93
13.1.5.1	Särskilt om sekretess.....	93
13.1.6	Onykterhet i samband med hantering av vapen.....	95
13.1.7	Bristande förvaring och uppsikt.....	95
13.1.8	Omhändertagande enligt LOB	95
13.1.9	Medicinska skäl	96
13.1.10	Skyndsamt prövning av återkallelsefrågan	96
13.2	Rätten att inneha skjutvapnet kan inte visas	98

13.3	Vård av omhändertagen egendom	98
13.4	Återlämnande av omhändertagen egendom.....	98
14	Återkallelse	99
14.1	Återkallelse av tillstånd till innehav, införsel eller förvaring av skjutvapen	99
14.1.1	Olämplig att inneha skjutvapen	100
14.1.1.1	Bristande uppsikt eller förvaring.....	100
14.1.1.2	Medicinska skäl	101
14.1.1.3	Allvarlig sjukdom m.m.	102
14.1.2	Vägrat tillträde för kontroll av förvaringen	103
14.1.3	Förutsättningarna för tillståndet inte längre finns	103
14.1.4	Annan skälig anledning att återkalla tillståndet	104
14.2	Återkallelse av tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin	105
14.3	Återkallelse av tillstånd att driva handel med skjutvapen	105
14.3.1	Allmänt	105
14.3.2	När börjar beslutet att gälla?.....	107
14.3.3	Återkallelse av godkännande som föreståndare och ersättare	108
14.3.4	Återkallelse när tillståndshavaren försätts i konkurs eller avlider.....	109
14.4	Återkallelse av tillstånd att yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn	110
14.5	Återkallelse av tillstånd att låna skjutvapen	110
15	Avveckling av innehav av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin	112
15.1	Överlåtelse	112
15.2	Skrotning	112
15.2.1	Vem kan lämna in ett skjutvapen för skrotning?	112
15.3	Inlösen av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin	113
15.3.1	Inledning.....	113
15.3.2	Situationer när inlösen kan aktualiseras.....	113
15.3.3	Tidsfristerna för inlösen.....	114
15.3.3.1	Generellt om tidsfristerna	114
15.3.3.2	Förlängning av tidsfrist	115
15.3.4	Processen vid inlösen.....	116
15.3.4.1	Beslut om överlämnande.....	116
15.3.4.2	Närmare utredning gällande dödsbon	117
15.3.4.3	Värdering	117
15.3.4.4	Beslut om inlösen till visst belopp	119
15.3.4.5	Utbetalning av ersättning för inlösta skjutvapen.....	119
15.3.5	Särskilt om stulna eller förkomna skjutvapen.....	120
15.3.6	Särskilt om illegala skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin	120
15.4	Förverkande	121
16	Dödsbo, konkursbo och utmätning	123
16.1	Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ingår i dödsbo	123
16.1.1	Rätten att inneha egendomen.....	123
16.1.2	Dödsboets anmälan till Polismyndigheten.....	123

16.1.3	Förvaring	124
16.1.4	Tidsfrist för inlösen.....	124
16.1.5	Illegala skjutvapen i dödsbon	125
16.2	Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ingår i konkursbo	125
16.2.1	Rätten att inneha egendomen.....	125
16.2.2	Konkursförvaltarens anmälan till Polismyndigheten.....	126
16.2.3	Förvaring	126
16.2.4	Försäljning.....	127
16.3	Skjutvapen som blir föremål för utmätning.....	128

1 Inledning

1.1 Tillämpningsområde och målgrupp

Denna handbok gäller handläggning av ärenden enligt vapenlagen (1996:67) och vapenförordningen (1996:70).

Handboken reglerar inte hur de olika ärendetyperna hanteras i ärende-handläggningssystemet, annat än i vissa undantagsfall. Som huvudregel regleras hanteringen av Polismyndighetens handbok för vapenhandläggning i PÅr (PM 2015:30).

Handbokens målgrupp är alla medarbetare som arbetar med ärenden enligt vapenlagen, både de som handlägger ärenden och de som ansvarar för att föra Polismyndighetens talan i domstol i ärenden enligt vapenlagen.

1.2 Syfte

Handbokens syfte är att skapa nationell enhetlighet och därmed ökad rätts-säkerhet i fråga om handläggning av ärenden enligt vapenlagen och vapen-förordningen.

1.3 Läsanvisningar

Denna handbok innehåller bindande regler om hur handläggningen av vapenärenden ska ske samt rekommendationer och upplysningar om hur handläggningen bör ske.

En **bindande regel** är styrande för medarbetaren. När det i handboken står att den som hanterar ärendet **ska** göra på ett visst sätt är det en **bindande regel**. En sådan regel kan ha sin grund i författning, förarbeten till författning, praxis eller Polismyndighetens styrdokument och särskilda beslut. I fotnot anges var regeln kommer ifrån.

Om en bindande regel är en regel som Polismyndigheten har beslutat genom denna handbok, och som alltså inte har sin grund i t.ex. författning, förarbeten eller andra styrdokument, anges Polismyndighetens regel i en fotnot i anslutning till regeln. Även övriga hänvisningar till grunden för en regel framgår oftast i fotnoter.

Om det i handboken i stället står att den som hanterar ärendet **bör** göra på ett visst sätt är det att betrakta som ett **starkt rekommenderat handlingsätt**.

I vissa fall ger rättskällorna ett tolkningsutrymme. För att ge vägledning i dessa fall har Polismyndigheten gjort ett **ställningstagande kring hur tolkningen av rättsläget ska göras**. Det framgår då att tolkningen är **Polismyndighetens bedömning**. Tolkningen syftar till att bidra till enhetlig och rättssäker handläggning.

1.4 Begrepp

I denna handbok används följande begrepp med den i tabellen angivna innebörden.

Begrepp	Innebörd
Bemyndigande	Bestämmelse i lag eller förordning genom vilken riksdagen eller regeringen har delegerat rätten till Polismyndigheten att meddela föreskrifter.
Dödsbo	Ett självständigt rättssubjekt (juridisk person) som per automatik uppstår när en fysisk person har avlidit. Dödsboet omfattar den avlidne personens samtliga tillgångar och skulder och syftar till att förvalta kvarlåtenskapen så att arvskifte kan genomföras och fördelning av kvarlåtenskapen kan ske. I samband med detta upphör också dödsboet.
Föreskrifter	Regler som förvaltningsmyndigheter har rätt att besluta med stöd av bemyndigande. Dessa regler är bindande för alla myndigheter och för enskilda rättssubjekt.
Författning	Samlingsnamn för lagar, förordningar och föreskrifter.
Praxis	Hur ärenden av ett visst slag normalt har avgjorts av högre instans. Praxis utvecklas på de områden där lagtext och förarbeten inte ger något entydigt svar, utan lämnar utrymme för tolkning.
Styrdokument	Samlingsnamn för Polismyndighetens interna styrdokument, se 7 kap. Polismyndighetens arbetsordning (PM 2024:5).
Sökande	Den fysiska eller juridiska person som ansöker om ett tillstånd enligt vapenlagen eller vapenförordningen.
Tillståndshavare	Den fysiska eller juridiska person som ett tillstånd enligt vapenlagen avser eller vapenförordningen.
Tillstånd att inneha skjutvapen	Ett sådant tillstånd som avses i 2 kap. 1 § första stycket a) vapenlagen.

Rätt att inneha skjutvapen	Rätten att inneha skjutvapen kan härledas på flera olika sätt. Utöver den som har ett tillstånd att inneha ett skjutvapen har också t.ex. en vapenhandlare rätt att inneha de vapen som anges i vapenhandlartillståndet ¹ och den som har tagit hand om ett dödsbo får utan särskilt tillstånd inneha skjutvapen som ingår i boet under viss tid. ²
EU:s vapendirektiv	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 av den 24 mars 2021 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (kodifiering).
Överlåtelse	Rättshandling varigenom äganderätten till ett föremål övergår från en person till en annan. De vanligaste rättshandlingar som utgör överlåtelse är köp, byte, gåva och arv.

1.5 Ändrade begrepp

I tidigare styrdokument har vissa begrepp använts. I denna handbok har dessa begrepp av olika skäl³ slutat användas helt eller ersatts av andra begrepp. I tabellen nedan redogörs för dessa förändringar.

Begrepp	Innebörd
Dublettbevis	Har i denna handbok ersatts av <i>nytt tillståndsbegis</i> . Med detta avses ett nytt tillståndsbegis med samma innehåll.
Klassindelning av vapen	Används inte i denna handbok.
Omprovning	Används inte i denna handbok.
Erinran	Används inte i denna handbok.
Licens	Har i denna handbok ersatts av <i>tillstånd</i> alternativt <i>tillståndsbegis</i> .
Minne (ändamål)	Har i denna handbok ersatts av ändamålet <i>särskilt affektionsvärde</i> .
Inköpstillstånd/öppen licens	Har i denna handbok ersatts av <i>innehavstillsånd som inte avser ett visst bestämt skjutvapen</i> .

¹ Se 2 kap. 10 d § vapenlagen.

² Se 8 kap. 1 § vapenlagen.

³ Klassindelningen avser ammunition och inte skjutvapen, se Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2023:8) om vapen, vapentillbehör och ammunition. Begreppen omprovning och erinran förekommer inte i vapenlagstiftningen vilket är skälet till att de inte används i handboken. Se vidare i konsekvensutredningen.

1.6 Förkortningslista

CVR	Centralt vapenregister
Ds	Departementsserien
f.	fortsättning på nästa sida
ff.	fortsättning på nästa sida och minst en sida till
FRS	Förvaltningsrättssektionen
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
JK	Justitiekanslern
JO	Justitieombudsmannen
NJA	Nytt juridiskt arkiv
not.	notis
prop.	proposition
ref.	referat
s.	sidan/sidorna
SOU	Statens offentliga utredningar
RÅ	Regeringsrättens årsbok

2 Allmänna utgångspunkter

2.1 Vapenlagens tillämpningsområde

2.1.1 Begreppet skjutvapen

Vapenlagen definierar skjutvapen på följande sätt: ”vapen med vilka kulor, hagel, harpuner eller andra projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyrebelastningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel”.⁴

Det som sägs om skjutvapen gäller också följande föremål:

- anordningar som till verkan och ändamål är jämförliga med skjutvapen⁵
- obrukbara vapen som i brukbart skick skulle räknas som skjutvapen
- start- och signalvapen som laddas med patroner
- armborst
- tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar⁶
- slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen, eller armborststommar med avfyringsanordningar
- anordningar som kan bäras i handen och är avsedda att med elektrisk ström bedöva människor eller tillfoga dem smärta
- anordningar som gör att skjutvapen kan användas med annan ammunition än de är avsedda för.^{7, 8}

Vissa föremål är dock undantagna från vapenlagens tillämpningsområde.⁹ Ett sådant exempel är salutkanoner som inte kan laddas med gastäta enhetspatroner.¹⁰ Med en enhetspatron avses en patron där kula eller hagel tillsammans med patronhylsan och en driv- eller tändsats bildar en enhet. Med en gastät patron avses en patron som är självtätande i patronläget vid avfyrning och förhindrar krutgas att tränga ut bakåt.¹¹

Även skjutvapen som har tillverkats före år 1890 och som inte är avsedda för gastäta enhetspatroner faller utanför vapenlagens tillämpningsområde.¹² Notera att båda kraven måste vara uppfyllda för att skjutvapnet ska omfattas av undantaget. Här avses främst framladdningsvapen (mynningsladdare),

⁴ 1 kap. 2 § vapenlagen.

⁵ Här avses bl.a. gasvapen (se avsnitt 2.1.2.4), eldkastare och apparater för spridande av giftgas, se prop. 1973:166 med förslag till vapenlag m.m., s. 134.

⁶ Se mer information i avsnitt 2.1.2.5.

⁷ Här avses bl.a. instickspipor och reduceringspatroner.

⁸ 1 kap. 3 § vapenlagen.

⁹ 1 kap. 4 § vapenlagen.

¹⁰ 1 kap. 4 § a) vapenlagen.

¹¹ Åberg, Kazimir & Landgren, Fredrik, *Vapenlagen – en kommentar* (31 januari 2024, JUNO, version 2A), kommentaren till 1 kap. 4 § a) vapenlagen.

¹² 1 kap. 4 § b) vapenlagen.

men även skjutvapen som laddas på annat sätt omfattas av undantaget under förutsättning att de inte är avsedda för gastäta enhetspatroner.¹³

Även bultpistoler avsedda för byggnadsarbete, andra arbetsverktyg avsedda för slakt eller för industriellt eller liknande bruk¹⁴ och skjutnanordningar avsedda för livräddning eller liknande ändamål¹⁵ är undantagna från vapenlagens tillämpningsområde.¹⁶

2.1.2 Särskilt angående vissa vapentyper

2.1.2.1 Armborst

Ett armborst är ett skjutvapen vars båge (eller annan fjädrande mekanism) kan spännas och låsas för att sedan kunna avfyras vid ett senare tillfälle. Armborst och armborststomme med avfyrningsanordning räknas som skjutvapen enligt vapenlagen.¹⁷ Trots att armborst är försedda med en bladfjäder i form av en båge eller annan fjädrande mekanism är de inte att anse som ett fjädervapen enligt vapenlagstiftningens terminologi. Anledningen till detta är att armborst är uppräknade som en särskild vapentyp vid sidan av bl.a. fjädervapen.¹⁸

Eftersom armborst per definition inte är att anse som fjädervapen kan de inte vara ett effektbegränsat skjutvapen.¹⁹

Det är inte tillåtet att använda armborst vid jakt i Sverige.²⁰

2.1.2.2 Harpunvapen

Harpunvapen är skjutvapen som skjuter ett spjutliknande, hullingförsatt fångstredskap vilket i vissa delar av världen används vid olika former av fiske.²¹ Det är dock inte tillåtet att jaga eller fiska med harpunvapen i Sverige.²²

¹³ Åberg, Kazimir & Landgren, Fredrik, *Vapenlagen – en kommentar* (31 januari 2024, JUNO, version 2A), kommentaren till 1 kap. 4 § b) vapenlagen.

¹⁴ Här avses t.ex. skjutapparater som används för att rengöra och ta upp avtappningshål i smältugnar, s.k. *kiln guns*, och liknande anordningar.

¹⁵ Här avses t.ex. apparater för utskjutning av livräddningsutrustning såsom linkastare och liknande utrustning.

¹⁶ 1 kap. 4 § c), d) och e) vapenlagen.

¹⁷ 1 kap. 3 § d) och f) vapenlagen.

¹⁸ Åberg, Kazimir & Landgren, Fredrik, *Vapenlagen – en kommentar* (31 januari 2024, JUNO, version 2A), kommentaren till 1 kap. 7 § b) vapenlagen.

¹⁹ Åberg, Kazimir & Landgren, Fredrik, *Vapenlagen – en kommentar* (31 januari 2024, JUNO, version 2A), kommentaren till 1 kap. 7 § b) vapenlagen.

²⁰ Det är inte tillåtet att använda armborst vid jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter, se 10 a § jaktförordningen (1987:905).

²¹ Att harpuner är skjutvapen framgår av 1 kap. 2 § vapenlagen.

²² Det är inte tillåtet att använda harpunvapen vid jakt enligt Naturvårdsverkets föreskrifter, se 10 a § jaktförordningen samt 2 kap. 6 § förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.

Harpunvapen förekommer i olika varianter som använder olika utskjutningsmetoder. De vanligaste är att harpunen drivs ut med en krutpatron, med komprimerad gas eller med hjälp av ett gummiband som spänns som en fjäder.

Ett harpunvapen har begränsad effekt om harpunen är avsedd att drivas ut med endast en gummikabel och avståndet mellan skjutvapnets framkant och uttag för harpunens upphakning i skjutvapnets stomme inte är längre än 50 centimeter.²³ Om harpunvapnet har begränsad effekt krävs inte tillstånd för innehavet under förutsättning att innehavaren har fyllt 18 år, se vidare i avsnitt 2.2.

Om någon annan utskjutningsmetod används, eller om fler än en gummikabel används, är skjutvapnet inte effektbegränsat och därmed tillståndspliktigt.

2.1.2.3 Paintballvapen

Ett paintballvapen är ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen som är avsett för att med färg markera träffar på deltagare i stridsspel.

Denna typ av vapen anses ha begränsad effekt om det är konstruerat för att laddas med färgampuller med en minsta diameter om 16 mm.²⁴ Om paintballvapnet har begränsad effekt krävs inte tillstånd för innehavet under förutsättning att innehavaren har fyllt 18 år, se vidare i avsnitt 2.2.

Detta gäller även för skjutvapen med ett annat liknande utskjutningsmedel.²⁵

2.1.2.4 Start-, signal och gasvapen

Det saknas klara och tydliga definitioner av start-, signal och gasvapen i vapenlagstiftningen, men av förarbetena följer att endast skjutvapen där pipans lopp är helt spärrat anses utgöra startvapen.²⁶

Nationellt forensiskt centrum (NFC) har uttalat att ett startvapen är en pistol, revolver eller annan anordning med helt pluggad pipa som är avsett att laddas med ammunition utan projektil eller annan verkansdel (s.k. ollonskott eller knallpatroner) och som har gasutströmning i annan riktning än framåt, dvs. inte i pipans riktning.²⁷

Det finns även andra skjutvapen som har en pipa som inte är helt pluggad utan istället har någon typ av hinder i pipans lopp för att förhindra skjutning med skarp ammunition. Gasutströmningen sker därför helt eller i huvudsak framåt genom pipan. Ett sådant vapen är inte ett startvapen. NFC använder

²³ 1 kap. 2 § femte stycket vapenförordningen.

²⁴ 1 kap. 2 § tredje stycket vapenförordningen.

²⁵ 1 kap. 2 § fjärde stycket vapenförordningen.

²⁶ Prop. 1986/87:154 s. 9.

²⁷ NFC Ämnesråd vapen, *Start- och tårgasvapnens roll i illegal vapenanvändning i Sverige*, Nationellt forensiskt centrum, 2022-04-12.

istället benämningen gasvapen eller tårgasvapen för denna kategori av skjutvapen.²⁸

Med signalvapen avses istället ett föremål som är avsett att laddas med patroner vars projektil är någon form av pyroteknisk laddning, t.ex. signal- eller lysskott. Dessa projektiler skjuts ut ur skjutvapnet med en krutladdning och har som syfte att påkalla uppmärksamhet genom ljus och/eller ljud.²⁹

Signalvapen kan vara utformade på många olika sätt, alltifrån pistol- och revolverliknande föremål till föremål som mer påminner om pennpistoler. Det centrala är dock om dessa föremål kan laddas med patroner som innehåller en pyroteknisk laddning och att de kan användas flera gånger.

Vissa gasvapen kan också förses med en hållare längst fram på pipan där en liten pyroteknisk anordning (s.k. signalstjärna) kan placeras. Den pyrotekniska anordningen antänds av mynningsflamman från knallpatronen och skjuts iväg med hjälp av krutgaserna från knallpatronen. Möjligheten att montera sådana hållare i gasutströmningshålet gör att skjutvapnet klassificeras som ett kombinerat start- och signalvapen respektive tårgas- och signalvapen.³⁰

2.1.2.5 Tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar

Det förekommer idag en mängd olika anordningar och sprayer som marknadsförs för självskydd. En del av dessa är av sådan typ att de är hänförliga till begreppet tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar vilka likställs med skjutvapen.³¹

Med tårgasanordning avses en anordning för spridande av tårgas vilket är ett samlingsnamn för ämnen som har en omedelbart retande effekt på ögon, hud och slemhinnor redan i låga koncentrationer. De ämnen som benämns tårgas är bl.a. CN-, CR- och CS-gas.³² Även kloracetone och bromacetone är hänförliga till denna kategori.³³

Formuleringen *andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar* omfattar anordningar som innehåller andra tårretande substanser såsom olika typer av pepparextrakt där den aktiva substansen är capsaicin³⁴, olika typer av

²⁸ NFC Ämnesråd vapen, *Start- och tårgasvapnens roll i illegal vapenanvändning i Sverige*, Nationellt forensiskt centrum, 2022-04-12.

²⁹ Hertzmann, Patrik, *Angående definitionen av startvapen och signalvapen/gasvapen*, Statens kriminaltekniska laboratorium, 2011-06-21.

³⁰ NFC Ämnesråd vapen, *Start- och tårgasvapnens roll i illegal vapenanvändning i Sverige*, Nationellt forensiskt centrum, 2022-04-12.

³¹ 1 kap. 3 § e) vapenlagen.

³² Kloracetofenon (CN), klorbensylidemnalononitril (CS), dibensoxazepin (CR), se vidare i Vapenlagsutredningens betänkande *Vapenlagen och EG* (SOU 1994:4), s. 106.

³³ Nationellt forensiskt centrum Meddelande *Vapenlagens tillämpning på anordningar som avger tårgas*, 2016-04-19.

³⁴ T.ex. oleoresin capsaicin eller oleoresin capsicum (båda förkortas OC).

syntetiskt framställt capsaicin³⁵ eller senapsolja där den aktiva substansen är allylisotiocyanat.³⁶

Tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar omfattar också anordningar som ger en temporär bedövning eller förlamning. Sådana sprayer kan innehålla substanser med morfinliknande effekter.³⁷ Även dessa anordningar omfattas av vapenlagen på grund av att de har en kraftigt prestationsnedsättande effekt även utan att irritera ögon, hud eller slemhinnor.³⁸

Utöver ovan uppräknade tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar marknadsförs även andra anordningar och sprayer som innehåller t.ex. isopropylalkohol, livsmedelsfärg, mentol eller illaluktande ämnen. Sådana anordningar omfattas inte av vapenlagens bestämmelser på grund av att de aktiva substanserna inte är direkt irritationsframkallande.³⁹

2.2 Tillståndsplikt

Huvudregeln är att tillstånd krävs för att

- inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin
- driva handel med skjutvapen
- yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition
- yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn
- föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige.⁴⁰

Det finns dock ett antal undantag från denna huvudregel. Dessa redogörs för nedan.

Om skjutvapnet har begränsad effekt i förhållande till andra jämförliga skjutvapen och är ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen eller ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel samt är avsett för målskjutning krävs inte tillstånd under förutsättning att innehavaren har fyllt 18 år. Vad som avses med ett effektbegränsat skjutvapen regleras av vapenförordningen.⁴¹

Tillstånd krävs inte heller om innehavaren har lånat skjutvapnet enligt bestämmelserna i 3 kap. 1 a eller 7 §§ vapenlagen.

Tillståndsplikten gäller inte för verksamhet som omfattas av tillstånd gällande tillverkning eller tillhandahållande av krigsmateriel.⁴²

³⁵ T.ex. pelargonsyra vanillylamid (PAVA), nonivamid (PV) och pelargonsyramorfolid.

³⁶ SOU 1994:4 s. 106 f.

³⁷ T.ex. fentanylderivat eller ämnen med atropinlik effekt såsom skopolamin.

³⁸ Prop. 1995/96:52 *En ny vapenlag*, s. 58 och SOU 1994:4 s. 107 f.

³⁹ Nationellt forensiskt centrum's Meddelande *Vapenlagens tillämpning på anordningar som avger tårgas*, 2016-04-19 och SOU 1994:4 s. 108.

⁴⁰ 2 kap. 1 § första stycket vapenlagen.

⁴¹ 1 kap. 2 § vapenförordningen.

⁴² 2 kap. 1 § fjärde stycket vapenlagen.

Vidare är statens innehav av skjutvapen undantaget från stora delar av vapenlagen.⁴³ Tillståndskravet gäller inte för innehav av skjutvapen som har överlämnats från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten eller polisen, om de är skyldiga att inneha vapnet för tjänsten, eller till organisationer som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och deras läns- och lokalavdelningar.⁴⁴

Vad gäller start- och signalvapen krävs inte tillstånd för Sveriges Riksidrottsförbund och förbund och föreningar som är anslutna till Riksidrottsförbundet, Svenska Brukshundklubben och Svenska Kennelklubben och klubbar som är anslutna till dessa organisationer, och inte heller för flygplatsoperatör som driver flygplats där personal utövar flygtrafikledningstjänst.⁴⁵

Den som innan den 1 januari 1988 innehade ett start- eller signalvapen får även i fortsättningen inneha det utan tillstånd.⁴⁶ Den som innan den 1 januari 1992 innehade ett luft- eller fjädervapen som enligt då gällande föreskrifter fick innehas utan tillstånd är även undantagen kravet på tillstånd.⁴⁷

2.3 Vilka som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin

2.3.1 Tillstånd att inneha skjutvapen

Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas

- enskilda personer
- sammanslutningar för jakt- eller målskytte, som uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen och har auktoriserats, eller är anslutna till en auktoriserad sammanslutning och har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet
- huvudmän för museer för vapen som ska ingå i samlingarna, om museet får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter eller om museet ägs av en kommun, en region eller en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn
- auktoriserade bevakningsföretag för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen.⁴⁸

Denna uppräkningslista av vilka som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen är uttömmande.

⁴³ 1 kap. 8 § vapenlagen.

⁴⁴ 2 kap. 2 § första stycket vapenförordningen.

⁴⁵ 2 kap. 2 § andra stycket vapenförordningen.

⁴⁶ Se fjärde punkten i övergångsbestämmelserna till vapenlagen (1996:67).

⁴⁷ Se sjätte punkten i övergångsbestämmelserna till vapenförordningen (1996:70).

⁴⁸ 2 kap. 3 § vapenlagen.

2.3.2 Tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst skjutvapen för skjutning får utan särskilt tillstånd inneha ammunition till skjutvapnet om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehav av skjutvapnet avser. Samma sak gäller ljuddämpare som passar till vapnet.⁴⁹

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst skjutvapen för skjutning eller samling får även inneha vapenmagasin som passar till skjutvapnet utan särskilt tillstånd.⁵⁰

Om t.ex. en hemvärnssoldat har fått ett skjutvapen tilldelat och överlämnat till sig (och därmed har skjutvapnet i sin hand eller förvarar det i sin bostad) har hemvärnssoldaten rätt att inneha det.⁵¹ Det innebär att hemvärnssoldaten även har rätt att inneha tillståndspliktiga magasin till vapnet utan särskilt tillstånd.⁵² När hemvärnssoldaten inte förfogar över vapnet, t.ex. då det förvaras hos Försvarsmakten, finns ingen sådan rätt.

I övriga fall krävs tillstånd för att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Tillstånd får i dessa fall meddelas enskilda personer samt sådana sammanslutningar och huvudmän för museer som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen förutsatt att det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas.⁵³

För mer information om tillståndsprövningen, se avsnitt 5.3 för ammunition och avsnitt 6.2 för ljuddämpare.

2.4 För vilka ändamål kan tillstånd att inneha skjutvapen meddelas?

En grundläggande princip i vapenlagstiftningen är att tillstånd att inneha skjutvapen endast får meddelas för särskilt angivna ändamål.⁵⁴ Det finns dock ingen klar och tydlig uppräkningslista av vilka dessa ändamål är.

De ändamål som trots detta kan identifieras är uppdelade i två kategorier: ändamål för skjutning (som gäller innehav där syftet med innehavet är att avlossa skott med skjutvapnet) och annat ändamål än skjutning (som gäller innehav där detta syfte saknas).

Följande ändamål för skjutning kan identifieras i vapenlagstiftningen:

- jakt
- målskjutning
- skydd

⁴⁹ 2 kap. 8 § första stycket vapenlagen.

⁵⁰ 2 kap. 8 § andra stycket vapenlagen.

⁵¹ Se 2 kap. 2 § vapenförordningen och prop. 2011/12:109 *Vissa åtgärder mot illegala vapen*, s. 33.

⁵² 2 kap. 8 § andra stycket vapenlagen.

⁵³ 2 kap. 8 § tredje stycket vapenlagen.

⁵⁴ 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen.

- avlivning av fällfångade djur
- udda ändamål för skjutning.

Utöver dessa ändamål kan vissa andra godtagbara ändamål för skjutning utläsas av förarbetena.⁵⁵ För startvapen omnämns användning i samband med idrottstävlingar och idrottsträning, användning inom lantbruket som skrämskottsvapen gentemot skadevällande vilt samt användning vid hundträning som godtagbara ändamål.⁵⁶

För signalvapen nämns endast användning för att kunna avge nödsignal, t.ex. vid segling, som ett godtagbart ändamål.⁵⁷

När det gäller ändamål där avsikten inte är att skjuta med vapnet (annat ändamål än skjutning) nämns skjutvapen som för sökanden huvudsakligen har samlarvärde, prydnadsvärde och särskilt affektionsvärde i vapenlagstiftningen. Högsta förvaltningsdomstolen har, utan närmare motivering, också slagit fast att teaterrekvisita är ett godtagbart ändamål i detta fall.⁵⁸ Detta innebär att ytterligare godtagbara ändamål där avsikten inte är att skjuta med vapnet kan utvecklas i rättstillämpningen. Det går därför inte att på förhand räkna upp dessa ändamål på ett uttömmande sätt. Således måste en prövning av huruvida ändamålet är godtagbart ske i varje enskilt fall.

På tillståndsbevis som avser ändamål för skjutning ska något av följande anges:

- jakt
- målskjutning
- skydd
- avlivning av fällfångade djur
- idrottstävling (endast startvapen)
- hundträning (endast startvapen)
- skrämskott (endast startvapen)
- nödsignalering (endast signalvapen)
- udda ändamål för skjutning.

Om tillståndet avser udda ändamål för skjutning ska det specifika ändamålet anges, t.ex. punktering av gasbehållare vid eldsvåda eller produktutveckling.⁵⁹

Om tillståndet avser innehav av skjutvapen för annat ändamål än skjutning ska prydnadsvärde, samling, särskilt affektionsvärde, teaterrekvisita eller det

⁵⁵ Kammarrätten i Sundsvalls dom den 4 juli 2005 i mål nr 751-05.

⁵⁶ Prop. 1986/87:154 s. 15.

⁵⁷ Prop. 1986/87:154 s. 16.

⁵⁸ RÅ 2007 ref. 46. Se även Åberg, Kazimir & Landgren, Fredrik, *Vapenlagen – en kommentar* (31 januari 2024, JUNO, version 2A), kommentaren till 2 kap. 4 § vapenlagen.

⁵⁹ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

specifika ändamålet som i det enskilda fallet har bedömts som godtagbart anges.⁶⁰

2.5 Grundläggande utgångspunkter för handläggningen

2.5.1 Bevisbördan

Som huvudregel är det sökanden som ska visa att det finns förutsättningar att bifalla en ansökan medan det är Polismyndigheten som ska visa att det finns förutsättningar att t.ex. omhänderta skjutvapen eller återkalla ett tillstånd att inneha skjutvapen.⁶¹

Om det framkommer omständigheter som i tillräcklig grad kan anses visa att någon är olämplig att inneha vapen är det i första hand Polismyndigheten som ska visa detta. Det är även Polismyndigheten som har det yttersta ansvaret för att ärendet blir tillräckligt utrett.⁶² Kraven på omfattningen av utredningen beror på vilken typ av beslut som ska fattas. Det ställs inte lika höga krav på utredningen gällande ett omhändertagandebeslut som det ställs på ett avslags- eller återkallelsebeslut.⁶³

Det finns en skyldighet att vidta alla rimliga utredningsåtgärder samt redovisa vilka åtgärder som vidtagits och resultatet av dessa, även om åtgärderna inte tillfört några nya uppgifter.⁶⁴

Det saknas sekretessbrytande bestämmelser för vapenärenden. De utredningsmöjligheter som står Polismyndigheten till buds när det framkommit omständigheter som talar för att en person är olämplig att inneha vapen av medicinska skäl är således begränsade.

Polismyndigheten får dock anses ha uppfyllt sitt utredningsansvar genom att uppmana vapeninnehavaren att inkomma med ett läkarintyg eller motsvarande utredning till styrkande av sin lämplighet att inneha vapen.⁶⁵ Enligt Polismyndighetens bedömning övergår bevisbördan därmed på vapeninnehavaren.

2.5.2 Kommunikation

Innan ett beslut i ett ärende fattas ska den enskilde som utgångspunkt underrättas om allt material av betydelse för beslutet och ges tillfälle att inom en viss bestämd tid yttra sig över materialet. Detta gäller dock inte när kommunikationen är uppenbart obehövlig.⁶⁶ Material som kommuniceras ska

⁶⁰ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁶¹ Huvudregeln är att bevisbördan åvilar den enskilde vid ansökan om förmån och myndighet vid betungande beslut, se Lindqvist, Gustaf, *Bevisfrågor i förvaltningsprocessen* (2019, JUNO, version 1), under rubriken 3. Bevisbörda.

⁶² Se 23 § förvaltningslagen (2017:900).

⁶³ Prop. 2016/17:180 *En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag*, s. 308 f.

⁶⁴ Kammarrätten i Jönköpings dom den 27 mars 2023 i mål nr 2139-22.

⁶⁵ Se HFD 2019 ref. 66 och Kammarrätten i Sundsvalls dom den 18 december 2020 i mål nr 3014-19.

⁶⁶ 25 § första stycket förvaltningslagen.

också registreras i ärendehandläggningssystemet.⁶⁷ Även material som den enskilde kan ha fått på annat sätt, t.ex. en brottmålsdom, ska kommuniceras om den läggs till grund för myndighetens beslut.

Kravet på kommunikation omfattar enbart sådant material som utgör underlag för beslutet, inte varje uppgift som har tillförts ärendet utifrån. Sådant material som helt saknar relevans för ett beslut i ett ärende omfattas inte av kravet på kommunikation. Med material av betydelse avses sådana omständigheter eller uppgifter som påverkar myndighetens ställningstagande i den fråga som beslutet gäller. Det kan handla om t.ex. uppgifter i utredningar eller remissyttranden som talar till fördel eller nackdel för parten i ärendet.⁶⁸

Begränsningsregeln, att kommunikation inte behöver ske om det är uppenbart obehövligt, syftar till att undvika onödig kommunikation. Regeln ska tolkas snävt och är tillämplig enbart i sådana fall där behovet av kommunikation, sett objektivt ur den enskildes perspektiv, är mindre framträdande eller helt saknas.

Det måste alltså stå klart för myndigheten att åtgärden att underrätta och ge parten tillfälle att yttra sig är uppenbart obehövligt i den meningen att den inte kan tillföra något i det aktuella ärendet. Ett exempel kan vara kommunikation av handlingar med den som får fullt bifall i ett ansökningsärende. Det kan också vara uppenbart obehövligt att kommunicera material som har lämnats av parten själv.⁶⁹ I tveksamma fall ska kommunikation av materialet alltid ske.⁷⁰

Innan ärendet avgörs ska den enskilde alltså ges möjlighet att lämna synpunkter på allt material som är av betydelse för beslutet och som inte bedöms vara uppenbart obehövligt att kommunicera. Detta gäller dock inte beslut som innebär att sökanden får bifall.

Om det finns material som ska kommuniceras, ska sökanden i samband med detta, informeras om de slutsatser som myndigheten drar av utredningen i ärendet.⁷¹ Det är alltså inte nödvändigt att kommunicera förslag till beslut i övriga fall, t.ex. när allt underlag som behövs för att fatta beslut har inkommit från sökanden själv.

2.5.2.1 Undantag från kommunikationsplikten

Myndigheten får avstå från kommunikation i tre specifika undantagsfall.⁷²

⁶⁷ 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen.

⁶⁸ Prop. 2016/17:180 s. 310 f.

⁶⁹ Prop. 2016/17:180 s. 311.

⁷⁰ Prop. 2016/17:180 s. 161.

⁷¹ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁷² 25 § första stycket förvaltningslagen.

Det första fallet, som inte är aktuellt i detta sammanhang, gäller vissa anställningsbeslut.

Det andra fallet gäller sådana situationer då det kan befaras att det annars skulle bli avsevärt svårare att genomföra beslutet, t.ex. att syftet med en inspektion eller liknande åtgärd inom ramen för en myndighets tillsynsverksamhet förfelas om det blir känt i förväg att åtgärden övervägs.⁷³

Det tredje och sista undantagsfallet gäller sådana beslut som måste meddelas omedelbart på grund av att ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det. Här avses beslut om mycket angelägna åtgärder, som objektivt sett inte får försenas av den anledningen att myndigheten först måste se till att kommunikation sker, t.ex. beslut om omhändertagande av skjutvapen m.m.⁷⁴

2.5.2.2 Kommunikation och sekretess

Kommuniceringsplikten gäller med de begränsningar som följer av den s.k. kollisionsbestämmelsen i 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Detta innebär att vissa uppgifter, som det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att de inte röjs, inte behöver kommuniceras. Uttrycket ”synnerlig vikt” markerar att det ska vara fråga om undantagssituationer, i vilka det syfte som bär upp sekretessregeln framstår som särdeles tungt vägande i förhållande till partens intresse av full insyn i materialet i ärendet. Utgångspunkten är att partens intresse i det stora flertalet situationer ska tillmätas större betydelse än sekretessen.⁷⁵

För mer information om sekretess och kollisionsbestämmelsen, se Polismyndighetens handbok om offentlighet och sekretess (PM 2022:3).

2.5.2.3 Hur kommunikation genomförs

Kommunikation ska ske med den som är part i ärendet.⁷⁶ Om den enskilde har ett ombud ska kommunikation ske med ombudet, om inte annat framgår av fullmakten.⁷⁷ I denna situation ska den enskilde underrättas om att kommunikation har skett med ombudet.⁷⁸

Exakt hur kommunikeringen ska ske är inte närmare reglerat. Myndigheten ska dock välja det kommunikationssätt som är enklast och ger det snabbaste resultatet.⁷⁹

⁷³ Prop. 2016/17:180 s. 311 f.

⁷⁴ Prop. 2016/17:180 s. 312.

⁷⁵ RÅ 1994 ref. 79.

⁷⁶ 25 § förvaltningslagen.

⁷⁷ Prop. 2016/17:180 s. 88.

⁷⁸ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁷⁹ Prop. 2016/17:180 s. 169 f.

Om den enskilde ges tillfälle att yttra sig över det material som kommuniceras ska det bestämda datum då synpunkterna senast ska ha kommit in till myndigheten framgå.⁸⁰

Det är mycket viktigt att den enskilde får tillräckligt lång tid på sig att lämna synpunkter. I normalfallet är 14 dagar tillräckligt, men hänsyn måste också tas till postgången. Svarstiden bör därför som utgångspunkt bestämmas till ett datum som ligger ca tre veckor framåt i tiden. Sista svarsdag bör inte vara en lördag, en söndag eller annan allmän helgdag. I dessa fall bör istället nästkommande vardag anges som sista svarsdag.

Den enskilde har möjlighet att inkomma med synpunkter under hela tidsperioden. Enbart den omständigheten att ett yttrande har inkommit medför inte att beslut kan eller bör fattas eftersom den enskilde har möjlighet att inkomma med ytterligare synpunkter. Endast om det tydligt framgår att den enskilde inte vill tillföra något mer kan beslut fattas innan tiden är slut.⁸¹

2.5.3 Ålder

Tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin får inte meddelas den som är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan att förmyndaren eller förvaltaren har samtyckt till innehavet.⁸² Med förmyndare avses vårdnadshavare.⁸³ Om ett barn har fler än en förmyndare krävs samtycke från samtliga förmyndare.

Om ansökan gäller ett skjutvapen får tillstånd endast meddelas om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas.⁸⁴ Detta innefattar ett krav på personlig lämplighet vilket, enligt Polismyndighetens bedömning, i praktiken innebär att sökanden bör ha varit straffmyndig i några år innan vapeninnehav kan komma i fråga.

När det gäller ändamålen jakt och målskjutning (förutom enhandsvapen), som saknar formell åldersgräns, bör utgångspunkten, enligt Polismyndighetens bedömning, därför vara att inte bevilja tillstånd tidigare än det år då sökanden fyller 18 år, om det inte finns skäl för undantag. För mer information om detta, se avsnitt 2.5.3.1.

Tillstånd att inneha skjutvapen för något annat ändamål än jakt eller målskjutning får endast meddelas den som har fyllt 18 år, bortsett från start- eller signalvapen eller vapen som gjorts varaktigt obrukbara.⁸⁵

Utöver detta gäller särskilda åldersgränser för vissa typer av skjutvapen. Tillstånd att inneha enhandsvapen, med undantag av jaktvapen och effekt-

⁸⁰ JO:s inspektionsprotokoll, dnr 1836-1999.

⁸¹ JO:s beslut den 30 september 2004, dnr 4707-2002.

⁸² 2 kap. 11 § vapenförordningen.

⁸³ 10 kap. 2 § föräldrabalken.

⁸⁴ 2 kap. 5 § vapenlagen.

⁸⁵ 2 kap. 3 § fjärde stycket vapenförordningen.

begränsade vapen, får endast meddelas den som fyllt 18 år.⁸⁶ För tillstånd att inneha kulsprutepistol eller annat helautomatiskt vapen, utom enhandsvapen, krävs att sökanden har fyllt 20 år.⁸⁷ Undantag från ålderskraven får göras om det finns särskilda skäl, se avsnitt 2.5.3.1.

2.5.3.1 Undantag

Prövningen i detta avseende syftar främst till en bedömning av sökandens personliga lämplighet och mognadsgrad. Vid prövningen om undantag ska meddelas är det alltså detta som ska bedömas. Undantag kan alltså inte meddelas endast utifrån ett särskilt stort behov.

Utredningen måste visa att sökanden har den personliga lämplighet och mognadsgrad som motsvarar åldersgränsen. Sökanden ska ges möjlighet att inkomma med intyg avseende personlig lämplighet och mognadsgrad från t.ex. föreningsfunktionärer, jaktledare, lärare eller andra personer som känner sökanden väl.

2.5.3.2 Särskilt angående effektbegränsade skjutvapen

Innehav av ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen eller ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel och är avsett för målskjutning eller ett harpunvapen är tillståndspliktigt endast om innehavaren är under 18 år gammal under förutsättning att skjutvapnet har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförbara skjutvapen.⁸⁸

Ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen ska anses ha begränsad effekt om en projektil från vapnet fyra meter från pipans mynning har en anslagsenergi som är mindre än 10 joule. För helautomatiska kolsyre-, luft- eller fjädervapen gäller istället att dessa anses ha begränsad effekt om en projektil från vapnet fyra meter från pipans mynning har en anslagsenergi som är mindre än 3 joule.⁸⁹

För harpunvapen och paintballvapen gäller särskilda regler i fråga om begränsad effekt, se avsnitt 2.1.2.2 respektive avsnitt 2.1.2.3.

Tillstånd att inneha dessa vapentyper ska därför, när innehavaren är under 18 år, tidsbegränsas till och med 18-årsdagen eftersom tillstånd inte längre krävs efter denna dag.

2.5.4 Bosättning

Det finns inte något krav på hemvist eller bosättning i Sverige för att kunna meddelas tillstånd enligt vapenlagen. Det förhållandet att sökanden är bosatt i ett annat land utgör därför inte i sig grund för att avslå en ansökan.⁹⁰ Se dock

⁸⁶ 2 kap. 3 § första stycket 2 vapenförordningen.

⁸⁷ 2 kap. 3 § första stycket 3 vapenförordningen.

⁸⁸ 2 kap. 1 § andra stycket vapenlagen.

⁸⁹ 1 kap. 2 § första och andra styckena vapenförordningen.

⁹⁰ RÅ 2000 not. 113.

avsnitt 3.3 om lämplighetsprövning av den som är, eller i närtid har varit, bosatt utomlands.

Om sökanden är bosatt i ett annat EU-land får tillstånd att inneha skjutvapen endast meddelas om personen har beviljats tillstånd att föra över skjutvapnet till bosättningslandet eller om personen skriftligt intygat och motiverat sin avsikt att inneha vapnet endast i Sverige.⁹¹

Om en person, som inte är bosatt i Sverige men som tillfälligt vistas här, ansöker om tillstånd att inneha skjutvapen bör möjligheten att tidsbegränsa tillståndet till den tid som sökanden avser att vistas i landet särskilt beaktas. Se avsnitt 2.6 för mer information om tidsbegränsning.

2.5.5 Särskilt om ansökan avseende illegala vapen

Med illegala vapen avses dels vapen som stulits från dess legale innehavare eller på annat sätt kommit i besittning av någon som inte har rätt att inneha vapnet i fråga, dels vapen för vilka tillstånd helt saknas.⁹² Endast den omständigheten att det tidigare har funnits ett giltigt tidsbegränsat tillstånd för vapnet ändrar inte bedömningen.

Det finns inget uttryckligt hinder i vapenlagstiftningen mot att meddela tillstånd till innehav av ett skjutvapen som är illegalt, oavsett vilket ändamål som ansökan gäller.

När en ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen lämnas in till Polismyndigheten, och det gäller förvärv av vapen från någon annan än en vapenhandlare, ska överlåtarens tillståndsbevis för vapnet bifogas, om beviset finns i behåll.⁹³

Bifogas inte något tillståndsbevis ska sökanden uppmanas att inkomma med tillståndsbeviset. Om komplettering i form av tillståndsbevis inte inkommer på grund av att beviset inte finns i behåll hindrar detta inte Polismyndigheten från vidare handläggning i ärendet.

Det finns inte stöd för att avvisa en ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen enbart på grund av det inte finns något giltigt tillstånd för det vapen som ansökan avser.⁹⁴

Ansökan måste alltså prövas i sak med tillämpning av vapenlagstiftningens regler för tillstånd. Mer information om denna prövning finns i kapitel 3 och 4.

⁹¹ 2 kap. 13 § vapenförordningen.

⁹² Prop. 1999/2000:27 *En skärpt vapenlagstiftning*, s. 27.

⁹³ 2 kap. 6 § vapenförordningen.

⁹⁴ Se Kammarrätten i Göteborgs dom den 8 mars 2016 i mål nr 1955-15.

2.6 Tidsbegränsning

2.6.1 Tidsbegränsade tillstånd

I vissa fall får ett tillstånd att inneha skjutvapen tidsbegränsas om det finns särskilda omständigheter som talar för att vapnet inte kommer att behövas varaktigt.⁹⁵ Detta gäller endast när det redan från början står klart att det inte är fråga om ett varaktigt behov och att det alltså redan vid ansökningstillfället står klart att sökandens behov av vapnet kommer att upphöra inom över-skådlig tid. Tidsbegränsning ska tillämpas restriktivt och av förarbetena framgår att tidsbegränsning i fråga om t.ex. jaktvapen inte bör komma i fråga annat än i rena undantagsfall.⁹⁶

Ett tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål för skjutning bör tidsbegränsas eftersom det sällan är fråga om ett varaktigt behov i dessa fall.

Även tillstånd att inneha vapendelar får tidsbegränsas. Ett exempel när detta blir aktuellt är när vapendelen är avsedd för ett skjutvapen som innehas med stöd av ett tidsbegränsat tillstånd, t.ex. ett enhandsvapen. I dessa fall bör tillståndet att inneha vapendelen tidsbegränsas på samma sätt som tillståndet avseende skjutvapnet som vapendelen är avsedd för.

I andra fall *ska* tillståndet tidsbegränsas. Tillstånd för enskild att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning.⁹⁷ Detta gäller även start- och signalvapen. I förarbetena anges att frågan om tiden ska sättas kortare än fem år får avgöras genom en bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet.⁹⁸

Undantag kan göras om det finns särskilda skäl som talar emot en tidsbegränsning om högst fem år. Med särskilda skäl avses undantagssituationer då det står klart att innehavarens behov av vapnet är av permanent karaktär eller ansökan gäller ett start- eller signalvapen. Vad detta innebär i praktiken framgår inte, men enligt Polismyndighetens bedömning medför inte omständigheten att sökanden var en aktiv skytt med enhandsvapen sedan 35 år tillbaka att behovet är av permanent karaktär.⁹⁹ Enligt praxis är innehav för ändamålet samling inte heller något särskilt skäl mot tidsbegränsning.¹⁰⁰

Polismyndigheten ska informera vapeninnehavaren om att tillståndet är på väg att löpa ut.¹⁰¹

⁹⁵ 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen.

⁹⁶ Prop. 1981/82:1 om ändring i vapenlagen (1973:1176), s. 30 f och s. 46 f.

⁹⁷ 2 kap. 6 a § vapenlagen.

⁹⁸ Prop. 1999/2000:27 s. 34 f. och s. 95.

⁹⁹ Se Förvaltningsrätten i Växjö's dom den 22 november 2016 i mål nr 2677-16.

¹⁰⁰ Kammarrätten i Stockholms domar den 30 april 2018 i mål nr 6000-17 och den 30 april 2018 i mål nr 7185-17.

¹⁰¹ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

När ett tidsbegränsat tillstånd löper ut ska en ny förutsättningslös prövning ske efter ny ansökan. Vid denna prövning är Polismyndigheten inte bunden av tidigare beslut.

Om en person har flera tidsbegränsade tillstånd att inneha skjutvapen ska frågan om förnyelse av tillstånden prövas i ett sammanhang om sökanden begär det.¹⁰²

Om en ansökan om förnyat tillstånd har getts in senast fyra veckor innan giltighetstiden för det gällande tillståndet går ut, ska det tidigare tillståndet fortsätta gälla till dess att beslut i fråga om det nya tillståndet har vunnit laga kraft.¹⁰³

2.6.2 Beslutet

Om tillståndet tidsbegränsas¹⁰⁴ har beslutet gått den enskilde emot eftersom huvudregeln är att tillstånd att inneha skjutvapen meddelas utan tidsbegränsning. Detta gäller dock inte om sökanden uttryckligen ansökt om tillstånd för viss tid och beslutet motsvarar denna tid.

För ett beslut som går den enskilde emot gäller följande:

- Beslutet ska motiveras.
- Sökanden ska underrättas om beslutet.
- Sökanden ska informeras om sättet för överklagande.¹⁰⁵

Beslutet ska upprättas i ett eget beslutsdokument gällande tidsbegränsningen och skickas till sökanden tillsammans med överklagandehänvisning.

Beslut i fråga om tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen för flerskott, som ska tidsbegränsas, anses normalt inte ha gått sökanden emot om inte sökanden uttryckligen ansökt om tillstånd utan tidsbegränsning.

2.7 Avgifter

En grundregel gällande avgiftsuttag i det allmännas verksamhet är att detta endast får ske om det följer av en lag eller förordning eller av ett särskilt beslut av regeringen.¹⁰⁶

Vid ansökan om olika typer av tillstånd ska en ansökningsavgift i många fall betalas av sökanden innan handläggningen påbörjas. Vilka ärendeslag som är avgiftsbelagda framgår av vapenförordningen.¹⁰⁷ Om ett ärendeslag saknas i vapenförordningens uppräkningslista innebär detta att någon avgift inte får tas ut.

¹⁰² 2 kap. 6 a § vapenförordningen.

¹⁰³ 2 kap. 6 a § andra stycket vapenlagen.

¹⁰⁴ Se 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen.

¹⁰⁵ 32–33 §§ förvaltningslagen.

¹⁰⁶ 3 § avgiftsförordningen.

¹⁰⁷ Se 16 kap. vapenförordningen.

I vapenförordningen anges dock inga belopp utan det görs endast hänvisningar till olika avgiftsklasser. Dessa avgiftsklasser motsvarar olika belopp vilka framgår av avgiftsförordningen.¹⁰⁸

Observera att det inte är möjligt att sätta ned avgiften på förhand. Det finns dock möjlighet att återbetala hela eller en del av avgiften om det finns särskilda skäl.¹⁰⁹

Återbetalning bör komma i fråga först om ett uttag av full avgift i det enskilda fallet skulle vara oskäligt. Det förutsätts att bestämmelsen tillämpas restriktivt.¹¹⁰

2.8 När börjar beslut enligt vapenlagen gälla?

Polismyndighetens beslut gäller som huvudregel omedelbart. Detta innebär att beslutet får effekt så snart det har fattats.¹¹¹ En person som får tillstånd att inneha ett skjutvapen behöver alltså inte vänta på att beslutet vinner laga kraft innan han eller hon tar skjutvapnet i sin besittning. På samma sätt gäller beslut om omhändertagande av skjutvapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare, vapenmagasin och tillståndsbevis direkt när beslutet har fattats. Polismyndigheten kan dock bestämma en annan tid då beslutet börjar gälla. Om så sker måste det framgå av beslutet när det börjar gälla.

För beslut om återkallelse av tillstånd att driva handel med skjutvapen, återkallelse av auktorisation samt beslut som rör märkning av vapen eller vapendelar av särskilt stort historiskt värde gäller dock det motsatta till huvudregeln. Dessa beslut måste således vinna laga kraft innan de börjar gälla. Om det finns särskilda skäl kan dock Polismyndigheten bestämma att beslutet ska gälla omedelbart.¹¹² För mer information om när beslut om återkallelse av tillstånd att driva handel med skjutvapen börjar gälla, se avsnitt 14.3.2.

¹⁰⁸ 10 § avgiftsförordningen.

¹⁰⁹ 13 § avgiftsförordningen.

¹¹⁰ *Avgifter för prövning av ärenden – En handledning för myndigheter* (ESV 2004:13), Ekonomistyrningsverket. Se även Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd (ESVFA 2022:5) om avgifter.

¹¹¹ 10 kap. 2 § första stycket vapenlagen.

¹¹² 10 kap. 2 § andra stycket vapenlagen.

3 Lämplighet att inneha skjutvapen

3.1 Allmänt

Svensk vapenlagstiftning bygger på principen att endast ansvarskännande personer ska kunna betros med skjutvapen. I varje enskilt ärende ska det göras en självständig bedömning där bl.a. uppkomna brister i den personliga lämpligheten att inneha vapen beaktas.¹¹³

Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas.¹¹⁴ Detta innebär att vapentillstånd endast ska beviljas den som är lämplig att inneha skjutvapen, dvs. den som uppfyller de krav på laglydnad, omdöme och pålitlighet som bör ställas på en innehavare av skjutvapen.

Tillstånd att inneha skjutvapen får återkallas om innehavaren anses vara olämplig att inneha skjutvapen.¹¹⁵

Enligt Polismyndighetens bedömning är en person antingen lämplig eller olämplig att inneha skjutvapen, oavsett om personen har tillstånd att inneha skjutvapen eller inte. Kraven på personlig lämplighet är alltså desamma oavsett om det rör sig om ett ansökningsärende eller ett återkallelseärende.

Prövningen av den enskildes lämplighet kräver att en helhetsbedömning görs av hans eller hennes personliga förhållanden. Av lagtexten framgår att prövningen ska vara framåtsyftande, dvs. det ska kunna antas att skjutvapnet inte kommer att missbrukas i framtiden. I förarbetena anges att missbruk till fara för sig själv eller annan eller för allmän ordning och säkerhet eller stats- eller rättsordningen anses vara väsentligast vid prövningen.¹¹⁶

Vid prövningen av den enskildes personliga lämplighet bör även förhållanden relaterade till personens omgivning beaktas, exempelvis om han eller hon förekommer i den kriminella MC-miljön eller i andra kretsar där vapen-innehav kan ifrågasättas.¹¹⁷

3.1.1 Brottslighet

Om en enskild person har begått brott kan det påverka bedömningen av om en person är lämplig att inneha skjutvapen. Även misstanke om brott kan i vissa fall beaktas vid prövningen.

I detta avsnitt anges ett antal exempel på brott och andra omständigheter som kan medföra att en person anses vara olämplig att inneha skjutvapen. Det ges också rekommendationer kring hur lång tid som bör ha förflutit från

¹¹³ Prop. 1990/91:130 om ändring i vapenlagen (1973:1176), s. 25 f och 47.

¹¹⁴ 2 kap. 5 § vapenlagen.

¹¹⁵ 6 kap. 1 § första stycket a) vapenlagen.

¹¹⁶ Prop. 1934:181 med förslag till vapenkungörelse, s. 25.

¹¹⁷ Se Kammarrätten i Göteborgs dom den 12 juni 2015 i mål nr 6702-14 samt Kammarrätten i Sundsvalls domar den 21 juli 2015 i mål nr 906-15, den 11 september 2018 i mål nr 1104-18, den 8 maj 2020 i mål nr 2862-19 och den 14 december 2022 i mål nr 357-358-22.

gärningen för att personen ska kunna anses lämplig trots det begångna brottet.

Mer information om handläggning vid pågående förundersökning finns i avsnitt 3.2.

Exempel på brott som i normalfallet kan innebära att den som dömts för brottet är olämplig att inneha skjutvapen är:

- brott mot jaktlagstiftningen
- brott mot vapenlagstiftningen eller lagen om brandfarliga och explosiva varor
- smuggling av skjutvapen, brandfarliga eller explosiva varor
- djurplågeri av allvarligt slag
- narkotikabrott
- rattfylleri och sjöfylleri
- våldsbrott
- allvarlig ekonomisk brottslighet
- sexualbrott
- brott som medfört hänsynslöst eller kränkande beteende mot person¹¹⁸
- allmänfarliga brott¹¹⁹
- brott som riktar sig mot allmän ordning, statsskicket eller rikets säkerhet.¹²⁰

Även andra brott kan innebära att en person anses vara olämplig att inneha skjutvapen. Ett flertal mindre allvarliga brott och förseelser kan tillsammans innebära att personen bedöms som olämplig, se avsnitt 3.1.1.10.

Brottsrubriceringen är inte ensamt utslagsgivande. Gärningens allvar och de omständigheter under vilka brottet begicks måste också beaktas, t.ex. om skjutvapen användes, om det rörde sig om ett enstaka brott eller upprepad brottslighet samt om brottsligheten bedrevs yrkesmässigt eller annars varit särskilt grov eller hänsynslös.¹²¹ Vid prövningen av lämpligheten måste det alltså göras en individuell bedömning utifrån omständigheterna i varje enskilt fall.

3.1.1.1 Brott mot jaktlagstiftningen

Exempel på brott mot jaktlagstiftningen som i regel medför att den enskilde får anses vara olämplig att inneha skjutvapen är olovlig jakt av fredat vilt och

¹¹⁸ Exempelvis människorov, människohandel, människoexploatering, olaga frihetsberövande, barnfridsbrott, olaga tvång, grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, olaga förföljelse, äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott, äktenskapsresa, hedersförtryck, olaga hot (4 kap. 1–5 §§ brottsbalken).

¹¹⁹ 13 kap. brottsbalken.

¹²⁰ 16, 18 eller 19 kap. brottsbalken.

¹²¹ Se HFD 2016 ref. 33.

jakt med otillåtet användande av motorfordon.¹²² Grovt jaktbrott innebär att den enskilde i normalfallet är olämplig att inneha skjutvapen.

Om personen gjort sig skyldig till andra typer av jaktbrott av normalgraden får bedömningen av den personliga lämpligheten göras beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.¹²³

En person som har dömts till ansvar för jaktbrott av normalgraden bör i regel inte beviljas tillstånd förrän omkring tre år har förflutit sedan brottet begicks. Om det istället rör sig om grovt jaktbrott borde vapeninnehav vara uteslutet under längre tid, i normalfallet bör inte denna tid understiga fem år.

3.1.1.2 Brott mot vapenlagstiftningen

Brott mot vapenlagstiftningen är till sin art en sådan typ av brott som ger skäl att ifrågasätta en persons lämplighet att inneha vapen. Brott mot vapenlagstiftningen som inte är att anse som ringa bör i normalfallet leda till att ansökan avslås alternativt att beslut om återkallelse fattas.¹²⁴

I vissa fall har vapenbrott inte ansetts medföra att en person är olämplig att inneha skjutvapen, t.ex. när ett tidsbegränsat tillstånd har löpt ut.¹²⁵

Förutom olaga vapeninnehav kan även brott mot vapenlagen i form av bl.a. förvaring hos annan utan tillstånd eller brott mot särskilda förvaringsvillkor ge anledning att ifrågasätta lämpligheten.

Vid grovt eller synnerligen grovt vapenbrott bör tillstånd kunna nekas under en avsevärd tid. Är det fråga om vapenbrott av normalgraden bör ett tillstånd kunna meddelas om en kortare tid förflutit, i normalfallet omkring fem år. Om vapenbrottet är ringa får ansökan beviljas beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

3.1.1.3 Djurplågeri av allvarligt slag

Har någon dömts till ansvar för djurplågeri och gärningen är av allvarligt slag bör det i de flesta fall medföra att personen anses vara olämplig att inneha skjutvapen.¹²⁶

Som utgångspunkt bör det ha gått omkring fyra år sedan brottet begicks innan tillstånd att inneha skjutvapen kan beviljas.

¹²² Se ansvarsbestämmelserna i jaktlagen (1987:259).

¹²³ Se t.ex. Kammarrätten i Sundsvalls dom den 2 juli 2015 i mål nr 1372-15 där återkallelsebeslutet upphävdes. Den enskilde hade dömts för jaktbrott efter att ha skjutit en treårig älgko under en rådjursjakt. Se också RÅ 1986 ref. 80 där Polismyndighetens återkallelsebeslut fastställdes, i det målet hade den enskilde dömts för olaga jakt (äldre benämning på jaktbrott) efter att ha skjutit en björn under en älgjakt.

¹²⁴ Se t.ex. Kammarrätten i Sundsvalls dom den 11 november 2013 i mål nr 1846-13 och Kammarrätten i Jönköpings dom den 7 april 2016 i mål nr 24-16.

¹²⁵ Se Kammarrätten i Stockholms domar den 27 februari 2023 i mål nr 5453-22 och 5654-22.

¹²⁶ Se t.ex. Kammarrätten i Göteborgs dom den 30 juni 2005 i mål nr 3713--14-04 och Kammarrätten i Sundsvalls dom den 19 februari 2015 i mål nr 2883-14.

3.1.1.4 Våldsbrott

Brott som innefattar våld eller hot om våld mot person, och som inte är att anse som ringa, bör som huvudregel medföra att personen anses som olämplig att inneha skjutvapen.¹²⁷

De omständigheter under vilka brottet begåtts och vad som framkommit om tillståndshavaren som person måste dock beaktas vid prövningen.¹²⁸

I förarbetena betonas vikten av att Polismyndigheten uppmärksammar frågan om återkallelse i de fall där en person gjort sig skyldig till våld eller hot om våld mot någon nära anhörig.¹²⁹ Har en person gjort sig skyldig till sådan brottslighet mot närstående är denne, enligt Polismyndighetens bedömning, som utgångspunkt olämplig att inneha skjutvapen. Det gäller även om det inte rört sig om våld av det allvarligare slaget.¹³⁰

Tillstånd bör kunna meddelas sedan en tid, i regel tre till fem år, förflutit sedan gärningen. När det gäller allvarlig brottslighet, t.ex. grov misshandel, bör tillstånd, enligt Polismyndighetens bedömning, vara uteslutet under ännu längre tid.¹³¹

Värt att notera är att det inte finns någon borte gräns för hur lång tid som måste ha förflutit innan tillstånd kan beviljas. En individuell bedömning ska göras i varje enskilt fall. Det bör även vägas in om den enskilde varit frihetsberövad under en stor del av tiden efter brottet.¹³²

3.1.1.5 Narkotikabrott

Narkotikabrott är en sådan typ av brott som ger skäl att ifrågasätta en persons lämplighet att inneha vapen.

¹²⁷ Exempelvis mord, dråp, misshandel (3 kap. 1, 2, 5 och 6 §§ brottsbalken), rån (8 kap. 5–6 §§ brottsbalken), våld eller hot mot tjänsteman (17 kap. 1 § brottsbalken).

¹²⁸ Se RÅ 1994 ref. 20 där det var fråga om en ordningsvakt som hade fällts till ansvar för misshandel vid fyra tillfällen i tjänsten. Domstolen, som upphävde återkallelsebeslutet, fann mot bakgrund av dels de speciella omständigheter under vilka gärningarna begåtts, dels tillståndshavarens person och levnadsförhållanden att det saknades tillräcklig grund för att anse honom olämplig att inneha skjutvapen. Det bör beaktas att bestämmelsen gällande återkallelse vid tidpunkten för domen inte var tvingande.

¹²⁹ Prop. 1999/2000:27 s. 59.

¹³⁰ Se HFD 2015 ref. 20 där tillståndet återkallades på grund av att vapeninnehavaren var dömd för att under tiden oktober 2010 t.o.m. oktober 2012 vid upprepade tillfällen ha misshandlat sina två minderåriga barn i hemmet. Se även Kammarrätten i Jönköpings dom den 29 juni i mål nr 3274-14 där det var fråga om upprepad ringa misshandel mot de egna barnen i hemmet.

¹³¹ Se t.ex. Förvaltningsrätten i Faluns dom den 27 augusti 2018 i mål nr 286-18.

¹³² Se t.ex. HFD 2016 ref. 33 där Högsta förvaltningsdomstolen uttalade att en person som för mer än tio år sedan gjort sig skyldig till försök till dråp, stöld och tillgrepp av fortskaffningsmedel kunde meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Se även Kammarrätten i Sundsvalls dom den 9 oktober 2013 i mål nr 2332-13 där kammarrätten ansåg att en i övrigt skötsam person som hade avtjänat ett fängelsestraff om fem år för drygt ett 13 år gammalt mordförsök där skjutvapen hade använts ansågs vara olämplig att inneha skjutvapen.

Om det är fråga om ringa narkotikabrott genom eget bruk och det står klart att gärningen var en engångsföreteelse hos en i övrigt skötsam person kan personen, enligt Polismyndighetens bedömning, anses lämplig beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.¹³³

Gäller det narkotikabrott av normalgraden eller grövre brott bör detta som huvudregel medföra att personen anses som olämplig att inneha skjutvapen.

Som utgångspunkt bör därför inte tillstånd att inneha skjutvapen meddelas förrän en viss tid gått sedan brottet begicks.

Vid narkotikabrott som inte är ringa bör tillstånd vara uteslutet under en längre tid, i regel omkring fem år.

Vid grovt och synnerligen grovt narkotikabrott bör tillstånd vara uteslutet under ännu längre tid.

3.1.1.6 Rattfylleri

En fällande dom avseende rattfylleri av normalgraden innebär skäl att ifrågasätta lämpligheten att inneha vapen.

En helhetsbedömning ska dock alltid göras varvid bl.a. promillehalten vid rattfylleribrottet, tiden på dygnet, körsträckans längd, trafikintensiteten, eventuell beroendeproblematik och om tillståndshavaren tidigare är ostraffad bör beaktas.

Rör det sig om upprepade rattfylleribrott under en kort tidsperiod, omkring två år, talar det för att tillståndshavaren är olämplig till skillnad från om det är en engångsföreteelse utan tecken på andra missförhållanden.¹³⁴

En person som har gjort sig skyldig till grovt rattfylleri får, som utgångspunkt, anses ha visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen om det inte finns omständigheter som med styrka talar i en annan riktning.¹³⁵ Omständigheter såsom att den aktuella körningen var förhållandevis kort, att tillståndshavare tidigare är ostraffad, inte missbrukar och lever under ordnade förhållanden utgör inte omständigheter som med styrka talar i en annan riktning.¹³⁶

En person som gjort sig skyldig till rattfylleribrott av normalgraden och som lever under ordnade förhållanden kan bedömas som lämplig efter att tre år

¹³³ Se Förvaltningsrätten i Malmös dom den 28 september 2020 i mål nr 8379-20 och Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 25 januari 2019 i mål nr 7621-18.

¹³⁴ I fråga om upprepade brottslighet, se t.ex. Kammarrätten i Göteborgs dom den 13 september 2011 i mål nr 2069-11 där tillståndet återkallades. Den enskilde hade dömts för rattfylleri vid två tillfällen under drygt två år.

¹³⁵ HFD 2011 ref. 84 I och II.

¹³⁶ Se omständigheterna i HFD 2011 ref. 84 I och II. Se även t.ex. Kammarrätten i Sundsvalls dom den 23 april 2021 i mål nr 496-21 och Kammarrätten i Jönköpings dom den 6 september 2019 i mål nr 509-19.

förflutit från gärningen, förutsatt att han eller hon kan styrka sin skötsamhet med t.ex. provresultat utan anmärkningar, återfått körkort samt arbete.

Av praxis framgår att det inte är tillräckligt att avslå en ansökan *enbart* för att det ännu inte gått fyra år sedan han eller hon gjorde sig skyldig till grovt rattfylleri. En individuell bedömning av personens lämplighet måste göras i varje enskilt fall.¹³⁷

3.1.1.7 Sjöfylleri

Sjöfylleri är en typ av brott som uppvisar tydliga likheter med rattfylleri.¹³⁸ Dessa två brott bör därför prövas på likartat sätt och utifrån samma utgångspunkter vad gäller frågan om personlig lämplighet.¹³⁹

3.1.1.8 Allvarlig ekonomisk brottslighet

Ekonomisk brottslighet av allvarligare slag kan i vissa fall ge skäl till att ifrågasätta lämpligheten att inneha skjutvapen.

Om det rör sig om ekonomisk brottslighet av mycket allvarligt slag bör tillstånd inte meddelas förrän omkring tre år har förflutit sedan gärningen.¹⁴⁰

3.1.1.9 Sexualbrott

En person som har dömts till ansvar för allvarligare sexualbrott, såsom våldtäkt, sexualbrott mot barn eller andra sexualbrott med inslag av hot eller våld, bör enligt Polismyndighetens bedömning anses vara olämplig att inneha skjutvapen.¹⁴¹

Brottsrubriceringen är inte ensamt utslagsgivande. Gärningens allvar, de omständigheter under vilka brottet begåtts och vad som framkommit om tillståndshavaren som person ska beaktas vid prövningen.

¹³⁷ Se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 17 november 2020 i mål nr 1668-20, se även Förvaltningsrätten i Härnösands dom den 2 augusti 2021 i mål nr 4925-20 E.

¹³⁸ I HFD 2016 ref. 64 (körkortsmål) uttalade domstolen att sjöfylleri är en typ av brott som uppvisar tydliga likheter med trafiknykterhetsbrott. Se även prop. 2009/10:76 *En nedre promillegräns för sjöfylleri*, s. 14–20.

¹³⁹ Se Kammarrätten i Göteborgs dom den 28 januari 2016 i mål nr 4456-15. Se även Kammarrätten i Jönköpings dom den 27 mars 2017 i mål nr 2753-16 där domstolen bl.a. uttalade att prövningen av om omständigheterna med styrka talar för att en vapeninnehavare som dömts för grovt sjöfylleri kan undgå att få sina tillstånd återkallade förutsätter en helhetsbedömning. Många av de faktorer som bör beaktas vid en sådan prövning har betydelse även när det är fråga om en vapeninnehavare som dömts för grovt rattfylleri. Utöver detta måste hänsyn tas till sjötrafikens speciella förhållanden.

¹⁴⁰ Se t.ex. Kammarrätten i Sundsvalls dom den 1 oktober 2018 i mål nr 1069-18 där vapeninnehavaren hade dömts för flertalet gärningar, bl.a. grovt bokföringsbrott vid ett tillfälle och grovt skattebrott vid 15 tillfällen. I Kammarrätten i Stockholms dom den 30 september 2019 i mål nr 3042-19 hade vapeninnehavaren dömts för grovt bokföringsbrott vid tre tillfällen tillsammans med 20 skattebrott under en period, fem bokföringsbrott en annan period samt två bokföringsbrott vid en tredje period varvid Polismyndighetens omhändertagandebeslut fastställdes. I Kammarrätten i Jönköpings dom den 30 oktober 2019 i mål nr 1603-19 hade vapeninnehavaren dömts för bl.a. två fall av medhjälp till grov trolöshet mot huvudman.

¹⁴¹ Se t.ex. Förvaltningsrätten i Jönköpings dom den 18 februari 2020 i mål nr 5866-19.

Sexualbrott som har bedömts som mindre allvarliga, t.ex. för att det handlar om korta händelseförlopp utan inslag av hot eller våld, anses inte medföra att en person anses vara olämplig.¹⁴²

Köp av sexuell tjänst innebär i regel inte att personen anses vara olämplig att inneha skjutvapen.¹⁴³

Vad gäller diskvalifikationstiden avseende sexualbrott m.m. är det svårt att ange en generell vägledande tid att utgå ifrån då det kan röra sig om vitt skilda brott där omständigheterna i det enskilda fallet påverkar i stor uträkning.

3.1.1.10 Upprepade förseelser

En person som begår brott, som var för sig inte innebär att personen anses vara olämplig att inneha skjutvapen, men där det är fråga om upprepad brottslighet bör anses olämplig att inneha vapen.

Detta bör gälla även om det är fråga om flera mindre allvarliga brott eller förseelser, som i och för sig inte medfört svårare påföljd än böter men som tyder på en bristande respekt för gällande författningar.¹⁴⁴

3.1.2 Kontaktförbud

Ett meddelat och gällande beslut om kontaktförbud kan innebära att personen är olämplig att inneha skjutvapen. De närmare omständigheterna bör dock utredas, t.ex. genom kontakt med berörd utredare eller med den åklagare som beslutat om kontaktförbudet.

3.1.3 Omhändertagande enligt LOB

Endast den omständigheten att en person vid ett enskilda tillfälle har omhändertagits med stöd av lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB) medför inte att personen ska ses som olämplig att inneha skjutvapen.¹⁴⁵

¹⁴² Kammarrätten i Stockholms dom den 20 april 2018 i mål nr 6813-17.

¹⁴³ Se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 7 oktober 2019 i mål nr 2665-19 där Polismyndighetens återkallelsebeslut upphävdes. Den enskilde hade dömts för köp av sexuell tjänst vid tre tillfällen under en tremånadersperiod. Den gemensamma påföljden bestämdes till dagsböter.

¹⁴⁴ Se Kammarrätten i Göteborgs domar den 2 mars 2010 i mål nr 6331-09 och den 12 april 2012 i mål nr 7727-11. Den förstnämnda domen gällde en man som dömts för 18 trafikförseelser de senaste sju åren samt var misstänkt för bokföringsbrott samt försvårande av skattekontroll. Kammarrätten ansåg det var fråga om ett systematiskt åsidosättande av lagar och förordningar vilket innebar att mannen inte kunde anses lämplig att inneha skjutvapen. Den sistnämnda domen gällde en man som förekom i belastningsregistret under 15 avsnitt under de senaste nio åren för bl.a. olika trafikförseelser. Detta ansågs som ett systematiskt åsidosättande av lagar och förordningar varför mannen inte kunde anses som lämplig. Se även Förvaltningsrätten i Luleås dom den 4 januari 2023 i mål nr 1815-22 där Polismyndighetens omhändertagandebeslut fastställdes mot bakgrund av att vapeninnehavaren vid två olika tillfällen dömts för flera fall av bokföringsbrott.

¹⁴⁵ Se Kammarrätten i Jönköpings dom den 26 april 2011 i mål nr 816-11 med där gjorda hänvisningar.

En helhetsbedömning ska dock alltid göras varvid omständigheterna vid omhändertagandet ska beaktas. Aggressivitet eller annat avvikande beteende bör enligt Polismyndighetens bedömning anses som försvårande omständigheter.¹⁴⁶ Även om försvårande omständigheter inte föreligger bör upprepade omhändertaganden under en kort tidsperiod medföra att personen ska ses som olämplig.¹⁴⁷

Det är dock inte möjligt att fastslå någon gräns för hur lång tid som ska ha passerat sedan det senaste omhändertagandet för att den enskilde ska anses vara lämplig att inneha skjutvapen.

3.1.4 Missbruk

Missbruk av alkohol, narkotika eller andra beroendeframkallande preparat bör medföra att personen inte kan anses lämplig att inneha skjutvapen.¹⁴⁸

3.1.5 Onykterhet i samband med hantering av vapen

Den som varit onykter i samband med jakt eller målskjutning eller i något annat sammanhang i onyktert tillstånd avlossat skott anses i normalfallet som olämplig att inneha skjutvapen.¹⁴⁹

Att enbart hantera ett vapen, t.ex. förflytta det från vapenskåpet till bilen, med en låg promillehalt har inte ansetts vara olämpligt.¹⁵⁰

3.1.6 Medicinska skäl

Om en person tidigare har anmälts som olämplig att inneha skjutvapen av läkare bör en fördjupad utredning göras.

Det är inte möjligt att fastslå någon gräns för hur lång tid som ska ha passerat efter att en läkare har gjort anmälan för att den enskilde ska anses vara lämplig att inneha skjutvapen. Det är upp till den enskilde att styrka att den

¹⁴⁶ Se Förvaltningsrätten i Luleås dom den 20 mars 2013 i mål nr 2272-13 och Förvaltningsrätten i Malmös domar den 22 juni 2017 i mål nr 2152-17 och den 26 oktober 2020 i mål nr 11653-20.

¹⁴⁷ Se RÅ 1991 ref. 34. Tillståndshavaren hade omhändertagits med stöd av LOB vid tre tillfällen under en period om 18 månader, vilket var tillräckliga skäl för att återkalla tillstånd att inneha skjutvapen. Se även Kammarrätten i Göteborgs dom den 24 april 2018 i mål nr 5919-17 där tillståndet också återkallades. I det målet hade tillståndshavaren omhändertagits med stöd av LOB vid två tillfällen under fem månader och därtill var omständigheterna vid omhändertagandet försvårande.

¹⁴⁸ Se t.ex. Kammarrätten i Göteborgs dom den 1 oktober 2020 i mål nr 354-20, Kammarrätten i Sundsvalls dom den 7 december 2015 i mål nr 1926-15, Förvaltningsrätten i Linköpings domar den 27 november 2017 i mål nr 5301-17 och den 21 juli 2017 i mål nr 2475-17.

¹⁴⁹ Se t.ex. Kammarrätten i Sundsvalls dom den 12 februari 2024 i mål nr 2330-23, Kammarrätten i Göteborgs dom den 2 juni 2022 i mål nr 1983-22 och Förvaltningsrätten i Faluns dom den 28 augusti 2015 i mål nr 6062-14.

¹⁵⁰ Se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 12 februari 2024 i mål nr 2330-23 där kammarrätten ansåg att denna typ av hantering inte kunde anses olämplig när den vidtogs av en person med 0,27 promille alkohol i blodet.

omständighet som föranledde läkares anmälan inte längre föreligger, t.ex. genom att inkomma med ett nytt läkarintyg.

3.2 Handläggning vid pågående förundersökning

Om det är fråga om en ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen bör ansökan avslås om misstankarna gäller brott som normalt sett innebär att personen skulle anses vara olämplig att inneha skjutvapen. Det kan inte anses som ändamålsenligt att bevilja tillstånd under pågående förundersökning för att därefter, vid en eventuell fällande dom, tvingas inleda en återkallelseprocess.¹⁵¹

Vid handläggning av ärenden vid pågående förundersökning måste bestämmelserna om sekretess beaktas särskilt, se avsnitt 13.1.5.1.

I dessa fall kan det vara godtagbart med att avvakta med att ta beslut gällande ansökan under en eller ett par månader. Att däremot avbryta handläggningen på obestämd tid i avvaktan på att misstankarna ska utredas är inte acceptabelt.¹⁵²

Vid beslut om återkallelse ska domen i brottmålet ha vunnit laga kraft om det inte står klart att det finns andra skäl som är tillräckliga för att fatta beslut, t.ex. allvarlig sjukdom eller bristande förvaring.¹⁵³ I dessa fall är det dock mycket viktigt att brottsmisstanken inte omnämns i beslutet.

Det är inte heller försvarbart att invänta utgången av en domstolsprocess där åtalet begränsats till att avse brott som inte rimligen kommer kunna läggas till grund för ett återkallelsebeslut.¹⁵⁴

3.3 Vandelsprövning av personer som är, eller i närtid har varit, bosatta utomlands

Utgångspunkten är att det är den sökande som ska visa sig lämplig.

För personer som inte har varit bosatta i Sverige under de senaste tio åren¹⁵⁵ och inte heller är svenska medborgare saknas möjlighet att kontrollera eventuell förekomst i misstanke- och belastningsregistren etc. Den enskilde ska då uppmanas att komplettera sin ansökan med motsvarande information från tidigare bosättningsländer.

Uppgifter om utländska domar och beslut kan finnas med i belastningsregistret om uppgiften avser en svensk medborgare eller någon som har

¹⁵¹ Se Kammarrätten i Stockholms dom den 7 april 2014 i mål nr 4912-13.

¹⁵² JO:s beslut den 30 januari 2019, dnr 5541-2017.

¹⁵³ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

¹⁵⁴ JO:s inspektionsprotokoll, dnr 7517-2021.

¹⁵⁵ Se 16–18 §§ lagen (1998:620) om belastningsregister.

hemvist i Sverige och uppgifter kommer från en myndighet i en stat som tillhör Interpol, från denna organisation eller från Europol.¹⁵⁶

Om den enskilde inte inkommer med de efterfrågade uppgifterna är detta grund för avslag.

Om den enskilde inkommer med de efterfrågade uppgifterna och det av någon anledning finns ett behov av att kontrollera äktheten bör Spoc Noa kontaktas. Detta görs genom att fylla i formuläret *Begäran om åtgärd i utlandet* (PM 060.1) som finns tillgängligt i Formulärportalen och skicka det tillsammans med underlaget till den adress som anges i formuläret. Det är mycket viktigt att skriva en tydlig bakgrund till varför åtgärden begärs, t.ex. genom att ange att det handlar om prövningen av sökandens lämplighet att inneha skjutvapen.

Observera att Spoc Noa inte kan bistå med översättning av dokument.

¹⁵⁶ 4 § lagen om belastningsregister.

4 Enskilds innehav av skjutvapen

4.1 Ansökan och dess innehåll

En ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen ska göras skriftligen och innehålla följande uppgifter:

- sökandens namn, personnummer och hemvist
- vapnets typ, fabrikat, modell och kaliber
- det antal och slag av skjutvapen som sökanden redan innehar
- ändamålet med innehavet
- vilka omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan.¹⁵⁷

Om ansökan avser ett visst bestämt vapen ska ansökan dessutom innehålla följande uppgifter:

- överlåtarens eller upplåtarens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist
- skjutvapnets tillverkningsnummer
- vapnets märkning, när sådan finns.¹⁵⁸

Avser ansökan ett vapen som saknar uppgift om tillverkningsnummer ska annan uppgift som tillåter identifiering anges.¹⁵⁹

Om förvärvet skett från någon annan än en vapenhandlare, ska överlåtarens tillståndsbevis för skjutvapnet bifogas ansökan, om beviset finns i behåll.¹⁶⁰

Med förvärv avses inte den situation då ansökan avser ett vapen som sökanden redan har tillstånd att inneha. Denna situation uppstår t.ex. när det är fråga om tidsbegränsade tillstånd, vid ändring av vapen eller byte av ändamål. Eftersom det i dessa fall inte är frågan om ett förvärv ska det gamla tillståndsbeviset inte begäras in.

Om en ansökan är ofullständig eller har andra formella brister ska Polismyndigheten hjälpa sökanden att komplettera sin ansökan.¹⁶¹

Handläggaren bör t.ex. ringa och förklara vad som saknas och/eller skicka ett förklarande brev tillsammans med ansökningsformulär eller en kopia på ansökan med tydliga markeringar av vilka uppgifter som saknas. Om bristerna i ansökan fortfarande är sådana att en prövning i sak inte kan ske, får Polismyndigheten besluta om ett föreläggande.

Föreläggandet ska innehålla information om vilka uppgifter som saknas i ansökan och en upplysning om att ansökan kan komma att avvisas (inte tas

¹⁵⁷ 2 kap. 6 § första stycket vapenförordningen.

¹⁵⁸ 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen.

¹⁵⁹ 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen.

¹⁶⁰ 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen.

¹⁶¹ 6 och 20 §§ förvaltningslagen.

upp till prövning) alternativt prövas på befintligt underlag om uppgifterna inte inkommer.¹⁶²

4.2 Jakt

4.2.1 Vapnets lämplighet för ändamålet

4.2.1.1 Allmänt om skjutvapens lämplighet

En förutsättning för att meddela tillstånd är att vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse.¹⁶³ Genom vapenlagens bestämmelser är innehav och bruk av vapen och ammunition föremål för en sträng kontroll. Huvudsyftet med kontrollen är att motverka missbruk av skjutvapen och att i möjligaste mån förhindra olyckshändelser i samband med hanteringen av sådana vapen. Av särskild betydelse är också strävan att förhindra att vapen används i brottslig verksamhet.¹⁶⁴

Vapenlagstiftningen innehåller inga förbud mot vissa vapen, vapentyper, kalibrar eller vapentillbehör etc.

Polismyndigheten ska bedöma om skjutvapnet uppfyller kraven för lämplighet enligt vapenlagstiftningen. Vid bedömningen ska följande beaktas:

- att vapnet uppfyller Naturvårdsverkets krav för att få användas vid jakt
- att vapnet inte har egenskaper som är primärt motiverade av rent militära behov
- att vapnet har nödvändig skottprecision och en konstruktion som inte innebär risker för skytten eller omgivningen.

4.2.1.2 Naturvårdsverkets föreskrifter

Endast sådana vapen och andra jaktmedel som uppfyller de krav som Naturvårdsverket föreskriver får användas vid jakt.¹⁶⁵ Naturvårdsverkets föreskrifter om jaktmedel anger vilka krav som måste uppfyllas för att vapen ska vara tillåtna. De skjutvapen som inte uttryckligen är tillåtna enligt Naturvårdsverkets föreskrifter är således förbjudna att använda för ändamålet jakt. Detta innebär att skjutvapnet dels måste uppfylla Naturvårdsverkets krav, dels vara lämpligt enligt vapenlagstiftningen.

Polismyndigheten ska göra en självständig bedömning av om skjutvapnet uppfyller kraven i såväl Naturvårdsverkets föreskrifter som i vapenlagstiftningen.¹⁶⁶

¹⁶² 20 § andra stycket förvaltningslagen.

¹⁶³ 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen.

¹⁶⁴ Prop. 1995/96:52 s. 26.

¹⁶⁵ 10 a § jaktförordningen och Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁶⁶ Se RÅ 2010 ref. 71.

De grundläggande kraven för att olika vapentyper ska få användas vid jakt framgår nedan. Observera att definitionerna endast gäller ändamålet jakt.

4.2.1.2.1 Kulgevär

Kulgevär är skjutvapen försedda med en eller flera räfflade pipor som är konstruerade för kulpatroner och är avsedda att hållas med två händer och läggas an mot axeln.¹⁶⁷ Piplängden ska vara minst 45 cm.¹⁶⁸

Kulgevär ska antingen ha enskottsmekanism, vara manuellt repeterande eller vara halvautomatiska.¹⁶⁹

Halvautomatiska kulgevär ska ha en magasinkapacitet om maximalt fem patroner (samt ytterligare en patron i patronläget).¹⁷⁰ Detta innebär att kulgevär med fast magasin inte får överskrida denna magasinskapacitet.

Om vapnet har ett fast magasin och sökanden uppger att magasinskapaciteten har ändrats ska ett s.k. plomberingsintyg bekräfta detta. Vilken metod som använts för att åstadkomma ändringen saknar betydelse så länge som ändringen är varaktig. Skjutvapen med vapenmagasin som endast tillfälligt begränsats, och därmed också på kort tid och med enkla medel kan återställas till en högre kapacitet, får inte användas vid jakt.

Slutligen får inte halvautomatiska kulgevär vara försedda med en kolv som kan förkortas, vikas eller avlägsnas utan verktyg så att vapnet får en längd som understiger 60 cm med bibehållen funktionalitet.¹⁷¹

Utredningen måste visa att kulgeväret uppfyller kraven i Naturvårdsverkets föreskrifter. Sökandens uppgifter kan i normalfallet godtas om det står klart att vapnet i originalutförande har godkänd konstruktion eller om det framgår av ett tidigare tillståndsärende att vapnet uppfyller kraven. Om ansökan avser en okänd modell eller om det finns oklarheter ska sökande ges möjlighet att inkomma med intyg från vapenhandlare, vapenmäklare, vapenreparatör eller vapentillverkare.

4.2.1.2.2 Hagelgevär

Hagelgevär är slätborrade¹⁷² tvåhandsvapen som är avsedda att läggas an mot axeln och konstruerade för hagelpatroner och slugpatroner.¹⁷³ Piplängden ska vara minst 48 cm.¹⁷⁴ Vapnet ska ha kaliber 12, 16, 20, 24, 28, 32 eller .410.¹⁷⁵

¹⁶⁷ 1 kap. 5 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁶⁸ 2 kap. 4 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁶⁹ 2 kap. 3 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁷⁰ 2 kap. 5 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁷¹ 2 kap. 6 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁷² Om ett hagelgevär utrustas med räfflad pipa avsedd för slugpatroner eller med räfflad choke definieras det fortfarande som ett hagelgevär och inte ett kulgevär, se 1 kap. 5 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁷³ 1 kap. 5 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁷⁴ 3 kap. 5 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁷⁵ 3 kap. 4 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

Hagelgevär ska antingen ha enskottsmekanism, vara manuellt repeterande eller vara halvautomatiska.¹⁷⁶

Manuellt repeterande hagelgevär av pumprepeterande typ samt halv-automatiska hagelgevär får endast användas vid jakt om vapnets vapenmagasin är konstruerat för eller har ändrats så att vapnet inte kan laddas med fler än tre patroner varav två patroner i vapenmagasin och en i patronläget. Vapenmagasin ska fixeras varaktigt vid vapnet.¹⁷⁷

Om vapenmagasinet har ändrats ska den valda lösningen vara varaktig. Skjutvapen med vapenmagasin som endast tillfälligt begränsats, och därmed också på kort tid och med enkla medel kan återställas till en högre kapacitet, får inte användas vid jakt.

Om vapnet ändrats avseende magasinkapaciteten ska ett s.k. plomberingsintyg bekräfta detta. Vilken metod som använts för att åstadkomma ändringen saknar betydelse så länge som ändringen är varaktig.

Slutligen får inte halvautomatiska hagelgevär vara försedda med en kolv som kan förkortas, vikas eller avlägsnas utan verktyg så att vapnet får en längd som understiger 60 cm med bibehållen funktionalitet.

Utredningen måste visa att hagelgeväret uppfyller kraven i Naturvårdsverkets föreskrifter. Sökandens uppgifter kan i normalfallet godtas om det står klart att vapnet i originalutförande har godkänd konstruktion eller om det framgår av ett tidigare tillståndsärende att vapnet uppfyller kraven. Om ansökan avser en okänd modell eller om det finns oklarheter ska sökande ges möjlighet att inkomma med intyg från vapenhandlare, vapenmäklare, vapenreparatör eller vapentillverkare.

4.2.1.2.3 Kombinationsgevär

Kombinationsgevär är skjutvapen som har en eller flera slätborrade pipor konstruerade för hagelpatroner i kombination med en eller flera räfflade pipor konstruerade för kulpatroner och är avsedda att hållas med två händer och läggas an mot axeln.¹⁷⁸ Piplängden ska vara minst 48 cm.¹⁷⁹

Kombinationsgevär ska antingen ha enskottsmekanism eller vara manuellt repeterande.¹⁸⁰

Utredningen måste visa att kombinationsgeväret uppfyller kraven i Naturvårdsverkets föreskrifter. Sökandens uppgifter kan i normalfallet godtas om det står klart att vapnet i originalutförande har godkänd konstruktion eller om det framgår av ett tidigare tillståndsärende att vapnet uppfyller kraven. Om ansökan avser en okänd modell eller om det finns oklarheter ska sökande

¹⁷⁶ 3 kap. 2 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁷⁷ 3 kap. 3 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁷⁸ 1 kap. 5 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁷⁹ 4 kap. 4 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁸⁰ 4 kap. 3 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

ges möjlighet att inkomma med intyg från vapenhandlare, vapenmäklare, vapenreparatör eller vapentillverkare.

4.2.1.2.4 Enhandsvapen

För att få användas vid jakt ska ett enhandsvapen vara avsett att avfyras med en hand, ha räfflad pipa och vara konstruerat endast för kulpatroner med kantantändning.¹⁸¹ Vapnet ska vara försett med en pipa av kaliber 5,6 mm (.22).¹⁸² Vapnet ska också vara avsett för ammunition i kaliber 5,6 x 26 R (.22 Winchester Magnum Rimfire) eller kaliber 5,6 x 15 R (.22 Long Rifle).¹⁸³

Enhandsvapen ska antingen ha enskottsmekanism, vara manuellt repeterande eller vara halvautomatiska.¹⁸⁴

Utredningen måste visa att enhandsvapnet uppfyller kraven i Naturvårdsverkets föreskrifter. Sökandens uppgifter kan i normalfallet godtas om det står klart att vapnet i originalutförande har godkänd konstruktion eller om det framgår av ett tidigare tillståndsärende att vapnet uppfyller kraven. Om ansökan avser en okänd modell eller om det finns oklarheter ska sökande ges möjlighet att inkomma med intyg från vapenhandlare, vapenmäklare, vapenreparatör eller vapentillverkare.

4.2.1.2.5 Luftgevär

Luftgevär definieras som skjutvapen med räfflad pipa där kulan drivs av komprimerad luft, kolsyra eller annat drivmedel som inte kräver antändning. Vapnet är avsett att hållas med två händer och läggas an mot axeln.¹⁸⁵ Vapnet ska vara försett med en pipa som har minst kaliber 5,5 mm.¹⁸⁶

Luftgevär ska antingen ha enskottsmekanism, vara manuellt repeterande eller vara halvautomatiska.¹⁸⁷

Luftgevär måste ha en anslagsenergi vid pipans mynning som uppgår till minst 150 joule.¹⁸⁸ Trots detta krav får luftgevär som har en lägre anslagsenergi användas vid skydds jakt på vissa arter¹⁸⁹ som sker med stöd av bilaga 4 till jaktförordningen under förutsättning att kulans utgångshastighet är minst 180 meter per sekund.

¹⁸¹ 1 kap. 5 § och 5 kap. 2 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁸² 5 kap. 3 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁸³ 5 kap. 7 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁸⁴ 5 kap. 2 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁸⁵ 1 kap. 5 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁸⁶ 6 kap. 5 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁸⁷ 6 kap. 3 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁸⁸ 6 kap. 9 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁸⁹ Mullvad, råttor, sorkar (dock inte bisam), möss, tamduva, skata, kaja, björktrast, koltrast, stare, pilfink och gråsparv.

Halvautomatiska luftgevär med vapenmagasin får endast användas vid jakt om vapenmagasinet kan laddas med högst fem kulor samt en kula i patronläget.¹⁹⁰

Utredningen måste visa att vapnet

- har räfflad pipa
- har minst kaliber 5,5 mm
- är avsett att hållas med två händer och läggas an mot axeln
- har en utgångshastighet om minst 180 meter per sekund.

Sökandens uppgifter kan i normalfallet godtas om det står klart att vapnet i originalutförande har godkänd konstruktion eller om det framgår av ett tidigare tillståndsärende att vapnet uppfyller kraven. Om ansökan avser en okänd modell eller om det finns oklarheter ska sökande ges möjlighet att inkomma med intyg från vapenhandlare, vapenmäklare, vapenreparatör eller vapentillverkare.

4.2.1.3 Yttrande från Naturvårdsverket

Behovet av att begära yttrande från Naturvårdsverket är ytterst begränsat och aktualiseras i princip endast om behov uppstår av att tolka innebörden av föreskrifterna.

Begäran om yttrande sker därför endast i speciella fall och efter föredragning och beslut av Förvaltningsrättssektionen (FRS), gruppchefen FRS 3. Inför föredragningen ska följande moment vara omhändertagna:

1. Formulär för yttrande från Naturvårdsverket ska vara ifyllt ([Formulär för yttrande från Naturvårdsverket](#)).
2. Föredragningspromemoria ska vara författad ([Föredragnings-PM](#)).
3. Ärendet ska vara avstämt med närmaste chef (gruppchef).
4. Det skriftliga underlaget ska ha skickats skickas per e-post till Förvaltningsrätt 1 RA kansli med ämnesraden ”Begäran om yttrande från Naturvårdsverket”.

Efter föredragning och beslut om att yttrande ska begäras in, ska föredragande diarieföra ärendet på saknummer 550 och ange FRS som handläggande enhet. FRS ansvarar sedan för kontakten med Naturvårdsverket och vidarebefordrar yttrandet till föredraganden.

Inkomna yttranden från Naturvårdsverket [finns här](#).

4.2.1.4 Egenskaper som är primärt motiverade av rent militära behov

Av praxis¹⁹¹ följer att vapen med egenskaper som är primärt motiverade av rent militära behov inte är lämpliga för jakt. De skjutvapen som kan anses ha

¹⁹⁰ 6 kap. 4 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

¹⁹¹ Se t.ex. Kammarrätten i Sundsvalls domar den 19 december 2018 i mål nr 1886-18 och den 8 maj 2020 i mål nr 2511-19, Kammarrätten i Göteborgs dom den 12 december 2019 i mål nr 4382-19 samt Kammarrätten i Stockholms domar den 20 februari 2020 i mål nr 5420-19, den 27 april 2020 i mål nr 1227-20 och den 6 juli 2020 i mål nr 1816-20.

egenskaper primärt motiverade av rent militära behov är, enligt Polismyndighetens bedömning, sådana som är avsedda att fjärrstyras, monteras på fordon eller i fasta installationer etc. Att en vapentyp har ett militärt användningsområde, t.ex. vapen av AR-15 eller bullpup-typ, innebär inte att de kan anses ha egenskaper som är primärt motiverade av rent militära behov.

Skjutvapen som tillhandahålls av vapenhandlare, marknadsförs som jaktvapen och normalt förekommer som jaktvapen på marknaden innebär en tydlig indikation på att vapnet inte har egenskaper som är primärt motiverade av rent militära behov.

4.2.1.5 Skjutvapen utan tillräcklig skottprecision eller med en konstruktion som innebär risker för skytten eller omgivningen

Av förarbetena följer att vapnets skottprecision är av stor vikt vid bedömningen av vapnets lämplighet för jakt, med syfte att minska risken för skadeskjutningar.¹⁹² Av förarbetena framgår att vapenlagstiftningen även syftar till att förebygga skador och olyckshändelser med skjutvapen.¹⁹³

Vapen som tillhandahålls av vapenhandlare och vapen som normalt förekommer på marknaden får anses ha en fullt tillräcklig skottprecision samt vara funktionella och säkra att använda. De vapen som inte uppfyller kraven utgörs snarare av antika vapen som inte kan användas med modern ammunition, vapen med ett helt annat syfte än jakt eller egentillverkade vapen (t.ex. 3D-printade).

4.2.2 Förmåga att handha ett skjutvapen som ansökan avser

Den som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning ska visa att han eller hon kan handha ett sådant skjutvapen som ansökan avser.¹⁹⁴

För vissa särskilt angivna vapentyper gäller särskilda krav.¹⁹⁵ Om ansökan gäller skjutvapen för ändamålet jakt, med undantag för enhandsvapen för jakt, krävs att sökanden har avlagt prov som visar att han eller hon har grundläggande kännedom om jakt och viltvård och kan handha vapnet (jägarexamen). Provet ska avläggas inför en provledare som förordnats av Polismyndigheten.¹⁹⁶

Vad gäller handhavandekravet för enhandsvapen för jakt finns inget särskilt krav vilket innebär att det allmänna handhavandekravet gäller.¹⁹⁷

I dessa fall kan sökanden visa att handhavandekravet är uppfyllt t.ex. genom utbildning hos ett auktoriserat skytteförbund eller annan utbildning i

¹⁹² Prop. 1999/2000:27 s. 32 f.

¹⁹³ Prop. 1995/96:52 s. 26.

¹⁹⁴ 2 kap. 3 § vapenförordningen.

¹⁹⁵ 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen.

¹⁹⁶ 2 kap. 4 § vapenförordningen.

¹⁹⁷ 2 kap. 3 § första stycket första meningen vapenförordningen.

vapenhantering som genomförts i t.ex. Polismyndighetens eller Försvarsmaktens regi.

Det finns undantag från kravet på jägarexamen. Den som vid utgången av 1984 hade tillstånd att inneha skjutvapen för ändamålet jakt behöver inte ha jägarexamen för att få tillstånd att inneha ett skjutvapen för detta ändamål förutsatt att han eller hon ansöker om ett nytt tillstånd att inneha skjutvapen inom ett år efter det att det tidigare tillståndet upphörde att gälla.¹⁹⁸

Observera att denna undantagsregel endast gäller vid utbyte av befintliga skjutvapen för ändamålet jakt och inte förvärv av ytterligare vapen för detta ändamål.

Ytterligare en förutsättning för att denna undantagsregel ska tillämpas är att ansökan avser samma typ av skjutvapen som det tidigare tillståndet. Om det tidigare tillståndet avsåg ett kulgevär måste det skjutvapen som ansökan avser ha samma eller ett mer begränsat användningsområde vilket avgörs utifrån vilken klass av ammunition som vapnet är avsett för.

Undantag från kravet på jägarexamen kan också i enskilda fall medges av Naturvårdsverket.¹⁹⁹

4.2.3 Behov av jaktvapen som inte är enhandsvapen

4.2.3.1 Allmänt om behovsprövningen

En enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål.²⁰⁰ Generellt har begreppet behov ett objektivt innehåll. Den enskildes subjektiva uppfattning kan inte läggas till grund för om ett behov kan anses föreligga.²⁰¹

När det gäller skjutvapen för jaktändamål finns dock ett undantag från behovsprövningen, den så kallade vapengarderoben. Syftet med vapengarderoben är att beskriva en jägares normala behov av skjutvapen.²⁰² Undantaget innebär att den som har avlagt jägarexamen ska anses ha behov av jaktvapen, om inte särskilda skäl föranleder annat.²⁰³

Den som har avlagt jägarexamen har alltså behov av jaktvapen. Behovet ska anses motsvara fyra jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, om det inte finns omständigheter som talar för att sökanden behöver fler skjutvapen än så.²⁰⁴

¹⁹⁸ Se femte punkten i övergångsbestämmelserna till vapenförordningen (1996:70).

¹⁹⁹ 2 kap. 3 § fjärde stycket vapenförordningen.

²⁰⁰ 2 kap. 4 § vapenlagen.

²⁰¹ Prop. 1999/2000:27 s. 32 och RÅ 2004 ref. 32.

²⁰² 2022 års vapenutrednings delbetänkande *EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå* (SOU 2022:62), s. 6 och promemorian *Tillståndsprövning av vapendelar m.m.* (Ds 2018:30), s. 36.

²⁰³ 2 kap. 4 § fjärde stycket vapenförordningen.

²⁰⁴ 2 kap. 4 § femte stycket vapenförordningen.

Det är alltså möjligt att meddela en och samma person tillstånd att inneha fyra likadana skjutvapen för ändamålet jakt. Om den enskilde ansöker om tillstånd att inneha ytterligare skjutvapen för ändamålet jakt ska dock sökandens vapeninnehav behövsprövas i sin helhet, se avsnitt 4.2.3.2.

Enhandsvapen, salongsgevär och vapendelar, t.ex. lösa pipor, ingår inte i vapengarderoben och ska inte räknas in i de fyra skjutvapen som vapengarderoben kan bestå av.²⁰⁵ Detta innebär att behövsprövning ska göras på samma sätt som för femte eller sjätte jaktvapnet, se avsnitt 4.2.3.2.

4.2.3.2 Femte och sjätte jaktvapnet

För att en ansökan om ett femte eller sjätte jaktvapen ska kunna beviljas ska det framstå som sannolikt att sökandens behov inte kan tillgodoses med enbart fyra skjutvapen.²⁰⁶

Sammansättningen av sökandens vapeninnehav ska motsvara den jakt som bedrivs. Vid ansökan om tillstånd att inneha fler än fyra skjutvapen behöver det därför säkerställas att behov föreligger med utgångspunkt från sökandens jaktvanor och sammansättningen av tidigare vapeninnehav. Det bör endast undantagsvis förekomma att tillstånd till innehav av fler än fyra jaktvapen beviljas någon som helt nyligen har tagit jägarexamen och som därför ännu inte hunnit etablera några jaktvanor.²⁰⁷

För att ett behov för jakt ska beaktas i vapenlagens mening krävs att det är motiverat ur en objektiv synvinkel. Det innebär att andra omständigheter saknar betydelse för prövningen, t.ex. utseende, affektionsvärde, målskjutning, marginella skillnader i precision, utlåning, innehav inför kommande överlåtelse etc.²⁰⁸

Det finns inget som utesluter innehav av två skjutvapen i samma kaliber då utförandet kan skilja sig på ett sätt som motiverar det jaktliga behovet, t.ex. ett lätt och smidigt skjutvapen för rörlig jakt med hund och skott på korta håll, eller ett tungt skjutvapen för stillasittande precisionsskytte på långa avstånd.

Vid handläggning av en ansökan om tillstånd till femte eller sjätte jaktvapnet, stomme eller låda till sådant vapen behöver det utredas hur sökanden motiverar behovet av såväl det skjutvapen som ansökan avser som det befintliga totala innehavet av såväl kompletta jaktvapen som tillståndspliktiga

²⁰⁵ Se 2 kap. 4 § fjärde stycket vapenförordningen där det framgår att vapen som räknas upp i 2 kap. 5 § vapenförordningen inte ingår i vapengarderoben. Se även Kammarrätten i Sundsvalls dom den 3 september 2014 i mål nr 3173-13 gällande behövsprövning av lösa pipor.

²⁰⁶ Prop. 1999/2000:27 s. 37 f.

²⁰⁷ Prop. 1999/2000:27 s. 39.

²⁰⁸ Kammarrätten i Sundsvalls dom den 3 september 2014 i mål nr 3173-13.

vapendelar. Behovet ska bedömas med utgångspunkt från jaktvanor och sammansättningen av tidigare vapeninnehav.²⁰⁹

I motiveringen behöver det framgå

- vilken jakt det sökta skjutvapnet ska användas till
- varför befintligt vapeninnehav inte kan användas till denna jakt
- varför det sökta skjutvapnet inte kan användas till den jakt som bedrivs med befintligt vapeninnehav och därmed ersätta ett befintligt skjutvapen
- varför befintligt vapeninnehav inte kan anpassas till den jakt som ska bedrivs.²¹⁰

4.2.3.3 Exempel 1

Sökande innehar fyra skjutvapen sedan tidigare, varav ett hagelgevär i kaliber 12. Sökanden bedriver jakt med samtliga skjutvapen. Ansökan gäller ytterligare ett hagelgevär i samma kaliber och har motiverats med att geväret ska användas till sjöfågeljakt i våtmark. Sådan jakt kräver att stålhagel används. Befintligt hagelgevär är inte godkänt för detta.

Polismyndighetens utgångspunkter för bedömningen av exempel 1: Motiveringen är jaktligt godtagbar. Kompletterande uppgifter behöver dock inhämtas från sökanden för att framför allt få en förklaring till varför det befintliga skjutvapnet inte kan avyttras och ersättas med det nya skjutvapnet som är godkänt för stålhagel. Även detta kräver en objektivt sett jaktlig motivering.

Att befintligt skjutvapen t.ex. ska användas till uppsiktsutlåning, att skjutvapnet har affektionsvärde eller att det ska användas till lerduveskytte är inte ett objektivt sett jaktligt behov och kan därför inte godtas.

4.2.3.4 Exempel 2

Sökande innehar två hagelgevär i kaliber 12 samt två kulgevär avsedda för ammunition i klass 2 respektive klass 3 sedan tidigare. Ansökan gäller ett kulgevär avsett för ammunition i klass 1 med motiveringen att det ska användas till älgjakt.

Polismyndighetens utgångspunkter för bedömningen av exempel 2: Motiveringen är jaktligt godtagbar och det saknas ett gevär avsett för ammunition i klass 1. Eftersom vapengarderoben kommer att bestå av fler än fyra skjutvapen ska samtliga skjutvapen behovsprövas.

²⁰⁹ Kammarrätten i Göteborgs dom den 20 januari 2021 i mål nr 5865-20 och Kammarrätten i Sundsvalls dom den 3 september 2014 i mål nr 3173-13.

²¹⁰ T.ex. flera skjutvapen som täcker samma behov men där tillstånd meddelats utan behovsprövning inom ramen för vapengarderoben.

Kompletterande uppgifter behöver inhämtas från sökanden för att få en förklaring till varför det befintliga vapeninnehavet inte kan anpassas genom att avyttra något av de skjutvapen som tidigare inte behövsprövats.

Även detta kräver en objektivt sett jaktlig motivering. Att befintligt skjutvapen ska användas till uppsiktsutlåning eller att skjutvapnet har affektionsvärde är inte objektivt sett jaktligt behov och kan därför inte godtas.

4.2.3.5 Fler än sex jaktvapen

Tillstånd till fler än sex jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, får endast beviljas om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare skjutvapen.²¹¹ Det ska då vara fråga om omfattande jaktlig aktivitet kopplat till sökandens person såsom ett stort antal jakt dagar per år, jakt i andra länder²¹² eller i flera geografiska områden, mycket varierad jakt, uppdrag som jägare, jaktguide, skydds- eller eftersöksjägare, instruktör etc.²¹³

För att ett behov för jakt ska beaktas i vapenlagens mening krävs att det är motiverat ur en objektiv synvinkel. Det innebär att andra omständigheter saknar betydelse för prövningen, t.ex. utseende, affektionsvärde, målskjutning, marginella skillnader i precision, utlåning, innehav inför kommande överlåtelse etc.²¹⁴

Om de personliga förutsättningarna och kraven är uppfyllda ska behovet prövas från ett objektivt jaktligt perspektiv. I ärendet behöver det framgå

- vilken jakt det sökta skjutvapnet ska användas till
- varför befintligt vapeninnehav inte kan användas
- varför det sökta skjutvapnet inte kan användas till den jakt som bedrivs med befintligt vapeninnehav och därmed ersätta ett befintligt vapen
- varför befintligt vapeninnehav inte kan anpassas.

4.2.4 Behov av enhandsvapen för jakt eller avlivning av djur

En enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål.²¹⁵

Generellt har begreppet behov ett objektivt innehåll. Den enskildes subjektiva uppfattning kan inte läggas till grund för om ett behov kan anses föreligga.²¹⁶

Tillstånd att inneha enhandsvapen får meddelas endast om det finns synnerliga skäl.²¹⁷ Detta gäller även för ändamålet jakt.

²¹¹ 2 kap. 4 § femte stycket vapenförordningen.

²¹² Kammarrätten i Sundsvalls dom den 2 april 2015 i mål nr 1679-14.

²¹³ Kammarrätten i Stockholms dom den 11 september 2020 i mål nr 4206-20.

²¹⁴ Kammarrätten i Sundsvalls dom den 3 september 2014 i mål nr 3173-13.

²¹⁵ 2 kap. 4 § vapenlagen.

²¹⁶ Prop. 1999/2000:27 s. 32 och RÅ 2004 ref. 32.

²¹⁷ 2 kap. 6 § vapenlagen.

Enhandsvapen för jakt omfattas inte av undantaget från behovsprövningen, den s.k. vapengarderoben.²¹⁸ Enhandsvapen ska inte heller räknas in i de skjutvapen som vapengarderoben kan bestå av. Behov att inneha enhandsvapen för ändamålet jakt anses finnas endast under vissa specifika förutsättningar vilka beskrivs närmare nedan i fråga om enskottsvapen och flerskottsvapen.²¹⁹

För att tillstånd ska beviljas krävs också att sökanden kan visa att han eller hon kan handha ett sådant vapen som ansökan avser.²²⁰ Det finns inga särskilda krav, såsom jägarexamen, vad gäller enhandsvapen för ändamålet jakt. Sökanden kan således visa att handhavandekravet är uppfyllt t.ex. genom utbildning hos ett auktoriserat skytteförbund eller annan utbildning i vapenhantering som genomförts i t.ex. Polismyndighetens eller Försvarsmaktens regi.

Enligt Polismyndighetens bedömning är enbart jägarexamen inte tillräckligt för att visa att handhavandekravet är uppfyllt eftersom utbildningen inte innehåller något moment om enhandsvapen.

Till skillnad från *avlivning av fällfångade djur* är inte *grytjakt* och *jakt med ställande hund* självständiga ändamål.²²¹ Om sökanden avser att använda skjutvapnet till grytjakt eller jakt med ställande hund ska alltså ändamålet *jakt* anges på tillståndsbeviset. Om sökanden däremot enbart avser att avliva vilt som fångats med fälla med vapnet ska ändamålet *avlivning av fällfångade djur* anges istället. Detta kan bli aktuellt för skjutvapen med en grövre kaliber än .22 då vapen med grövre kalibrar inte får användas för jakt.²²²

4.2.4.1 Enskottsvapen

Behov av enskottsvapen för jakt eller avlivning av djur finns endast för omfattande grytjakt, jakt med ställande hund som bedrivs enligt de föreskrifter som meddelats av Naturvårdsverket eller avlivning av fällfångade djur. Kravet på omfattningen avser samtliga tre jaktformer.²²³

För att jakten ska anses omfattande bör det, enligt Polismyndighetens bedömning, framgå att sökanden har bedrivit den jaktform som ansökan avser under åtminstone tre jaktsäsonger. Det årliga resultatet av jakt eller fångst ska uppgå till i genomsnitt minst fem större djur, t.ex. grävling, alternativt minst tio mindre, t.ex. mink, samt enstaka större.²²⁴

En omständighet som kan beaktas vid bedömningen av behovet är om sökanden har en jaktprovsmriterad hund för den typ av jakt som sökanden

²¹⁸ 2 kap. 4 § fjärde stycket vapenförordningen.

²¹⁹ 2 kap. 5 § 1 vapenförordningen.

²²⁰ 2 kap. 3 § vapenförordningen.

²²¹ Se 2 kap. 5 a § vapenförordningen där grytjakt och jakt med ställande hund inte räknas upp.

²²² 5 kap. 3 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

²²³ 2 kap. 5 § 1 a) vapenförordningen.

²²⁴ Kammarrätten i Göteborgs dom den 8 februari 2016 i mål nr 3153-15.

avser att använda enhandsvapnet till. Detta bör kunna styrkas av sökanden genom att denne inkommer med underlag avseende jaktprovsmarteringen.

Vad gäller enhandsvapen för enskott som innehas för ändamålet jakt bör tidsbegränsning komma i fråga endast i rena undantagsfall.²²⁵

4.2.4.2 Flerskottsvapen

Behov av flerskottsvapen för jakt eller avlivning av djur finns endast för yrkesmässigt bedriven jakt eller viltvård eller annat kvalificerat behov.²²⁶

Med yrkesmässigt bedriven jakt eller viltvård avses enligt Polismyndighetens bedömning t.ex. att en person tas i anspråk för att utföra jakt- eller viltvårdsuppdrag åt annan. Som exempel på detta kan nämnas den som är anställd för att bedriva jakt eller viltvård åt en större fastighetsägare, en kommun eller den som har registrerat företag för att bedriva sådan verksamhet.

Verksamheten bör, för att anses yrkesmässig, bedrivas självständigt, regelbundet och varaktigt samt i vinstsyfte.²²⁷

Det innebär att jakt och viltvård som sökanden bedriver för egen räkning inte utgör annat kvalificerat behov. Detta beror på att behovet tillgodoses genom regleringen av enhandsvapen för enskott (se avsnitt 4.2.4.1) som uttömmande reglerar innehav av enhandsvapen för grytjakt, jakt med ställande hund och avlivning av fällfångade djur.

Tillstånd att inneha enhandsvapen för flerskott ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning.²²⁸

4.3 Avlivning av fällfångade djur

4.3.1 Vapnets lämplighet för ändamålet

Det saknas närmare reglering gällande vilka skjutvapen som kan anses vara lämpliga för ändamålet avlivning av fällfångat vilt. Bedömningen bör dock göras på motsvarande sätt som för ändamålet jakt, i tillämpliga delar.

Se avsnitt 4.2.1 för mer information om vapnets lämplighet för ändamålet jakt.

4.3.2 Förmåga att handha ett skjutvapen som ansökan avser

Den som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning ska visa att han eller hon kan handha ett sådant skjutvapen som ansökan avser.

²²⁵ Prop. 1981/82:1 s. 30 f och s. 46 f.

²²⁶ 2 kap. 5 § 1 b) vapenförordningen.

²²⁷ Prop. 1998/99:36 *Vapenregister*, s. 74 f.

²²⁸ 2 kap. 6 a § första stycket vapenlagen.

För vissa särskilt angivna vapentyper gäller särskilda krav.²²⁹ För övriga vapentyper gäller det allmänna handhavandekravet.²³⁰

Vilket handhavandekrav som gäller beror således på vilket skjutvapen som ansökan avser. Det finns dock inget absolut krav på jägarexamen för innehav av skjutvapen för ändamålet avlivning av fällfångade djur.

Men om ansökan avser t.ex. ett kulgevär kan sökanden visa att handhavandekravet är uppfyllt genom att han eller hon har jägarexamen med grundprov kulgevär.

Om ansökan avser ett enhandsvapen kan sökanden visa att handhavandekrav är uppfyllt t.ex. genom utbildning hos ett auktoriserat skytteförbund eller annan utbildning i vapenhantering som genomförts i t.ex. Polismyndighetens eller Försvarsmaktens regi.

Tillstånd att inneha skjutvapen för detta ändamål får endast meddelas om sökanden har fyllt 18 år.²³¹

4.3.3 Behovsprövning

En enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål.²³²

Generellt har begreppet behov ett objektiva innehåll. Den enskildes subjektiva uppfattning kan inte läggas till grund för om ett behov kan anses föreligga.²³³

Eftersom skjutvapen för ändamålet avlivning av fällfångade djur inte ingår i vapengarderoben²³⁴ krävs att sökanden visar att han eller hon bedriver eller avser att bedriva jakt med fälla avsedd för levandefångst. Detta kräver inte att sökanden själv äger en typgodkänd fälla utan endast att sökanden har tillgång till en sådan.²³⁵

Några krav på fångstresultat eller att jakten måste bedrivas i viss omfattning kan endast uppställas om ansökan avser ett enhandsvapen. I dessa fall ska motsvarande bedömning som för enhandsvapen för jakt göras, se avsnitt 4.2.4.1 och 4.2.4.2.

²²⁹ 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen.

²³⁰ 2 kap. 3 § första stycket första meningen vapenförordningen.

²³¹ 2 kap. 3 § fjärde stycket vapenförordningen.

²³² 2 kap. 4 § vapenlagen.

²³³ Prop. 1999/2000:27 s. 32 och RÅ 2004 ref. 32.

²³⁴ De skjutvapen man anses ha behov av i och med avlagd jägarexamen, se 2 kap. 4 § andra och tredje styckena vapenförordningen.

²³⁵ Se Kammarrätten i Sundsvalls domar den 8 augusti 2017 i mål nr 180-17 och den 2 september 2015 i mål nr 730-15, Kammarrätten i Jönköpings dom den 6 mars 2012 i mål nr 2031-11 samt Förvaltningsrätten i Uppsalas dom den 7 december 2021 i mål nr 2130-21.

Observera att utgångspunkten är att salongsgevär endast kan innehas för ändamålet avlivning av fällfångade djur om avsikten är att avlossa skott med vapnet.²³⁶

Inom ramen för behovsprövningen bör hänsyn också tas till vilket skjutvapen ansökan gäller och vilket vilt som sökanden avser att fånga med fälla. Vapnets kaliber bör stå i rimlig proportion till vad som behövs för att avliva det aktuella viltet.

Avlivning av fångat vilt ska ske så att viltet inte utsätts för onödigt lidande. Om skjutvapen används för avlivningen ska skjutvapnets kaliber och ammunition anpassas till viltarten och viltets storlek.²³⁷ Några egentliga begränsningar gällande vilken typ av skjutvapen eller vilken kaliber som får användas vid avlivning av fällfångade djur finns alltså inte.

Viss vägledning finns dock i andra bestämmelser. Vid jakt under jord, vid gryt eller lya får t.ex. enhandsvapen i kaliber 5,6 mm (.22) användas vid jakt efter vildkanin, rödräv, mårhund, grävling, mink, mårdar, tvättbjörn och iller. Vid jakt med ställande hund får enhandsvapen i kaliber 5,6 mm (.22) användas vid jakt efter grävling, mårhund och tvättbjörn.²³⁸

För avlivning av dessa djur när de har fångats i fälla avsedd för levandefångst borde alltså skjutvapen i kaliber .22 (5,6 mm) vara tillräckligt och behov av grövre kalibrar finns därför inte i normalfallet.

Om avsikten är att fånga och avliva större vilt kan vägledning hämtas från regelverket gällande avlivning av tamboskap.²³⁹ Som exempel kan här nämnas att grisar får avlivas genom skjutning med kulgevär och användning av kulpatroner i klass 3. Galtar äldre än 12 månader får dock avlivas endast med kulpatroner i klass 2 om kulgevär används. Grisar får också avlivas med hagelgevär i kaliber 20 eller grövre (med minst 28 g hagel av storlek minst 2,75 mm (US 6)).²⁴⁰

Detta borde alltså i normalfallet kunna tillämpas även på vildsvin som fångats i fälla avsedd för levandefångst. Behov av kulgevär avsedda för kulpatroner i klass 1 eller hagelgevär i mindre kaliber än 20 finns därför inte i normalfallet.

²³⁶ 2 kap. 5 § 2 vapenförordningen.

²³⁷ 10–11 §§ Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2018:3) om användande av fångstredskap.

²³⁸ 5 kap. 8 § Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

²³⁹ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:8) om slakt och annan avlivning av djur.

²⁴⁰ 7 kap. 15 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om slakt och annan avlivning av djur.

4.4 Skydd

4.4.1 Vapnets lämplighet för ändamålet

Tillstånd att inneha skjutvapen för ändamålet skydd får meddelas endast om vapnet är lämpat för detta ändamål.²⁴¹

Det saknas reglering avseende skjutvapnets lämplighet för ändamålet skydd. Skjutvapen som tillhandahålls av vapenhandlare och som marknadsförs för skydd får i normalfallet anses vara lämpliga för ändamålet.

Vissa skjutvapen, t.ex. antika vapen som inte kan användas med modern ammunition, vapen med ett helt annat syfte eller egentillverkade vapen (t.ex. 3D-printade) är dock inte lämpliga för ändamålet.

4.4.2 Förmåga att handha ett skjutvapen som ansökan avser

Den som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning ska visa att han eller hon kan handha ett sådant skjutvapen som ansökan avser.

För vissa särskilt angivna vapentyper gäller särskilda krav.²⁴² För övriga vapentyper gäller det allmänna handhavandekravet.²⁴³

Vilket handhavandekrav som gäller beror således på vilken typ av skjutvapen som ansökan avser. Om ansökan avser t.ex. ett gevär kan sökanden visa att handhavandekravet är uppfyllt genom att han eller hon har jägarexamen med godkänt praktiskt prov avseende vapentypen.

Om ansökan avser ett enhandsvapen gäller särskilda krav. Sökanden ska ha visat prov på särskild skjutskicklighet samt vara aktiv medlem i en sammanslutning som antingen auktoriserats enligt vapenlagen eller är ansluten till en auktoriserad sådan och som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser. Intyg över aktivitet och skjutskicklighet ska lämnas av styrelsen i sammanslutningen.²⁴⁴

Tillstånd att inneha skjutvapen för detta ändamål får endast meddelas om sökanden har fyllt 18 år. Detta gäller dock inte start- eller signalvapen.²⁴⁵

4.4.3 Behovsprövning

En enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål.²⁴⁶ Generellt har begreppet behov ett objektivt innehåll. Den enskildes subjektiva uppfattning kan inte läggas till grund för om ett behov kan anses föreligga.²⁴⁷

²⁴¹ 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen.

²⁴² 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen.

²⁴³ 2 kap. 3 § första stycket första meningen vapenförordningen.

²⁴⁴ 2 kap. 3 § första stycket 2 vapenförordningen.

²⁴⁵ 2 kap. 3 § fjärde stycket vapenförordningen.

²⁴⁶ 2 kap. 4 § vapenlagen.

²⁴⁷ Prop. 1999/2000:27 s. 32 och RÅ 2004 ref. 32.

Det saknas dock närmare reglering för hur behovet av skjutvapen för ändamålet skydd ska bedömas. Det saknas även regler om användningen av skjutvapen för ändamålet skydd, bortsett från nödvärnsreglerna i brottsbalken. Det saknas också regler om hur och när ett skjutvapen får bäras, bortsett från förbudet mot medförande av skjutvapen på allmän plats.²⁴⁸

Utrymmet för att använda dödligt våld inom ramen för nödvärnsrätten är dock mycket begränsat. Att använda skjutvapen är en så drastisk åtgärd att den kan godtas endast i mycket speciella undantagssituationer där angreppet i sig självt är livsfarligt och faran akut, och kan endast under speciella omständigheter godtas som en proportionerlig åtgärd.²⁴⁹

Den som blir utsatt för våld eller har en allvarlig hotbild mot sig kan istället erbjudas skydd av polisen. Polismyndighetens uppdrag är nämligen att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp.²⁵⁰

Om frågan om behov av skjutvapen för ändamålet skydd uppstår är det därför en mer närliggande åtgärd att kontakta polisen än att beväpna sig. Mot denna bakgrund kan enskilda, enligt Polismyndighetens bedömning, i princip aldrig anses ha ett objektivt behov av att inneha skjutvapen för ändamålet skydd.

I fråga om tårgas, pepparspray (OC-spray) eller andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar anses behov föreligga endast om sökanden kan visa att han eller hon på grund av tjänst eller annan särskild omständighet har ett synnerligt behov av anordningen för personligt skydd.²⁵¹

Angående väktares behov av att låna skjutvapen för ändamålet skydd, se istället avsnitt 8.1.9.

4.5 Prydnads- eller särskilt affektionsvärde

4.5.1 Allmänt

Tillstånd att inneha ett skjutvapen som huvudsakligen har prydnads- eller särskilt affektionsvärde för sökanden, får meddelas även för andra ändamål än skjutning. För att ett skjutvapen som innehas för något av dessa ändamål ska få användas för skjutning krävs särskilt tillstånd.²⁵²

Tillstånd att inneha skjutvapen för detta ändamål får endast meddelas om sökanden har fyllt 18 år. Detta gäller dock inte start- eller signalvapen eller vapen som gjorts varaktigt obrukbara.²⁵³

²⁴⁸ Se 5 kap. 6 § vapenlagen.

²⁴⁹ Se t.ex. NJA 1995 s. 661, RH 2008:90 ("Rödebymålet") och Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 1 februari 2017 i mål nr B 1928-16 ("Vallåkralfallet").

²⁵⁰ Se 1 § och 2 § 4 polislagen (1984:387).

²⁵¹ 2 kap. 5 § 3 vapenförordningen.

²⁵² 2 kap. 4 § vapenlagen.

²⁵³ 2 kap. 3 § fjärde stycket vapenförordningen.

4.5.2 Behovsprövning

En enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål.²⁵⁴

Generellt har begreppet behov ett objektivt innehåll. Den enskildes subjektiva uppfattning kan inte läggas till grund för om ett behov kan anses föreligga, men vid bedömningen av behov för särskilt affektionsvärde ska sökandens uppfattning om värdet ges stor betydelse.²⁵⁵

I förarbetena anges bl.a. att behovet av att inneha skjutvapen för ändamålen prydnads- eller särskilt affektionsvärde framstår som mindre framträdande jämfört med de flesta andra ändamål för vilka tillstånd kan beviljas, exempelvis jakt eller målskjutning.²⁵⁶

Vad som avses med prydnadsvärde har inte definierats i förarbetena.

Enligt förarbetena ska prövningen av om ett skjutvapen har särskilt affektionsvärde i första hand inte gälla skjutvapnets beskaffenhet utan ägarens relation till skjutvapnet. Har det förvärvats genom arv och varit i arvlåtarens ägo under lång tid eller av denna exempelvis vunnits som tävlingspris, bör tillstånd lämnas.²⁵⁷ I senare förarbetsuttalanden har det dock uttalats att tillståndsgivningen ska vara mer restriktiv än tidigare i fråga om tillstånd till innehav av skjutvapen för ändamålen prydnads- eller särskilt affektionsvärde.²⁵⁸

Affektionsvärde definieras som känslomässigt eller personligt värde som är oberoende av ekonomiskt värde.²⁵⁹ Utredningen i ärendet måste visa varför vapnet har ett särskilt affektionsvärde för sökanden.²⁶⁰ Detta innebär att sökanden måste ange omständigheterna som enligt hans eller hennes mening innebär att vapnet har ett särskilt affektionsvärde. Sökandens blotta påstående att sådant värde föreligger för honom kan inte godtas.²⁶¹

Det finns inget hinder mot att meddela tillstånd till innehav av ett illegalt vapen för detta ändamål.²⁶² Frågan om tillstånd ska därför bedömas med utgångspunkt i de förutsättningar som allmänt sett gäller.

Avseende ansökan gällande illegala skjutvapen, se avsnitt 2.5.5.

²⁵⁴ 2 kap. 4 § vapenlagen.

²⁵⁵ Prop. 1990/91:130 s. 57, prop. 1999/2000:27 s. 32 och RÅ 2004 ref. 32.

²⁵⁶ Prop. 1999/2000:27 s. 36 f.

²⁵⁷ Prop. 1981/82:1 s. 46.

²⁵⁸ Prop. 1999/2000:27 s. 36 f.

²⁵⁹ Svenska Akademiens ordlista, *affektionsvärde*, <https://svenska.se/saol/?id=0012594&pz=7>, hämtad februari 2024.

²⁶⁰ Se Kammarrätten i Göteborgs dom den 7 april 2021 i mål nr 1838-20 där kammarrätten avslag överklagandet och fastställde Polismyndighetens avslagsbeslut eftersom sökanden inte kunde visa att vapnet hade ett särskilt affektionsvärde.

²⁶¹ Prop. 1990/91:130 s. 57.

²⁶² Se Kammarrätten i Stockholms dom den 20 maj 2022 i mål nr 9375-21.

Tillstånd att inneha skjutvapen för ändamålen prydnads- eller särskilt affektionsvärde får meddelas endast om skjutvapnet görs *varaktigt obrukbart*, se avsnitt 4.5.3, om det inte finns särskilda skäl för att skjutvapnet ska få behållas i brukbart skick.²⁶³

Om ansökan gäller ett skjutvapen som i brukbart skick hör till kategori A enligt bilagan till vapenförordningen, t.ex. helautomatiska skjutvapen, får tillstånd för detta ändamål meddelas endast om vapnet har deaktiverats enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga.²⁶⁴

Särskilda skäl kan föreligga bl.a. om skjutvapnet är mycket värdefullt eller speciellt, eller om innehavaren av skjutvapnet inom en inte alltför avlägsen framtid avser att bruka skjutvapnet till skytte.²⁶⁵

Ett skjutvapen som innehas för ändamålen prydnads- eller särskilt affektionsvärde får inte utan särskilt tillstånd användas till skjutning.²⁶⁶ För att meddelas ett sådant särskilt tillstånd bör sökanden, enligt Polismyndighetens bedömning, visa att han eller hon kan handha vapnet på motsvarande sätt som krävs för innehav för skjutning.²⁶⁷

4.5.3 Varaktigt obrukbar

Tillstånd att inneha skjutvapen för ändamålen prydnads- eller särskilt affektionsvärde får meddelas om skjutvapnet görs varaktigt obrukbart.²⁶⁸ Trots detta får tillstånd meddelas om det finns särskilda skäl för att vapnet ska få behållas i brukbart skick.²⁶⁹

För att ett skjutvapen ska anses ha gjorts varaktigt obrukbart krävs att det har gjorts permanent obrukbart för skjutning, dvs. att skott överhuvudtaget inte kan avlossas.²⁷⁰

Det är viktigt att komma ihåg att begreppet varaktigt obrukbart inte är samma sak som deaktivering. Deaktivering²⁷¹ är en mer långtgående åtgärd och är endast aktuellt för skjutvapen i kategori A i vissa fall.²⁷²

²⁶³ 2 kap. 5 a § vapenlagen.

²⁶⁴ 2 kap. 5 a § andra stycket vapenlagen och 2 kap. 17 § vapenförordningen.

²⁶⁵ Se prop. 1999/2000:27 s. 37.

²⁶⁶ 2 kap. 4 § tredje meningen vapenlagen.

²⁶⁷ Det allmänna handhavandekravet framgår av 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen.

²⁶⁸ 2 kap. 5 a § vapenlagen.

²⁶⁹ 2 kap. 5 a § sista meningen vapenlagen. Se Kammarrätten i Stockholms dom den 23 november 2010 i mål nr 2841-10.

²⁷⁰ Prop. 1949:95 med förslag till vapenförordning, s. 89 f.

²⁷¹ Se Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2403 av den 15 december 2015 om fastställande av gemensamma riktlinjer om standarder och metoder för deaktivering i syfte att se till att deaktiverade skjutvapen görs irreversibelt funktionsodugliga.

²⁷² Se 2 kap. 5 a § vapenlagen samt 2 kap. 17 § vapenförordningen.

4.6 Godtagbara ändamål för start- och signalvapen

För startvapen kan följande godtagbara ändamål utläsas från förarbetena:

- användning i samband med idrottstävlingar och idrottsträning
- användning inom lantbruket som skrämškottsvapen gentemot skadevällande vilt
- användning vid hundträning.²⁷³

För signalvapen nämns endast användning för att kunna avge nödsignal, t.ex. vid segling, som ett godtagbart ändamål.²⁷⁴

Dessa ändamål är alltså inte att anse som udda ändamål för skjutning utan ska handläggas i enlighet med detta avsnitt.

Se avsnitt 2.1.2.4 för mer information om vad som avses med termerna startvapen respektive signalvapen.

4.6.1 Vapnets lämplighet för ändamålet

Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas endast om vapnet är lämpat för ändamålet som ansökan avser.²⁷⁵

Det saknas reglering avseende skjutvapnets lämplighet för de ändamål som omnämns i avsnitt 4.6. Skjutvapen som tillhandahålls av vapenhandlare och som marknadsförs för t.ex. hundträning eller som skrämškottsvapen får i normalfallet anses vara lämpliga för ändamålet.

Vissa skjutvapen, t.ex. vapen som lätt kan ändras så att de kan avfyra skarp ammunition, antika vapen som inte kan användas med modern ammunition, vapen med ett helt annat syfte eller egentillverkade vapen (t.ex. 3D-printade) är dock inte lämpliga.

4.6.2 Handhavande

Den som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning ska visa att han eller hon kan handha ett sådant skjutvapen som ansökan avser.²⁷⁶ Att använda start- och signalvapen kräver dock inga särskilda kunskaper.

4.6.3 Behovsprövning

En enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål.²⁷⁷ Det saknas dock närmare reglering för hur bedömningen av behov av start- och signalvapen ska göras.

²⁷³ Prop. 1986/87:154 s. 15.

²⁷⁴ Prop. 1986/87:154 s. 16.

²⁷⁵ 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen.

²⁷⁶ 2 kap. 3 § vapenförordningen.

²⁷⁷ 2 kap. 4 § vapenlagen.

När det gäller start- och signalvapen räcker det i normalfallet med sökandens egna uppgifter gällande behovet, om det inte finns omständigheter som talar i en annan riktning.²⁷⁸

Tillståndet ska i normalfallet tidsbegränsas, se avsnitt 2.6.

4.7 Udda ändamål för skjutning

4.7.1 Allmänt

Det är viktigt att avgöra om ansökan avser ett av de godtagbara ändamål som räknas upp i vapenlagstiftningen eller i dess förarbeten eller om ansökan ska handläggas enligt detta avsnitt.

Med *udda ändamål för skjutning* avses andra godtagbara ändamål för skjutning utöver jakt, målskjutning, skydd eller avlivning av fällfångade djur.²⁷⁹

Utöver dessa ändamål kan vissa andra godtagbara ändamål för skjutning utläsas av förarbetena.²⁸⁰ För startvapen nämns bland annat användning i samband med idrottstävlingar och idrottsträning, användning inom lantbruket som skrämskottsvapen gentemot skadevållande vilt samt användning vid hundträning.²⁸¹ För signalvapen nämns endast användning för att kunna avge nödsignal, t.ex. vid segling, som ett godtagbart ändamål.²⁸²

I vissa speciella fall kan det dock finnas behov av att inneha skjutvapen för skjutning för andra ändamål än de nyss uppräknade. Dessa ändamål betecknas gemensamt i vapenförordningen som *annat ändamål för skjutning*. Polismyndigheten har dock sedan länge använt benämning *udda ändamål*.

Det centrala är att regleringen avseende udda ändamål endast gäller skjutvapen som ska innehas *för skjutning*. Det är därför inte möjligt att meddela tillstånd till innehav av ett varaktigt obrukbart skjutvapen för udda ändamål för skjutning.²⁸³

Exempel på användningsområden som, enligt Polismyndighetens bedömning, är att anse som *udda ändamål för skjutning*:

- avlivning av tamboskap
- utbildning, t.ex. i samband med utbildning för jägarexamen eller av personal såsom väktare och ordningsvakter
- punktering av gasbehållare vid eldsvåda
- ljudmätning

²⁷⁸ Kammarrätten i Sundsvalls dom den 2 november 2023 i mål nr 804-23.

²⁷⁹ Se avsnitt 2.4.

²⁸⁰ Kammarrätten i Sundsvalls dom den 4 juli 2005 i mål nr 751-05.

²⁸¹ Prop. 1986/87:154 s. 15. För information om handläggningen, se avsnitt 4.6.

²⁸² Prop. 1986/87:154 s. 16. För information om handläggningen, se avsnitt 4.6.

²⁸³ 2 kap. 5 a § vapenförordningen.

- immobilisering av tama djur²⁸⁴
- produktutveckling av t.ex. skottsäkra västar.

Exempel på användningsområden som, enligt Polismyndighetens bedömning, inte är att anse som *udda ändamål för skjutning*:

- utlåning av skjutvapen²⁸⁵
- skydds jakt²⁸⁶
- eftersök av trafikskadat vilt eller vilt som skadats vid jakt²⁸⁷
- startsignal vid idrottstävlingar, skrämskott mot skadevällande vilt och hundträning (gäller endast startvapen)²⁸⁸
- nödsignalering (gäller endast signalvapen).²⁸⁹

Dessa ändamål är således inte att anse som udda ändamål för skjutning och en ansökan ska därför i dessa fall prövas och handläggas i enlighet med kapitel 4.

4.7.2 Förmåga att handha ett skjutvapen som ansökan avser

Den som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning ska visa att han eller hon kan handha ett sådant skjutvapen som ansökan avser.

För vissa särskilt angivna vapentyper gäller särskilda krav.²⁹⁰ För övriga vapentyper gäller det allmänna handhavandekravet.²⁹¹

Vilket handhavandekrav som gäller beror således på vilken typ av skjutvapen som ansökan avser. Om ansökan avser t.ex. ett gevär kan sökanden visa att handhavandekravet är uppfyllt genom att han eller hon har jägarexamen med godkänt praktiskt prov avseende vapentypen.

Om ansökan avser ett enhandsvapen kan sökanden visa att handhavandekravet är uppfyllt t.ex. genom utbildning hos ett auktoriserat skytteförbund

²⁸⁴ Detta gäller dock inte immobilisering av vilt, detta är att betrakta som jakt. Se 2 § jaktlagen samt prop. 1986/87:58 s. 67.

²⁸⁵ Utlåning av skjutvapen kan inte vara ett ändamål i sig eftersom det inte fyller någon funktion. Det beror på att utlåning endast får ske för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser. Därmed kan låntagaren endast använda det för utlåning och inte för t.ex. målskjutning då detta är straffbelagt enligt 9 kap. 2 § a) vapenlagen. Detta gäller oavsett om lånet är tänkt att ske från en förälder till dennes barn, från ett företag till sina kunder eller i någon annan situation.

²⁸⁶ Skydds jakt är, enligt 2 § jaktlagen, att jämställa med jakt. Således kan skydds jakt inte anses vara ett sådant udda ändamål som det här är frågan om.

²⁸⁷ Eftersök av trafikskadat vilt eller vilt som skadats vid jakt är, enligt 2 § jaktlagen, att jämställa med jakt. Således kan eftersök inte anses vara ett sådant udda ändamål som det här är frågan om. Se prop. 2008/09:191 s. 6 samt definitionen av begreppet eftersök i Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

²⁸⁸ Se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 4 juli 2005 i mål nr 751-05 och prop. 1986/87:154 s. 15–16.

²⁸⁹ Se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 4 juli 2005 i mål nr 751-05 och prop. 1986/87:154 s. 15–16.

²⁹⁰ 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen.

²⁹¹ 2 kap. 3 § första stycket första meningen vapenförordningen.

eller annan utbildning i vapenhantering som genomförts i t.ex. Polismyndighetens eller Försvarmaktens regi.

Tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål för skjutning får endast meddelas om sökanden har fyllt 18 år.²⁹²

4.7.3 Behovsprövning

En enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål.²⁹³ Generellt har begreppet behov ett objektivt innehåll. Den enskildes subjektiva uppfattning kan inte läggas till grund för om ett behov kan anses föreligga.²⁹⁴

Det krävs synnerliga skäl för att tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning för udda ändamål ska medges.²⁹⁵ Detta innebär att en restriktiv bedömning ska göras och att tillstånd för udda ändamål bör ges endast undantagsvis. Den restriktiva bedömningen bör omfatta samtliga de krav som uppställs för vapeninnehav och innefatta, förutom sökandens kvalifikationer och behov av skjutvapnet, även skjutvapnets lämplighet för det angivna ändamålet.²⁹⁶

Vid bedömningen av ansökan bör inte bara ändamålet framstå som klart legitimt, utan det ska i varje enskilt fall även göras en bedömning av om det finns några godtagbara alternativ till att använda skjutvapen.²⁹⁷

4.7.4 Samråd med FRS

En ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål handläggs på samma sätt som ansökningar som avser andra ändamål. När ärendet är komplett ska handläggaren samråda sitt förslag till beslut i det enskilda ärendet med FRS.²⁹⁸ Begäran om samråd skickas per e-post till Förvaltningsrätt 1 RA kansli.

I begäran om samråd ska handläggaren bifoga en summering av följande information:

1. en kort redogörelse för omständigheterna i ärendet
2. bedömning av om ändamålet framstår som klart legitimt
3. bedömning av om det skjutvapen som ansökan avser bedöms vara lämpligt för ändamålet
4. en summering av handläggarens bedömning och de skäl som läggs till grund för denna
5. vilka handlingar, om några, i ärendet som FRS behöver ta del av innan det skriftliga utlåtandet författas.

²⁹² 2 kap. 3 § fjärde stycket vapenförordningen.

²⁹³ 2 kap. 4 § vapenlagen.

²⁹⁴ Prop. 1999/2000:27 s. 32 och RÅ 2004 ref. 32.

²⁹⁵ 2 kap. 5 a § vapenförordningen.

²⁹⁶ RÅ 2004 ref. 32.

²⁹⁷ Prop. 1999/2000:27 s. 42.

²⁹⁸ Förvaltningsrättssektionen har verksamhetsansvar för yttrande till den förvaltningsrättsliga verksamheten gällande denna fråga, se 3 kap. 6 § rättsavdelningens handläggningsordning (RA 2021:2).

FRS ansvarar för att lämna ett skriftligt utlåtande avseende handläggarens förslag till beslut.

Handläggaren ansvarar för att dokumentera dels att samråd har skett, dels det skriftliga utlåtandet från FRS i ärendet.

Handläggaren kan hämta stöd för sin bedömning i det utlåtande som lämnas från FRS, men ansvarar själv för att fatta beslut i ärendet. Någon hänvisning till utlåtandet från FRS bör inte inkluderas i beslutsmotiveringen.

4.8 Tillståndsbeviset och dess innehåll

Om tillstånd att inneha skjutvapen beviljas för sökande ska det utfärdas ett bevis om detta samt en dubblett av beviset.²⁹⁹ Ett sådant bevis ska innehålla uppgifter om

- tillståndshavarens namn och person- eller organisationsnummer samt hemvist eller säte
- skjutvapnets typ, fabrikat, modell och kaliber
- ändamålet med innehavet
- eventuell tidsbegränsning eller villkor som meddelats med stöd av vapenlagen.³⁰⁰

Tillståndsbeviset ger rätt att förvärva och inneha det skjutvapen som beviset avser. Detta gäller även om tillståndet inte avser ett visst bestämt skjutvapen.

Om tillståndet avser ett visst bestämt skjutvapen ska skjutvapnets tillverkningsnummer och, i förekommande fall, vapnets märkning anges. Avser tillståndet ett vapen som saknar uppgift om tillverkningsnummer ska annan uppgift som tillåter identifiering anges.

Både tillståndsbeviset och dubbletten av beviset (dvs. överlåtarens kopia) ska skickas till den nya tillståndshavaren. Anledningen till detta är att överlåtaren inte får lämna ut ett skjutvapen till den som fått tillstånd att inneha vapnet förrän han eller hon av den nya tillståndshavaren har fått en dubblett av tillståndsbeviset.³⁰¹

²⁹⁹ 3 kap. 1 § första stycket vapenförordningen.

³⁰⁰ 3 kap. 2 § vapenförordningen.

³⁰¹ 12 kap. 1 § vapenförordningen.

5 Innehav av ammunition

5.1 Allmänt om rätten till innehav av ammunition

Om en fysisk eller juridisk person har tillstånd eller rätt att inneha ett visst skjutvapen för skjutning innebär det att personen utan särskilt tillstånd även får inneha ammunition till vapnet. Förutsättningen är att ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehavet.³⁰²

Rätten för en tillståndshavare att tillståndsfritt inneha ammunition till sitt skjutvapen är alltså kopplat till ändamålen jakt, målskjutning, skydd, avlivning för fällfångade djur eller det udda ändamål för skjutning som tillståndet avser.³⁰³

Den som har tillstånd till eller rätt att låna skjutvapen får under lånetiden utan särskilt tillstånd inneha ammunition till vapnet.³⁰⁴ Det ger dock inte någon rätt att under annan tid, t.ex. mellan två låneperioder, inneha ammunition.³⁰⁵

För att få inneha ammunition i övriga fall krävs alltid särskilt tillstånd.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet innehar ammunition utan att ha rätt till det kan dömas till brott mot vapenlagen. Ansvar för otillåtet innehav av ammunition döms inte ut i ringa fall.³⁰⁶

5.2 Ammunition

Med ammunition avses patroner eller projektiler till handvapen samt tändhattar och andra tändmedel till sådana patroner eller projektiler.³⁰⁷

Utanför vapenlagens tillämpningsområde faller

- a) hagel och andra massiva kulor,
- b) projektiler avsedda för armborst eller för luft-, kolsyre-, fjäder-, eller harpunvapen,
- c) kolsyrepatroner,
- d) patronhylsor utan tändhatt avsedda för handvapen som omfattas av vapenlagen, och
- e) patroner avsedda för start- och signalvapen.³⁰⁸

³⁰² 2 kap. 8 § första stycket vapenlagen.

³⁰³ Av 2 kap. 5 a § vapenförordningen framgår motsatsvis för vilka ändamål tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning får meddelas.

³⁰⁴ 3 kap. 10 § vapenlagen.

³⁰⁵ Prop. 2005/06:113 *Ökad kontroll av vapen*, s. 58. Se även Förvaltningsrätten i Göteborgs dom den 14 augusti 2017 i mål nr 5006-17 där domstolen avslog ansökan om särskilt ammunitionstillstånd i syfte att inneha ammunition mellan olika lånetillfällen.

³⁰⁶ 9 kap. 2 § första stycket d) vapenlagen.

³⁰⁷ 1 kap. 5 § vapenlagen.

³⁰⁸ 1 kap. 7 § vapenlagen.

5.3 Tillstånd att inneha ammunition

5.3.1 Ansökan och dess innehåll

En ansökan om tillstånd att inneha ammunition ska göras skriftligen och innehålla uppgifter om

- sökandens namn, person- eller organisationsnummer, hemvist eller säte
- det slag och den mängd av ammunition som ansökan avser
- ändamålet med innehavet
- de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan.³⁰⁹

Med *slag av ammunition* avses enligt Polismyndighetens bedömning uppgift om ammunitionens vedertagna benämning. Med detta avses antingen handelsbeteckningen (t.ex. .308 Winchester), kalibern i tum (t.ex. .30-06) alternativt kulans diameter och patronhylsans längd i mm (t.ex. 6,5×55).

Om ansökan är ofullständig eller har andra formella brister ska Polismyndigheten hjälpa sökanden att komplettera sin ansökan.³¹⁰

Handläggaren bör t.ex. ringa och förklara vad som saknas och/eller skicka ett förklarande brev tillsammans med ansökningsformulär eller en kopia på ansökan med tydliga markeringar av vilka uppgifter som saknas. Om bristerna i ansökan fortfarande är sådana att en prövning i sak inte kan ske, får Polismyndigheten besluta om ett föreläggande.

Föreläggandet ska innehålla information om vilka uppgifter som saknas i ansökan och en upplysning om att ansökan kan komma att avvisas (inte tas upp till prövning) alternativt prövas på befintligt underlag om uppgifterna inte inkommer.³¹¹

Om Polismyndigheten beslutar om ett föreläggande ska detta utformas skriftligen.³¹²

5.3.2 Prövning av ansökan

5.3.2.1 Vilka får meddelas tillstånd och för vilka ändamål

Utöver enskilda personer får även de sammanslutningar och huvudmän för museer³¹³ som får inneha skjutvapen meddelas tillstånd att inneha ammunition.³¹⁴ Det är normalt endast för samlarändamål det kan komma

³⁰⁹ 2 kap. 9 § vapenförordningen.

³¹⁰ 6 och 20 §§ förvaltningslagen.

³¹¹ 20 § andra stycket förvaltningslagen.

³¹² Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

³¹³ Vem som är att anse som huvudman för museum, se kapitel 7.

³¹⁴ 2 kap. 8 § tredje stycket vapenlagen.

ifråga att erhålla tillstånd att inneha ammunition utan att ha något skjutvapen att använda ammunitionen till.³¹⁵

Den som samlar på skjutvapen får ges tillstånd att inneha ammunition till sådana vapen som denne har tillstånd att inneha. Därutöver får huvudmän för museer och den som samlar ammunition ges tillstånd att inneha ammunition även till andra skjutvapen. Tillstånd att inneha ammunition i andra fall får ges endast om det finns särskilda skäl.³¹⁶

5.3.2.2 Risk för missbruk

Ett tillstånd till innehav av ammunition får endast meddelas om det skäligen kan antas att ammunitionen inte kommer att missbrukas.³¹⁷ Av lagtexten framgår att prövningen ska vara framåtsyftande, dvs. det ska kunna antas att ammunitionen inte kommer att missbrukas i framtiden.

Prövningen av risk för missbruk ska för enskild person ske på samma sätt som för prövning av innehav av skjutvapen när det gäller sökandens lämplighet.³¹⁸ I de fall sökande utgörs av en juridisk person saknas möjlighet att genomföra någon lämplighetsbedömning. Det saknas även författningsstöd att lämplighetspröva personer i ledande ställning eller med betydande inflytande över den juridiska personen. Denna omständighet utgör inte i sig ett hinder för att tillstånd meddelas.

I övrigt ska prövningen, enligt Polismyndighetens bedömning, kopplas till ändamålet med innehavet, slag och mängd ammunition samt de omständigheter som åberopats till stöd för ansökan såsom exempelvis hur ammunitionen ska förvaras, dvs. det behöver göras en prövning av samtliga omständigheter i varje enskilt ärende.³¹⁹

För tillstånd till innehav av ammunition gäller samma krav som för innehav av skjutvapen, ljuddämpare eller vapenmagasin, nämligen att den som är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken inte får meddelas tillstånd utan att förmyndare eller förvaltare samtyckt till innehavet.³²⁰

5.3.2.3 Förvaring av ammunition

Av vapenlagen framgår att det är tillräckligt att ammunition förvaras under säkert lås eller på annat lika betryggande sätt.³²¹

³¹⁵ Prop. 1990/91:130 s. 36.

³¹⁶ 2 kap. 8 § vapenförordningen.

³¹⁷ 2 kap. 8 § tredje stycket vapenlagen.

³¹⁸ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok. Se vidare i kapitel 3.

³¹⁹ Se Förvaltningsrätten i Faluns dom den 12 november 2019 i mål nr 5368-18. Av domen framgår att ansökan som i förhållande till mängden tänkt ammunition i samlingen var alltför omfattande och oprecis för att kriteriet ”skäligen kan antas att ammunitionen inte kommer att missbrukas” var uppfyllt. Överklagan avslogs.

³²⁰ 2 kap. 11 § vapenförordningen

³²¹ 5 kap. 2 § andra stycket vapenlagen.

För vissa sammanslutningars förvaring gäller att ammunitionen ska förvaras i ett säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme. Förvaras ammunition hos en föreningsfunktionär gäller dock vapenlagens bestämmelser. En förenings ammunition får inte förvaras i samma förvaringsutrymme som skjutvapen.³²²

5.3.3 Tillståndsbeviset och dess innehåll

Om tillstånd beviljas för sökanden att inneha ammunition ska det utfärdas ett bevis om detta. Ett sådant bevis ska endast innehålla uppgifter om

- tillståndshavarens namn och person- eller organisationsnummer samt hemvist eller säte
- för vilket ändamål ammunitionen får innehas
- det slag och den mängd ammunition som tillståndet avser.³²³

När tillståndet avser en huvudman för ett museum ska alltid *samling* anges som ändamål på tillståndsbeviset.³²⁴

Ett tillstånd att inneha ammunition gäller utan tidsbegränsning.

5.4 Förvärv av ammunition

Rätten att förvärva ammunition är kopplad till rätten till innehav. Vapenlagen reglerar även till vem överlåtelse av ammunition får ske.³²⁵

Det är straffbart att uppsåtligen eller av oaktsamhet överlåta ammunition till någon som inte har rätt att inneha ammunitionen.³²⁶

³²² 5 kap. 14 § Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2005:4) om vapenhandlares och vissa sammanslutningars förvaring av skjutvapen m.m., FAP 556-2.

³²³ 3 kap. 1 § och 2 kap. 9 § vapenförordningen.

³²⁴ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

³²⁵ 2 kap. 9 § vapenlagen.

³²⁶ 9 kap. 2 § e) vapenlagen.

6 Innehav av ljuddämpare

6.1 Allmänt om rätten till innehav av ljuddämpare

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning får utan särskilt tillstånd även inneha ljuddämpare som passar till vapnet.³²⁷ I övriga fall krävs särskilt tillstånd för att inneha ljuddämpare.

Rätten att tillståndsfritt inneha ljuddämpare gäller endast vapen som innehas för skjutning och därmed omfattas endast ändamålen jakt, avlivning av fällfångade djur, målskjutning, skydd eller udda ändamål för skjutning.

För att en ljuddämpare ska anses passa till det aktuella vapnet krävs enligt Polismyndighetens bedömning att ljuddämparens anslutningsgänga och utgångshål möjliggör skjutning med ljuddämparen monterad på vapnet.

Det finns inga begränsningar när det gäller modeller, antal eller användningsområden och det är fritt att inneha ljuddämpare till hagelgevär, hel- och halvautomatiska skjutvapen, enhandsvapen etc. oavsett ammunitionsklass.

6.1.1 Straff

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet innehar ljuddämpare utan att ha rätt till det, eller överlåter ljuddämpare till någon som inte har rätt att inneha egendomen, kan dömas till brott mot vapenlagen.³²⁸

6.1.2 Överlåtelse av ljuddämpare

Överlåtelse får endast ske till den som har tillstånd eller rätt att inneha ljuddämpare.³²⁹ Den som vill överlåta en ljuddämpare har därmed skyldighet att kontrollera att köparen har tillstånd eller rätt att inneha den.³³⁰ Överlåtaren måste kontrollera att ljuddämparen passar till mottagarens vapen, vilket normalt innebär att både vapnet och vapentillstånd eller lånehandling³³¹ måste finnas tillgängligt för överlåtaren.

Att enbart uppvisa ett vapentillstånd är normalt inte tillräckligt eftersom det av detta inte går att utläsa om ljuddämparen passar till vapnet. Om överlåtaren har ett särskilt tillstånd att inneha ljuddämparen ska det återkallas eftersom förutsättningarna för tillståndet inte längre finns.³³²

³²⁷ 2 kap. 8 § andra stycket vapenlagen.

³²⁸ 9 kap. 2 § första stycket d) och e) vapenlagen.

³²⁹ 2 kap. 9 § vapenlagen.

³³⁰ Prop. 2021/22:46 *Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare*, s. 27.

³³¹ Dvs. handling som styrker rätten att inneha vapnet för skjutning.

³³² 6 kap. 2 § a) vapenlagen.

6.1.3 Skrotning

Ljuddämpare ska inte lämnas till Polismyndigheten för skrotning. Det saknas regler om skrotning av ljuddämpare och innehavaren kan därför utföra skrotningen själv.

Om innehavaren meddelar Polismyndigheten att ljuddämparen har skrotats och denne har ett särskilt tillstånd att inneha ljuddämparen ska det återkallas eftersom förutsättningarna för tillståndet inte längre finns.³³³

6.2 Tillstånd att inneha ljuddämpare

Tillstånd får meddelas enskilda personer samt sådana sammanslutningar och huvudmän för museer som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas.³³⁴

Lämplighetsprövningen sker på samma sätt som vid ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen, se kapitel 3.

Med ett särskilt tillstånd avses ett tillstånd som ger en generell rätt att inneha ljuddämpare, endast begränsat till antal.

Ett tillstånd utfärdat enligt äldre bestämmelser om att inneha en specifik ljuddämpare innebär enligt Polismyndighetens bedömning inte en generell rätt att inneha ljuddämpare.

6.2.1 Ansökan och dess innehåll

En ansökan om tillstånd att inneha ljuddämpare ska göras skriftligen och innehålla följande uppgifter

- sökandens namn, person- eller organisationsnummer, hemvist eller säte
- det slag och den mängd av ljuddämpare som ansökan avser
- uppgift om ändamålet med innehavet
- de omständigheter som åberopas till stöd för ansökan.³³⁵

Med ”slag” av ljuddämpare avses enligt Polismyndighetens bedömning uppgift om utgångshålets och anslutningsgångens dimensioner.

Om en ansökan är ofullständig eller har andra formella brister ska Polismyndigheten hjälpa sökanden att komplettera sin ansökan.³³⁶

Handläggaren bör t.ex. ringa och förklara vad som saknas och/eller skicka ett förklarande brev tillsammans med ansökningsformulär eller en kopia på ansökan med tydliga markeringar av vilka uppgifter som saknas. Om

³³³ 6 kap. 2 § a) vapenlagen.

³³⁴ 2 kap. 8 § tredje stycket vapenlagen.

³³⁵ 2 kap. 9 § vapenförordningen.

³³⁶ 6 och 20 §§ förvaltningslagen.

bristerna i ansökan fortfarande är sådana att en prövning i sak inte kan ske, får Polismyndigheten besluta om ett föreläggande.

Föreläggandet ska innehålla information om vilka uppgifter som saknas i ansökan och en upplysning om att ansökan kan komma att avvisas (inte tas upp till prövning) alternativt prövas på befintligt underlag om uppgifterna inte inkommer.³³⁷

Om Polismyndigheten beslutar om ett föreläggande ska detta utformas skriftligen.³³⁸

6.2.2 Prövning av ansökan

Tillstånd får meddelas enskilda personer samt sådana sammanslutningar och huvudmän för museer som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, om det skäligen kan antas att egendomen inte kommer att missbrukas.³³⁹

Av förarbetena framgår att ljuddämpare ska regleras på i princip samma sätt som ammunition.³⁴⁰ Av tidigare förarbetsuttalanden avseende ammunition framgår att det normalt endast är för samlarändamål som det kan komma ifråga att ha tillstånd att inneha ammunition utan något vapen att använda ammunitionen till.³⁴¹ Även Förvaltningsrätten i Stockholm har i ett avgörande kommit fram till denna slutsats.³⁴² Motsvarande bedömning ska gälla även för ljuddämpare.³⁴³

För tillstånd till innehav av ljuddämpare gäller samma krav som för innehav av skjutvapen eller ammunition, nämligen att den som är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken inte får meddelas tillstånd utan att förmyndare eller förvaltare samtyckt till innehavet.³⁴⁴

6.2.3 Tillståndsbeviset och dess innehåll

Om tillstånd beviljas för sökanden att inneha ljuddämpare ska det utfärdas ett bevis om detta. Ett sådant bevis ska endast innehålla uppgifter om:

- tillståndshavarens namn och person- eller organisationsnummer samt hemvist eller säte
- för vilket ändamål ljuddämparen får innehas
- det slag och den mängd ljuddämpare som tillståndet avser.

³³⁷ 20 § andra stycket förvaltningslagen.

³³⁸ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

³³⁹ 2 kap. 8 § tredje stycket vapenlagen.

³⁴⁰ Prop. 2021/22:46 s. 21 f.

³⁴¹ Se prop. 1990/91:130 s. 36. Lagändringen innebar att kravet på särskilt tillstånd för att köpa eller inneha ammunition ersattes med ett krav på att vapentillstånd ska uppvisas vid köp av ammunition.

³⁴² Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 23 mars 2021 i mål nr 20829-20.

³⁴³ 2 kap. 8 § vapenförordningen.

³⁴⁴ 2 kap. 11 § vapenförordningen.

7 Museers innehav av skjutvapen

7.1 Ansökan och dess innehåll

En ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen ska göras skriftligen och innehålla följande uppgifter:

- sökandens (museihuvudmannens) namn, person- eller organisationsnummer och hemvist eller säte
- skjutvapnets typ, fabrikat, modell och kaliber
- antal och typ av skjutvapen som museet redan innehar
- ändamålet med innehavet
- de omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan.³⁴⁵

Om ansökan avser ett visst bestämt vapen ska ansökan dessutom innehålla följande uppgifter

- överlåtarens eller upplåtarens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist
- skjutvapnets tillverkningsnummer
- vapnets märkning, när sådan finns.³⁴⁶

Avser ansökan ett vapen som saknar uppgift om tillverkningsnummer ska annan uppgift som tillåter identifiering anges.³⁴⁷

Om förvärvet skett från någon annan än en vapenhandlare, ska överlåtarens tillståndsbevis för skjutvapnet bifogas ansökan, om beviset finns i behåll.³⁴⁸

Om ansökan är ofullständig eller har andra formella brister ska Polismyndigheten hjälpa sökanden att komplettera sin ansökan.³⁴⁹

Handläggaren bör t.ex. ringa och förklara vad som saknas och/eller skicka ett förklarande brev tillsammans med ansökningsformulär eller en kopia på ansökan med tydliga markeringar av vilka uppgifter som saknas. Om bristerna i ansökan fortfarande är sådana att en prövning i sak inte kan ske, får Polismyndigheten besluta om ett föreläggande.

Föreläggandet ska innehålla information om vilka uppgifter som saknas i ansökan och en upplysning om att ansökan kan komma att avvisas (inte tas upp till prövning) alternativt prövas på befintligt underlag om uppgifterna inte inkommer.³⁵⁰

³⁴⁵ 2 kap. 6 § första och tredje stycket vapenförordningen.

³⁴⁶ 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen.

³⁴⁷ 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen.

³⁴⁸ 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen.

³⁴⁹ 6 och 20 §§ förvaltningslagen.

³⁵⁰ 20 § andra stycket förvaltningslagen.

Om Polismyndigheten beslutar om ett föreläggande ska detta utformas skriftligen.³⁵¹

7.2 Prövning av ansökan

7.2.1 Vilka som får meddelas tillstånd

Huvudmän för museer får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen om museet får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter eller om museet ägs av en kommun, en region eller en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn. Detta gäller dock enbart skjutvapen som ska ingå i museets samlingar.³⁵²

Enligt Polismyndighetens bedömning avses med huvudman den fysiska eller juridiska personen som driver och ansvarar för museets verksamhet. Det är alltså denna person som kan meddelas tillstånd att inneha skjutvapen i detta sammanhang.

Kommunala och regionala museer är en del av det allmänna museiväsendet.³⁵³ Kommunerna och regionerna är huvudmän för sina respektive museer.³⁵⁴

Huvudmän för följande typer av museer kan ges tillstånd att inneha skjutvapen som ska ingå i museets samlingar:³⁵⁵

- Museer som får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter.³⁵⁶
- Museer som ägs av kommun respektive region.
- Museer som ägs av en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn.

Om sökanden är huvudman för ett museum som får statsbidrag bör sökanden föreläggas att skicka in beslutet om statsbidrag för att säkerställa att förutsättningarna för tillstånd är uppfyllda.

Om museet som sökanden är huvudman för ägs av en kommun eller region bör ägandeförhållandet kontrolleras. I första hand görs detta med sökanden. I andra hand kan det kontrolleras med kommunen eller regionen ifråga.

Detsamma gäller museer som ägs av stiftelser. Enligt nu gällande lagstiftning står alla stiftelser i Sverige under tillsyn av någon av länsstyrelserna.³⁵⁷ Således kan alltså huvudmän för samtliga museer som ägs av stiftelser meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

³⁵¹ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

³⁵² 2 kap. 3 § 3 vapenlagen.

³⁵³ 1 § museilagen (2017:563).

³⁵⁴ 3 § museilagen.

³⁵⁵ 2 kap. 3 § 3 vapenlagen.

³⁵⁶ Här avses bl.a. statsbidrag som lämnas med stöd av förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet, förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet och förordningen (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter.

³⁵⁷ 9 kap. 1 § stiftelselagen (1994:1220).

Statliga museer räknas inte upp ovan eftersom denna typ av museer inte behöver tillstånd för att inneha skjutvapen som ingår i samlingarna.³⁵⁸

7.2.2 Behov

Vid prövningen av ansökan avseende skjutvapen som ska ingå i museets samlingar ska någon behovsprövning inte göras.³⁵⁹

7.2.3 Godtagbart ändamål

Museer kan endast få tillstånd att inneha skjutvapen som ska ingå i museets samlingar.³⁶⁰ Det enda ändamål som därför kan komma ifråga för museers vapeninnehav är *samling*.

Prövningen ska ske utifrån de omständigheter som sökanden åberopat som stöd för sin ansökan, dvs. en motivering kring varför och på vilket sätt det skjutvapen som ansökan avser passar in i museets samlingar.

7.2.4 Risk för missbruk

Tillstånd att inneha skjutvapen får endast meddelas om det skäligen kan antas att skjutvapnet inte kommer att missbrukas.³⁶¹

Prövningen av sökandens lämplighet kräver att en helhetsbedömning görs av sökandens förhållanden. Av lagtexten framgår att prövningen ska vara framåtsyftande, dvs. det ska kunna antas att skjutvapnet inte kommer att missbrukas i framtiden.³⁶² I förarbetena anges de former av missbruk som ansetts väsentligast vid prövningen, nämligen missbruk till fara för sig själv eller annan eller för allmän ordning och säkerhet eller stats- eller rättsordningen.³⁶³

7.2.4.1 Lämplighetsbedömningen avseende juridiska personer

I de fall sökande för museers innehav av skjutvapen utgörs av en juridisk person saknas det möjlighet att genomföra någon lämplighetsbedömning. Det saknas även författningsstöd att lämplighetspröva personer i ledande ställning eller med betydande inflytande över den juridiska personen. Denna omständighet utgör inte i sig ett hinder för att tillstånd meddelas.

7.2.4.2 Förvaring

Det är av stor vikt att den som innehar skjutvapen förvarar dessa så att obehöriga inte kan komma åt dem.

³⁵⁸ 1 kap. 8 § vapenlagen.

³⁵⁹ Skälet till detta är att 2 kap. 4 § vapenlagen endast gäller enskilda personer. Se även Kammarrätten i Göteborgs dom den 4 september 2014 i mål nr 7519-13.

³⁶⁰ 2 kap. 3 § 3 vapenlagen.

³⁶¹ 2 kap. 5 § första stycket vapenlagen.

³⁶² HFD 2016 ref. 33.

³⁶³ Prop. 1934:181 s. 25.

Polismyndigheten har meddelat särskilda föreskrifter om vad som ska gälla för museers förvaring av tillståndspliktiga skjutvapen.³⁶⁴

Prövningen av museihuvudmannens ansökan om tillstånd till innehav av skjutvapen ska alltid omfatta att ställda krav på dess förvaring av skjutvapen är uppfyllda i enlighet med gällande föreskrifter. Av dessa skäl är det av vikt att kännedom finns om platsen där skjutvapnet ska förvaras och förvaringsutrymmets beskaffenhet.³⁶⁵ För att sökanden ska meddelas tillstånd till innehav av skjutvapen ska således uppställda krav på förvaring vara uppfyllda.

Tillståndet kan även förenas med villkor att skjutvapnet ska förvaras på visst sätt eller att skjutvapnet ska göras varaktigt obrukbart.³⁶⁶

7.3 Museers innehav av ammunition och ljuddämpare

Ett tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning ger tillståndshavaren rätt att, utan särskilt tillstånd, även inneha ammunition till skjutvapnet, om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet avser. Tillståndet medför även en rätt att, utan särskilt tillstånd, inneha ljuddämpare som passar till vapnet.³⁶⁷

Museer innehar dock inte, generellt sett, skjutvapen för skjutning. Därmed måste ett museum, för att få inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin ha ett särskilt tillstånd för detta.³⁶⁸

Huvudmän för museer kan ges tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin även till andra skjutvapen än de skjutvapen som huvudmannen har tillstånd att inneha.³⁶⁹

Detta innebär att museet inte nödvändigtvis måste ha ett skjutvapen i en viss kaliber i samlingarna för att kunna ges tillstånd att inneha ammunition i denna kaliber. På motsvarande sätt krävs inte heller att museet har skjutvapen som en ljuddämpare eller ett vapenmagasin passar till för att kunna ges tillstånd att inneha denna egendom.

Se vidare i kapitel 5 som behandlar innehav av ammunition och kapitel 6 angående innehav av ljuddämpare.

³⁶⁴ Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2006:13) om museers förvaring av skjutvapen, FAP 556-1.

³⁶⁵ Även om det inte enligt vapenlagstiftningen är ett formellt krav att en ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen ska innehålla uppgift om plats där skjutvapnet ska förvaras och förvaringsutrymmets beskaffenhet så finns det enligt vapenlagens förarbeten inget som hindrar att Polismyndigheten ber sökanden intyga att uppställda krav på förvaring är uppfyllda, se prop. 1999/2000:27 s. 52.

³⁶⁶ 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen.

³⁶⁷ 2 kap. 8 § första stycket vapenlagen.

³⁶⁸ 2 kap. 8 § första och andra styckena vapenlagen e contrario.

³⁶⁹ 2 kap. 8 § tredje stycket vapenförordningen.

7.4 Tillståndsbeviset och dess innehåll

Om tillstånd att inneha skjutvapen beviljas för sökande ska det utfärdas ett bevis om detta samt en dubblett av beviset.³⁷⁰ Ett sådant bevis ska innehålla uppgifter om

- tillståndshavarens namn och person- eller organisationsnummer samt hemvist eller säte
- skjutvapnets typ, fabrikat, modell och kaliber
- ändamålet med innehavet
- eventuell tidsbegränsning eller villkor som meddelats med stöd av vapenlagen.³⁷¹

Tillståndsbeviset ger rätt att förvärva och inneha det skjutvapen som beviset avser. Detta gäller även om tillståndet inte avser ett visst bestämt skjutvapen.

Om tillståndet avser ett visst bestämt skjutvapen ska skjutvapnets tillverkningsnummer och, i förekommande fall, vapnets märkning anges. Avser tillståndet ett vapen som saknar uppgift om tillverkningsnummer ska annan uppgift som tillåter identifiering anges.

Som ändamål på tillståndsbeviset ska alltid *samling* anges när det gäller en huvudman för ett museum.³⁷²

Både tillståndsbeviset och dubbletten av beviset (dvs. överlåtarens kopia) ska skickas till den nya tillståndshavaren. Anledningen till detta är att överlåtaren inte får lämna ut ett skjutvapen till den som fått tillstånd att inneha vapnet förrän han eller hon av den nya tillståndshavaren har fått en dubblett av tillståndsbeviset.³⁷³

³⁷⁰ 3 kap. 1 § första stycket vapenförordningen.

³⁷¹ 3 kap. 2 § vapenförordningen.

³⁷² Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

³⁷³ 12 kap. 1 § vapenförordningen.

8 Utlåning av skjutvapen

8.1 Allmänt om utlåning av skjutvapen

Huvudregeln är att ett tillståndspliktigt skjutvapen inte får lånas ut till någon annan än den som har tillstånd att inneha vapnet.³⁷⁴ Skjutvapen får som huvudregel endast lånas ut till den som fyllt 18 år.

Undantag kan göras för lån vid enstaka tillfällen (se avsnitt 8.1.2), för väktares lån av skjutvapen för bevakningsuppdrag som kräver beväpning (se avsnitt 8.1.9), eller för lån till minderåriga i vissa fall (se avsnitt 8.1.3).³⁷⁵

I samband med utlåning av skjutvapen ska i många fall ett låneintyg upprättas och överlämnas till låntagaren, se avsnitt 8.3.2.

8.1.1 Under uppsikt eller självständigt handhavande

Vapenlagen skiljer på sådan utlåning som äger rum under uppsikt och sådan som sker för självständigt handhavande.³⁷⁶ I mera vardagligt språkbruk används begreppen ”uppsiktsutlåning” och ”självständig utlåning”.³⁷⁷

Med utlåning under uppsikt avses situationer när långgivaren befinner sig i låntagarens omedelbara närhet och har direkt kontroll över användandet av skjutvapnet.³⁷⁸ Skjutvapnet innehas och används då under uppsikt av långgivaren, av någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning eller av sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

Självständigt handhavande innebär att låntagaren får hantera och använda skjutvapnet utan att långgivaren är personligen närvarande.

8.1.2 Utlåning vid enstaka tillfällen

Utlåning vid enstaka tillfällen får ske av den som har rätt att inneha skjutvapen om

1. utlåningen sker för samma ändamål som långgivarens tillstånd avser,
2. utlåningen avser en tid om högst två veckor, och
3. låntagaren har tillstånd att låna skjutvapen.³⁷⁹

³⁷⁴ 3 kap. 1 § första stycket vapenlagen.

³⁷⁵ 3 kap. 1 § andra stycket vapenlagen som hänvisar till 3 kap. 1 a och 7 §§ vapenlagen.

³⁷⁶ Prop. 2005/06:113 s. 32.

³⁷⁷ Åberg, Kazimir & Landgren, Fredrik, *Vapenlagen – en kommentar* (31 januari 2024, JUNO, version 2A), kommentaren till 3 kap. vapenlagen.

³⁷⁸ Prop. 2005/06:113 s. 35. I förarbetena till vapenlagen framhålls att den uppsikt som krävs vid utlåning av ett skjutvapen för att undvika olyckor varierar med hänsyn till omständigheterna (prop. 1995/96:52 s. 78). I NJA 2005 s. 758 prövade Högsta domstolen frågan om tolkningen av begreppet uppsikt. I det fallet, som rörde en ungdom som i familjens bostad använt en s.k. soft air gun med i vart fall någon av föräldrarna närvarande i bostaden men inte i det rum som han befann sig i, fann Högsta domstolen att långgivaren inte ansågs ha haft sådan kontroll över vapnets innehav och användning som kravet på uppsikt innebär.

³⁷⁹ 3 kap. 1 a § första stycket vapenlagen.

Det krävs dock inte att låntagaren har tillstånd att låna skjutvapen om

1. låntagaren har tillstånd att inneha vapen av samma typ som lånet avser,
2. vapnet innehas och används under uppsikt av långgivaren, av någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning eller av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, eller
3. lånet avser ett start- eller signalvapen.³⁸⁰

Uppgift om skjutvapnets typ ska framgå av tillståndsbeviset för innehav.³⁸¹ Genom att kontrollera både långgivarens och låntagarens tillståndsbevis för innehav går det alltså att avgöra om lånet avser skjutvapen av samma typ.

Tillståndsbevisen behöver överensstämja med varandra vad gäller vapentypen, t.ex. att båda tillstånden avser hagelgevär, för att undantaget om att tillstånd att låna skjutvapen inte krävs om låntagaren har tillstånd att inneha vapen av samma typ som lånet avser ska vara uppfyllt.

Anledningen till att det inte ställs krav på tillstånd att låna skjutvapen i den här situationen är att en lämplighetsprövning redan har gjorts i samband med prövningen av ansökan om tillstånd för innehav av skjutvapnet.³⁸²

8.1.2.1 Innebörden av begreppet ”vid enstaka tillfällen”

Innebörden av begreppet ”vid enstaka tillfällen” får avgöras från fall till fall. I normala fall bör det dock kunna godtas att ett skjutvapen lånas ut vid några tillfällen per år.³⁸³

Att ett skjutvapen får lånas ut för självständigt handhavande endast vid enstaka tillfällen innebär att det inte är tillåtet att låna ut ett vapen så ofta till en och samma person att det i praktiken är fråga om att låta låntagaren inneha vapnet trots att han eller hon inte har något eget tillstånd för att inneha vapen.

Som exempel anges i förarbetena att det bör vara möjligt att under en jaktvecka låna ut ett skjutvapen varje morgon och sedan ta tillbaka ansvaret för vapnet varje kväll. Däremot bör det inte vara tillåtet att låna ut ett skjutvapen veckovis vid ett antal tillfällen med enbart korta avbrott då innehavaren tar tillbaka vapnet, eftersom det närmast kan jämföras med ett lån som varar under en längre period än två veckor.³⁸⁴

³⁸⁰ 3 kap. 1 a § andra stycket vapenlagen.

³⁸¹ 3 kap. 2 § vapenförordningen som hänvisar till 2 kap. 6 § vapenförordningen.

³⁸² Prop. 2005/06:113 s. 32.

³⁸³ Prop. 2005/06:113 s. 34 f.

³⁸⁴ Prop. 2005/06:113 s. 56.

8.1.3 Under 18 år

Skjutvapen får lånas ut till den som är under 18 år endast om

- a) vapnet ska användas vid en övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen,
- b) låntagaren har fyllt 15 år, vapnet ska innehas och användas under långgivarens uppsikt och det inte är fråga om ett enhandsvapen eller helautomatiskt vapen,
- c) utlåningen avser ett effektbegränsat vapen och vapnet ska innehas och användas under långgivarens uppsikt,
- d) utlåningen avser start- eller signalvapen som ska användas vid tävling eller övning, eller
- e) låntagaren har tillstånd att inneha ett vapen av samma typ.³⁸⁵

Om det är fråga om utlåning som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen enligt punkten a finns ingen nedre åldersgräns. Detsamma gäller punkterna c-e. Enligt punkten b finns däremot en åldersgräns på 15 år. Exempel på sådana fall kan vara utlåning under uppsikt mellan förälder och barn vid jakt.

8.1.4 Enhandsvapen och helautomatiska skjutvapen

Enhandsvapen och helautomatiska skjutvapen får endast lånas ut för användning under långgivarens uppsikt eller för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.³⁸⁶ Detta krav gäller dock inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett sådant skjutvapen eller i fråga om start- eller signalvapen.³⁸⁷

8.1.5 Särskilda krav för vissa typer av skjutvapen

Om innehavet av ett skjutvapen kräver att den enskilde ska ha avlagt skytteprov eller genomgått en viss utbildning eller på annat sätt visat sig vara lämplig att inneha vapnet, får ett sådant vapen lånas ut endast till den som uppfyller samma krav.³⁸⁸

Detta gäller dock inte när skjutvapnet ska användas enbart för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana eller vid jakt under långgivarens uppsikt.³⁸⁹

Som exempel kan nämnas att det för innehav av jaktvapen krävs jägarexamen, vilket innebär att låntagaren vid självständigt handhavande också behöver ha jägarexamen.

³⁸⁵ 3 kap. 3 § vapenlagen.

³⁸⁶ 3 kap. 4 § första stycket vapenlagen.

³⁸⁷ 3 kap. 4 § andra stycket vapenlagen.

³⁸⁸ 3 kap. 5 § första stycket vapenlagen

³⁸⁹ 3 kap. 5 § andra stycket vapenlagen.

8.1.6 Förbud mot utlåning vid risk för missbruk

Förbud mot utlåning gäller om det kan antas att den som vill låna skjutvapnet kommer att missbruka vapnet.³⁹⁰ Eftersom någon prövning av detta inte görs av Polismyndigheten åligger det långgivaren att göra en bedömning av risken för missbruk.

8.1.7 Förbud mot utlåning till den som fått skjutvapen förverkat, återkallat eller omhändertaget

Som huvudregel får inte skjutvapen lånas ut till den som har fått ett skjutvapen förklarat förverkat eller ett tillstånd att inneha skjutvapen återkallat. Undantag får dock göras om låntagaren ändå är berättigad att inneha skjutvapen av den typ som lånet avser.³⁹¹

Undantaget tar sikte på den situationen att låntagaren meddelats ett nytt tillstånd att inneha skjutvapen efter det att han eller hon fått ett skjutvapen förverkat eller tidigare tillstånd återkallat.³⁹²

Om någon har fått ett skjutvapen omhändertaget gäller förbudet mot utlåning endast vapen av samma typ som det som omhändertagits.³⁹³ Om det kan antas att den som vill låna skjutvapnet kommer att missbruka vapnet föreligger dock hinder mot utlåning vad gäller samtliga skjutvapen.³⁹⁴ Observera att detta gäller även när vapnet innehas och används under långgivarens uppsikt (t.ex. uppsiktsjakt och annan uppsiktutlåning).

Skjutvapen får dock lånas ut till den som fått skjutvapen förverkat, återkallat eller omhändertaget om det sker för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. En förutsättning för detta är att Polismyndigheten efter särskild begäran har lämnat tillstånd till det.³⁹⁵

8.1.8 Vapenhandlares utlåning

Vapenhandlare får endast låna ut skjutvapen till den som fyllt 18 år. Ytterligare ett krav är att det rör sig om provskjutning på skjutbana. Slutligen gäller att provskjutningen ska ske under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, av vapenhandlaren själv eller någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning.³⁹⁶

³⁹⁰ 3 kap. 2 § vapenlagen.

³⁹¹ 3 kap. 8 § första stycket vapenlagen.

³⁹² Åberg, Kazimir & Landgren, Fredrik, *Vapenlagen – en kommentar* (31 januari 2024, JUNO, version 2A), kommentaren till 3 kap. 8 § vapenlagen.

³⁹³ 3 kap. 8 § första stycket vapenlagen.

³⁹⁴ 3 kap. 2 § vapenlagen.

³⁹⁵ 3 kap. 8 § andra stycket vapenlagen.

³⁹⁶ 3 kap. 6 § första stycket vapenlagen.

Godkännande av person som i vapenhandlarens ställe ska närvara vid provskjutning meddelas av Polismyndigheten efter särskild ansökan.³⁹⁷

Kravet på uppsikt gäller inte vid utlåning från en vapenhandlare till en låntagare som själv har rätt att inneha ett skjutvapen av samma typ som lånet avser eller om det är fråga om ett start- eller signalvapen.³⁹⁸ Med skjutvapen av samma typ avses i detta sammanhang t.ex. att en låntagare som har tillstånd att inneha ett hagelgevär får låna ett hagelgevär för provskjutning på skjutbana utan krav på uppsikt.

Att vapenhandlares utlåning inte får ske för något annat ändamål än provskjutning på skjutbana innebär att utlåningen inte får vara längre tid än som behövs för provskjutningen. Detta gäller inte bara när provskjutningen sker under uppsikt utan även vid självständig utlåning för en låntagare som har skjutvapen av samma typ.

Den längsta lånetiden om två veckor är därför sällan aktuell vid utlåning för provskjutning på skjutbana. En individuell bedömning måste dock göras i varje enskilt fall och därvid kan exempelvis vapenhandlarens öppettider, öppettiderna på skjutbana och tidsåtgången för provskjutningen beaktas.

8.1.9 Utlåning till väktare

Ett auktoriserat bevakningsföretag får låna ut skjutvapen till företagets väktare i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning. Företaget får dock endast låna ut skjutvapen till den som har meddelats särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål, dvs. skyddsändamål.³⁹⁹

8.1.10 Åsidosättande av utlåningsreglerna

De flesta bestämmelserna i vapenlagen om utlåning innebär att långivaren har ett ansvar för att utlåning endast sker om angivna förutsättningar är uppfyllda. Sker utlåning i strid med dessa bestämmelser kan ansvar för brott mot vapenlagen komma i fråga såväl för långivaren som för låntagaren.⁴⁰⁰ Ett åsidosättande av gällande regler kan också innebära att det finns skäl att överväga återkallelse.⁴⁰¹

8.2 Tillstånd att låna skjutvapen

8.2.1 Ansökan och dess innehåll

Ansökan om tillstånd att låna skjutvapen ska göras skriftligen och innehålla följande uppgifter

- sökandens namn, personnummer och hemvist

³⁹⁷ 5 kap. 12 § vapenförordningen.

³⁹⁸ 3 kap. 6 § andra stycket vapenlagen.

³⁹⁹ 3 kap. 7 § vapenlagen. För närmare information om prövningen vid tillståndsgivning för väktare, se 6 kap. Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2009:13) om vapenlagstiftningen, FAP 551-3.

⁴⁰⁰ 9 kap. 1 § vapenlagen.

⁴⁰¹ Se kapitel 14 om återkallelse av tillstånd.

- för vilket ändamål sökande vill låna skjutvapnet
- vilken typ av skjutvapen tillståndet ska avse
- vilka omständigheter sökanden vill åberopa till stöd för sin ansökan.⁴⁰²

Om ansökan är ofullständig eller har andra formella brister ska Polismyndigheten hjälpa sökanden att komplettera sin ansökan.⁴⁰³

Handläggaren bör t.ex. ringa och förklara vad som saknas och/eller skicka ett förklarande brev tillsammans med ansökningsformulär eller en kopia på ansökan med tydliga markeringar av vilka uppgifter som saknas. Om bristerna i ansökan fortfarande är sådana att en prövning i sak inte kan ske, får Polismyndigheten besluta om ett föreläggande.

Föreläggandet ska innehålla information om vilka uppgifter som saknas i ansökan och en upplysning om att ansökan kan komma att avvisas (inte tas upp till prövning) alternativt prövas på befintligt underlag om uppgifterna inte inkommer.⁴⁰⁴

Om Polismyndigheten beslutar om ett föreläggande ska detta utformas skriftligen.⁴⁰⁵

8.2.2 Prövning av ansökan

Tillstånd att låna skjutvapen får meddelas fysiska personer och endast

- till den som behöver låna skjutvapen för ett godtagbart ändamål
- om det skäligen kan antas att sökanden inte kommer att missbruka sådana skjutvapen som ansökan avser⁴⁰⁶
- till den som visat sig kunna handha den typ av skjutvapen som ansökan avser⁴⁰⁷
- till den som har fyllt 18 år.⁴⁰⁸

Tillstånd att låna skjutvapen får inte meddelas den som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken utan att förvaltaren har lämnat samtycke.⁴⁰⁹

Som nämnts i avsnitt 8.1.2 krävs inte tillstånd att låna skjutvapen för den som innehar vapen av samma typ som lånet avser, om det är fråga om uppsiktsutlåning eller om lånet avser start- eller signalvapen.⁴¹⁰

⁴⁰² 7 kap. 4 § vapenförordningen.

⁴⁰³ 6 och 20 §§ förvaltningslagen.

⁴⁰⁴ 20 § andra stycket förvaltningslagen.

⁴⁰⁵ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁴⁰⁶ 3 kap. 9 § vapenlagen.

⁴⁰⁷ 7 kap. 5 första stycket § vapenförordningen.

⁴⁰⁸ 3 kap. 3 § vapenlagen.

⁴⁰⁹ 7 kap. 6 § vapenförordningen.

⁴¹⁰ 3 kap. 1 a § andra stycket vapenlagen.

8.2.2.1 Behov av att låna skjutvapen för ett godtagbart ändamål

Tillstånd får endast meddelas till den som behöver låna skjutvapen för ett godtagbart ändamål.⁴¹¹ Den prövning som ska göras är i tillämpliga delar densamma som den prövning av behov som görs vid prövning av tillstånd till innehav av vapen. Skillnaden är att prövningen inte tar sikte på något specifikt vapen.⁴¹²

Godtagbara ändamål är jakt eller målskjutning.⁴¹³ Om det finns synnerliga skäl, får tillstånd att låna skjutvapen meddelas för skjutning även för annat ändamål än jakt eller målskjutning.⁴¹⁴

När det inkommer en ansökan om lånetillstånd för annat ändamål än jakt eller målskjutning ska, när ärendet är komplett, handläggaren samråda sitt förslag till beslut i det enskilda ärendet med FRS. Begäran om samråd ska göras på samma sätt som vid ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen för udda ändamål, se avsnitt 4.7.4.⁴¹⁵

8.2.2.2 Behovsprövningen avseende vissa vapentyper

Vid prövningen av om tillstånd att låna skjutvapen ska meddelas ska även det som anges om behov för vissa vapentyper gälla.⁴¹⁶ Det gäller vapentyperna enhandsvapen för jakt eller avlivning av djur, salongsgevär, tårgas-anordningar eller andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar, injektionsvapen och eldrör eller pipa eller annan anordning som möjliggör att till ett skjutvapen använda annan ammunition än vapnet är avsett för.

För dessa vapentyper anses behov föreligga endast för angivet ändamål som framgår av vapenförordningen. Som exempel anges att behov av salongsgevär anses föreligga endast för avlivning av fällfångade djur.⁴¹⁷

8.2.2.3 Risk för missbruk

Tillstånd får meddelas endast om det skäligen kan antas att sökanden inte kommer att missbruka sådana skjutvapen som ansökan avser.⁴¹⁸ Den prövning som ska göras är i tillämpliga delar densamma som den prövning av lämplighet som görs vid prövning av tillstånd till innehav av vapen.

Skillnaden är att prövningen inte tar sikte på något specifikt vapen. Polismyndigheten ska således ta ställning till om den enskilde utifrån laglydnad, nykterhet m.m. kan anses vara lämplig att låna skjutvapen för ett specifikt ändamål.⁴¹⁹

⁴¹¹ 3 kap. 9 § vapenlagen.

⁴¹² Prop. 2005/06:113 s. 57.

⁴¹³ 7 kap. 3 § första stycket vapenförordningen.

⁴¹⁴ 7 kap. 3 § andra stycket vapenförordningen.

⁴¹⁵ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁴¹⁶ 7 kap. 5 § andra stycket vapenförordningen.

⁴¹⁷ 2 kap. 5 § vapenförordningen.

⁴¹⁸ 3 kap. 9 § vapenlagen.

⁴¹⁹ Prop. 2005/06:113 s. 57. Se kapitel 3 för mer information om lämplighetsprövning.

8.2.2.4 Förmåga att handha skjutvapnet

Den som ansöker om tillstånd att låna skjutvapen ska visa sig kunna handha den typ av skjutvapen som ansökan avser.⁴²⁰ Därvid gäller vad som anges om särskilda krav för vissa vapentyper enligt vapenförordningen.⁴²¹ För jaktvapen krävs t.ex., med undantag för enhandsvapen, att sökanden ska visa att han eller hon kan handha ett sådant skjutvapen som ansökan avser genom ett bevis om avlagt prov (jägarexamen).⁴²²

8.3 Bevis om lånetillstånd och låneintyg

8.3.1 Bevis om lånetillstånd

Om tillstånd att låna skjutvapen beviljas ska Polismyndigheten utfärda bevis om detta. Beviset ska innehålla följande:

- uppgift om för vem tillståndet gäller
- uppgift om för vilket ändamål låntagaren är berättigad att låna vapen.⁴²³

Ett lånetillstånd ska inte innehålla något villkor om att det endast gäller vissa vapentyper.

Om bevis om lånetillstånd har förstörts, förkommit eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas, får ett nytt tillståndsbevis utfärdas efter ansökan.⁴²⁴

Tillstånd att låna skjutvapen meddelas inte för ett särskilt lånetillfälle utan gäller tills vidare.⁴²⁵

Ett och samma lånetillstånd får omfatta lån för mer än ett ändamål. Om låntagaren däremot efter meddelat lånetillstånd framför behov av att låna skjutvapen för något annat ändamål än det för vilket tillståndet är meddelat, bör handläggaren hänvisa låntagaren till att göra en ny ansökan för detta ändamål.⁴²⁶

8.3.2 Låneintyg

Vid utlåning av skjutvapen ska intyg om lånet överlämnas till låntagaren, om inte vapnet innehas uteslutande i upplåtarens närvaro.⁴²⁷

⁴²⁰ 7 kap. 5 första stycket § vapenförordningen.

⁴²¹ 2 kap. 3 § vapenförordningen.

⁴²² 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen som hänvisar till 2 kap. 4 § vapenförordningen.
Närmare information om jägarexamen framgår av avsnitt 4.2.3.1.

⁴²³ 7 kap. 7 § vapenförordningen.

⁴²⁴ 7 kap. 7 § andra stycket och 3 kap. 8 § vapenförordningen.

⁴²⁵ Prop. 2005/06:113 s. 57.

⁴²⁶ Prop. 2005/06:113 s. 57.

⁴²⁷ 7 kap. 1 § första stycket vapenförordningen.

Låneintyget ska innehålla följande uppgifter:

- låntagarens namn, personnummer och hemvist
- tid och ändamål för utlåningen.⁴²⁸

Om upplåtaren är en enskild vapeninnehavare ska intyget tecknas på kopia av vapeninnehavarens tillstånds- eller deklarationsbevis.⁴²⁹ Upprättas låneintyget på annat sätt ska det även innehålla uppgifter om skjutvapnets fabrikat, modell, kaliber och tillverkningsnummer.⁴³⁰

När en enskild vapeninnehavare lånar ut vapen till en medlem i hans eller hennes familj eller hushåll får tillstånds- eller deklarationsbeviset överlämnas i stället för låneintyg. Detsamma gäller beträffande gasvapen, till en anställd i och för vapeninnehavarens tjänst.⁴³¹

8.4 Låntagarens innehav av ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

Den som har tillstånd att låna skjutvapen får, under den tid som han eller hon innehar ett vapen som lån, även inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin till vapnet utan särskilt tillstånd.⁴³²

Även den som har rätt att inneha⁴³³ ett visst vapen för skjutning får inneha ammunition för samma ändamål som rätten till innehav av vapnet avser samt ljuddämpare och vapenmagasin som passar till vapnet.⁴³⁴ Det ger inte någon rätt att under annan tid, t.ex. mellan två låneperioder, inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin.⁴³⁵

⁴²⁸ 7 kap. 2 § första stycket vapenförordningen.

⁴²⁹ Med deklarationsbevis avses bevis om deklarerat innehav av skjutvapen enligt kungörelsen (1927:338) med vissa bestämmelser angående skjutvapen och ammunition eller vapenkungörelsen (1934:315).

⁴³⁰ 7 kap. 2 § andra stycket vapenförordningen.

⁴³¹ 7 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen.

⁴³² 3 kap. 10 § vapenlagen.

⁴³³ Här avses bl.a. lån med stöd av 3 kap. 1 a § andra stycket vapenlagen.

⁴³⁴ 2 kap. 8 § vapenlagen.

⁴³⁵ Prop. 2005/06:113 s. 58. Se även Förvaltningsrätten i Göteborgs dom den 14 augusti 2017 i mål nr 5006-17 där domstolen avslag ansökan om särskilt ammunitionstillstånd i syfte att inneha ammunition mellan olika lånetillfällen.

9 Nytt tillståndsbevis

9.1 Allmänt

Polismyndigheten får utfärda ett nytt tillståndsbevis i de fall originalbeviset har förstörts, kommit bort eller förändrats så att det inte lämpligen kan användas. För att ett nytt bevis ska kunna utfärdas krävs en ansökan från tillståndshavaren.⁴³⁶

En tillståndshavare behöver dock inte ansöka om ett nytt bevis inför en överlåtelse av skjutvapen. Detta beror på att överlåtarens tillståndsbevis endast ska bifogas en ansökan om beviset finns i behåll.⁴³⁷

9.2 Ansökan och dess innehåll

För att Polismyndigheten ska kunna pröva en ansökan om nytt tillståndsbevis behöver handläggaren säkerställa att följande uppgifter finns tillgängliga.⁴³⁸

- sökandens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist eller säte
- vilket skjutvapen ansökan avser
- skäl för ansökan.

Om tillståndsbeviset inte finns i behåll ska ansökan innehålla sökandens förklaring på heder och samvete om förlusten av beviset.⁴³⁹

Om ansökan är ofullständig eller har andra formella brister ska Polismyndigheten hjälpa sökanden att komplettera sin ansökan.⁴⁴⁰

Handläggaren bör t.ex. ringa och förklara vad som saknas och/eller skicka ett förklarande brev tillsammans med ansökningsformulär eller en kopia på ansökan med tydliga markeringar av vilka uppgifter som saknas. Om bristerna i ansökan fortfarande är sådana att en prövning i sak inte kan ske, får Polismyndigheten besluta om ett föreläggande.

Föreläggandet ska innehålla information om vilka uppgifter som saknas i ansökan och en upplysning om att ansökan kan komma att avvisas (inte tas upp till prövning) alternativt prövas på befintligt underlag om uppgifterna inte inkommer.⁴⁴¹

Om Polismyndigheten beslutar om ett föreläggande ska detta utformas skriftligen.⁴⁴²

⁴³⁶ 3 kap. 8 § första stycket vapenförordningen.

⁴³⁷ 2 kap. 6 § andra stycket vapenförordningen.

⁴³⁸ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁴³⁹ 3 kap. 8 § andra stycket vapenförordningen.

⁴⁴⁰ 6 och 20 §§ förvaltningslagen.

⁴⁴¹ 20 § andra stycket förvaltningslagen.

⁴⁴² Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

9.3 Prövning av ansökan

Ett nytt tillståndsbrev får endast utfärdas under de förutsättningar som anges under avsnitt 9.1.

När en ansökan avser ett tillståndsbrev som, enligt tillståndshavaren, har förstörts eller kommit bort krävs det att ansökan innehåller en förklaring på heder och samvete om förlusten av brevet.⁴⁴³

När en ansökan avser ett tillståndsbrev som, enligt tillståndshavaren, har förändrats så att det lämpligen inte kan användas ska handläggaren på lämpligt sätt kontrollera att detta stämmer innan ett nytt brev utfärdas.⁴⁴⁴

9.4 Tillståndsbrevet och dess innehåll

Ett nytt tillståndsbrev ska innehålla de uppgifter som framgår av vapenförordningen.⁴⁴⁵

Om ett tillståndsbrev kommit bort men senare återfinns ska detta genast överlämnas till Polismyndigheten.⁴⁴⁶ När det nya tillståndsbrevet utfärdas ska tillståndshavaren av Polismyndigheten upplysas om denna skyldighet.⁴⁴⁷

⁴⁴³ 3 kap. 8 § andra stycket vapenförordningen.

⁴⁴⁴ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁴⁴⁵ 3 kap. 2 § vapenförordningen som hänvisar till 2 kap. 6 § vapenförordningen.

⁴⁴⁶ 3 kap. 8 § tredje stycket vapenförordningen.

⁴⁴⁷ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

10 Ändring av skjutvapen

10.1 Ändring av funktions- eller verkningsgrad

Ett tillstånd att inneha ett skjutvapen upphör att gälla om skjutvapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda skjutvapen. Det innebär att skjutvapnet måste omfattas av ett nytt tillstånd som avser skjutvapnet i dess ändrade form innan ändringen utförs.⁴⁴⁸

Kravet på förnyat tillstånd gäller dock inte om innehavaren har tillstånd att driva handel med skjutvapen och det ändrade skjutvapnet omfattas av tillståndet.⁴⁴⁹

Den som ändrar ett skjutvapen så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda skjutvapen, utan att först ha erhållit ett tillstånd för det ändrade skjutvapnet, kan fällas till ansvar för vapenbrott.⁴⁵⁰

Om en innehavare som önskar ändra sitt nuvarande skjutvapen ansöker om tillstånd ska ansökan prövas och handläggas i enlighet med kapitel 4. Något särskilt tillstånd för att utföra själva ändringen av skjutvapnet krävs inte.

Om ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen beviljas behöver det ursprungliga tillståndet för det skjutvapen som ändrats inte återkallas eftersom det upphör att gälla i och med ändringen.

Utbyte av en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel, t.ex. utbyte av pipa i samma kaliber, är inte en sådan ändring som innebär att tillståndet upphör att gälla. Se vidare i kapitel 11 om utbyte av vapendelar.

10.2 Märkning

När ett skjutvapen ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda skjutvapen ska reglerna om märkning tillämpas.⁴⁵¹

Den som bryter mot bestämmelserna om märkning kan fällas till ansvar för brott mot vapenlagen.⁴⁵²

⁴⁴⁸ Prop. 1973:166 s. 144.

⁴⁴⁹ 4 kap. 1 § vapenlagen.

⁴⁵⁰ 9 kap. 1 § vapenlagen. Se även Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 8 juni 2021 i mål nr B 1206-21 där hovrätten fällde en man till ansvar som sågat av pipan på ett hagelgevär vilket ansågs vara en sådan otillåten ändring som medförde ansvar för vapenbrott.

⁴⁵¹ 2 a kap. 1 § andra meningen vapenlagen.

⁴⁵² 9 kap. 1 b § vapenlagen.

11 Utbyte av vapendel

11.1 Inledning

När en enskild vill byta ut en del på sitt skjutvapen eller en separat vapendel gäller särskilda regler.⁴⁵³ Dessa regler omfattar följande två situationer:

- utbyte i samband med reparation av ett komplett vapen
- utbyte av slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor eller armborststommar med avfyrningsanordningar som omfattas av ett separat innehavstillstånd.

En förutsättning för att dessa regler ska kunna tillämpas är att den gamla vapendelen byts ut mot en ny likadan.

11.2 Hur ska formuleringen ”en ny likadan” tolkas?

Vapenlagens förarbeten innehåller ingen vägledning kring hur denna formulering ska förstås. Enligt Polismyndighetens bedömning får ”en ny likadan” förstås som en ny vapendel som har samma egenskaper som den gamla vapendelen. Denna bedömning måste dock göras från fall till fall.

De vanligaste vapendelarna som blir föremål för utbyte är generellt sett pipor och i det fallet innebär ”en ny likadan” en ny pipa med samma kaliber och patronläge som den gamla pipan. Ytterligare en förutsättning för att den nya pipan ska anses vara en ny likadan är att den passar till ett skjutvapen som den enskilde har tillstånd att inneha samt att den nya pipan är lämpad för det ändamål som tillståndet avser. Om tillståndet avser ändamålet jakt måste pipan således ha en längd om minst 45 cm för ett kulgevär och 48 cm för ett hagelgevär.

11.3 Utbyte i samband med reparation av ett komplett vapen

Det krävs inte något särskilt tillstånd för att få byta ut en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel mot en ny likadan i samband med reparation.⁴⁵⁴

Den enskilde behöver normalt sett inte heller något nytt tillstånd till det fortsatta innehavet av vare sig skjutvapnet eller den nya vapendelen då detta innehav omfattas av det ursprungliga tillståndsbeviset.

Vid utbyte av vapendel i samband med reparation av ett komplett skjutvapen finns ingen anmälningsskyldighet, vare sig för den som utför bytet eller för tillståndshavaren.

Trots detta förekommer det att vissa vapenhandlare gör en sådan anmälan.

⁴⁵³ 4 kap. 2 § vapenlagen.

⁴⁵⁴ 4 kap. 2 § första stycket vapenlagen.

Om en anmälan om utbytt vapendel i ett komplett skjutvapen inkommer till Polismyndigheten ska den hanteras enligt en särskild rutin.⁴⁵⁵

11.4 Utbyte av vapendel som omfattas av ett separat innehavstillstånd

Den som har ett särskilt tillstånd att inneha slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor eller armborststommar med avfyringsanordningar får byta ut vapendelen mot en ny likadan utan att ansöka om ett nytt innehavstillstånd under förutsättning att den gamla delen skrotas och bytet genast anmäls hos Polismyndigheten.⁴⁵⁶ En sådan anmälan hanteras enligt en särskild rutin.⁴⁵⁷

Observera att detta endast gäller de vapendelar som räknas upp i bestämmelsen och att denna uppräkningslista inte omfattar mantlar till skjutvapen.

Syftet med denna regel är att en enskild person som har tillstånd att inneha någon av de uppräknade vapendelarna får byta ut den mot en ny likadan utan att behöva ansöka om ett nytt innehavstillstånd.

Eftersom den nya vapendelen har ett annat tillverkningsnummer måste Polismyndigheten utfärda ett nytt tillståndsbevis efter att den gamla vapendelen har skrotats och bytet anmälts. Detta ska ske utan att någon avgift tas ut.⁴⁵⁸

⁴⁵⁵ Se handläggarstöd om utbyte av vapendel på Intrapolis.

⁴⁵⁶ 4 kap. 2 § andra stycket vapenlagen.

⁴⁵⁷ Se handläggarstöd om utbyte av vapendel på Intrapolis.

⁴⁵⁸ Det saknas lagstöd för att ta ut en avgift för handläggningen av en sådan anmälan då ärendeslaget inte finns uppräknat i 16 kap. vapenförordningen.

12 Underrättelseskyldighet till Försvarsmakten

12.1 När ska underrättelseskyldigheten fullgöras?

Om Polismyndigheten får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal⁴⁵⁹ är olämplig att inneha skjutvapen, ska Polismyndigheten omedelbart underrätta Försvarsmakten om dessa omständigheter.⁴⁶⁰

Denna skyldighet innebär att sekretess inte hindrar att uppgifterna lämnas till Försvarsmakten.⁴⁶¹

Det är inte möjligt att åsidosätta underrättelseskyldigheten även om underrättelsen skulle innebära risk för att beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skulle skadas, t.ex. för att det finns risk att den misstänkte undanröjer bevis.

Eftersom underrättelsen ska ske omedelbart är det inte möjligt att avvakta med den för att t.ex. hinna genomföra ett förhör.

Underrättelseskyldigheten till Försvarsmakten är inte begränsad till brottsmisstankar och fällande domar, utan avser även andra omständigheter som kan medföra olämplighet att inneha skjutvapen såsom läkares anmälan.⁴⁶²

12.2 Hur ska underrättelseskyldigheten fullgöras?

Formulär *Information till Försvarsmakten* (PM 558.1) ska användas för att fullgöra underrättelseskyldigheten till Försvarsmakten.⁴⁶³ Av formuläret framgår hur underrättelsen praktiskt ska genomföras. Några handlingar ska inte bifogas underrättelsen.

Underrättelsen ska innehålla en redogörelse för de omständigheter som ligger till grund för den. Om underrättelsen föranleds av brottsmisstanke bör det framgå om den misstänkte har underrättats om misstanken eller inte.

Ansvarig förundersökningsledare ska informeras om att underrättelse kommer att lämnas till Försvarsmakten.⁴⁶⁴

Försvarsmakten bör informeras om att sekretessen enligt 18 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen även gäller hos Försvarsmakten.

⁴⁵⁹ 4 § hemvärnsförordningen (1997:146).

⁴⁶⁰ 6 kap. 7 § vapenlagen.

⁴⁶¹ 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen.

⁴⁶² Prop. 2005/06:113 s. 60.

⁴⁶³ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁴⁶⁴ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

13 Omhändertagande

13.1 Risk för missbruk eller sannolikt återkallande

Skjutvapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare, vapenmagasin och tillståndsbevis kan under vissa förutsättningar omhändertas. Det blir aktuellt om det finns risk för att ett skjutvapen missbrukas eller om det är sannolikt att tillståndet att inneha vapnet kommer att återkallas och särskilda omständigheter inte talar emot ett omhändertagande. Beslutet om omhändertagande fattas av Polismyndigheten.⁴⁶⁵ Myndigheten är skyldig att fatta beslut om omhändertagande när förutsättningarna för detta är uppfyllda.⁴⁶⁶

Vid prövningen ska Polismyndigheten beakta båda grunderna, dvs. både risken för missbruk och sannolikheten för att tillståndet att inneha vapnet kommer att återkallas. Omhändertagande kan ske på båda grunderna och i så fall bör det anges i beslutet. I de fall endast en av grunderna är aktuell bör det tydligt framgå av beslutet på vilken grund Polismyndigheten omhändertar. Beslutet ska därtill innehålla en klagörande motivering om vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.⁴⁶⁷

Beslutet ska vara skriftligt.⁴⁶⁸ Det ska innehålla information om hur beslutet kan överklagas och ska skickas eller lämnas till den enskilde.⁴⁶⁹

Verkställighet av beslut om omhändertagande sker enligt lokala rutiner vid respektive region inom Polismyndigheten.

13.1.1 Behörig att fatta beslut

I de fall beslut från rättsavdelningen inte kan avvaktas är vakthavande befäl (VB) lägsta nivån för behörighet att fatta beslut om omhändertagande.⁴⁷⁰

Beslut fattat av VB ska inte förväxlas med när polismän m.fl. som åtgärd får ta om hand skjutvapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare, vapenmagasin och tillståndsbevis, se avsnitt 13.1.2 om överhängande risk för missbruk.

13.1.2 Överhängande risk för missbruk

Skjutvapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare, vapenmagasin och tillståndsbevis får under vissa förutsättningar tas om hand även utan att Polismyndigheten fattat beslut om omhändertagande. Det får ske om risken för missbruk är överhängande och åtgärden vidtas av polismän, jakttillsynsmän som länsstyrelsen förordnat, personal vid Kustbevakningen och Tullverket eller särskilt förordnade tjänstemän vid länsstyrelsen. Åtgärden

⁴⁶⁵ 6 kap. 4 § första stycket vapenlagen.

⁴⁶⁶ Prop. 1999/2000:27 s. 60 och s. 97.

⁴⁶⁷ 32 § förvaltningslagen.

⁴⁶⁸ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁴⁶⁹ 33 § förvaltningslagen.

⁴⁷⁰ Bilaga 4 till Polismyndighetens arbetsordning (PM 2024:5).

ska skyndsamt anmälas till Polismyndigheten, som omedelbart ska pröva om omhändertagandet ska bestå.⁴⁷¹

Frågan om omhändertagandet ska bestå eller om egendomen ska lämnas tillbaka prövas av Polismyndighetens rättsavdelning.⁴⁷²

En underrättelse om beslut om omhändertagande ska vara skriftlig.⁴⁷³ Underrättelsen ska innehålla information om hur beslutet kan överklagas och ska skickas eller lämnas till den enskilde.⁴⁷⁴

13.1.3 Utredningsansvaret

Det är Polismyndigheten, i egenskap av beslutande myndighet, som har det yttersta ansvaret för att underlaget i ett ärende är sådant att det leder till ett materiellt riktigt beslut.⁴⁷⁵ Kraven på omfattningen av utredningsåtgärder kan dock variera med hänsyn till ärendets karaktär.⁴⁷⁶ I detta ligger bl.a. att det ställs olika krav på utredningens innehåll och omfattning beroende på om det är fråga om ett interimistiskt beslut om omhändertagande eller ett slutligt beslut om återkallelse.⁴⁷⁷

Syftet med att omhänderta skjutvapen är att tillfälligt hindra innehav av vapen och på så sätt förhindra att vapnet missbrukas och att förebygga våldsbrott och olyckshändelser. Det är alltså viktigt att åtgärden kan genomföras så snabbt som möjligt. Även ett kort dröjsmål kan medföra att syftet med åtgärden motverkas. Sedan Polismyndigheten fått kännedom om att det finns risk för missbruk har myndigheten därför ett mycket begränsat tidsmässigt utrymme att genomföra ytterligare utredningsåtgärder. Detsamma gäller vid annat olämpligt handhavande av skjutvapen.⁴⁷⁸

13.1.4 Omhändertagande i en vapenhandel

Polismyndigheten ska besluta om omhändertagande om det i en vapenhandel finns risk att vapen missbrukas.⁴⁷⁹ Det är således möjligt att omhänderta skjutvapen i en vapenhandel när det finns risk att skjutvapnen missbrukas, men inte på grunden att det är sannolikt att tillståndet att inneha vapnet kommer att återkallas.⁴⁸⁰ Om risken för missbruk är överhängande får polismän m.fl. även ta om hand skjutvapen utan att Polismyndigheten fattat beslut om omhändertagande, se avsnitt 13.1.2.

⁴⁷¹ 6 kap. 4 § andra stycket vapenlagen.

⁴⁷² Bilaga 4 till Polismyndighetens arbetsordning (PM 2024:5).

⁴⁷³ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁴⁷⁴ 33 § förvaltningslagen.

⁴⁷⁵ 23 § förvaltningslagen och HFD 2019 ref. 66, punkt 19.

⁴⁷⁶ Prop. 2016/17:180, s. 148 f och s. 308.

⁴⁷⁷ HFD 2019 ref. 66, punkt 19.

⁴⁷⁸ HFD 2019 ref. 66, punkt 21.

⁴⁷⁹ 6 kap. 4 § första stycket a) vapenlagen. Bestämmelsen är tillämplig även på vapenhandlare då denna bestämmelse enbart tar sikte på skjutvapen som sådana och inte gör skillnad på vilken typ av tillstånd som ligger till grund för det lagliga innehavet av ett eller flera skjutvapen.

⁴⁸⁰ 6 kap. 4 § första stycket b) vapenlagen är inte tillämplig då denna bestämmelse enbart sikte på tillstånd att inneha skjutvapen vilket en vapenhandlare inte har.

Ett beslut om omhändertagande avser samtliga skjutvapen som finns i en vapenhandlares besittning, oavsett om dessa ägs av vapenhandlaren eller av någon annan som t.ex. har lämnat in sitt skjutvapen för reparation eller översyn.

Om det finns någon som har rätt att inneha och förfoga över skjutvapen som tagits om hand hos vapenhandlaren, ska egendomen lämnas tillbaka så snart det skäligen kan antas att det inte längre finns någon risk för missbruk.⁴⁸¹

Omhändertagande av skjutvapen i en vapenhandel ska även omfatta att tillhörande tillstånd att driva handel med skjutvapen tas om hand.⁴⁸² Beslutet om omhändertagande ska dock enligt Polismyndighetens bedömning inte omfatta omhändertagande av ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin. Detta eftersom ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin inte kan anses som "tillhörande" de skjutvapen som omhändertas.⁴⁸³ Vapenhandlares hantering av ammunition regleras av lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Denna lag saknar regler om omhändertagande.

13.1.5 Misstanke om brott

Redan en misstanke om viss brottslighet kan utgöra grund för ett omhändertagande av skjutvapen om det indikerar att en tillståndshavare kommer att bedömas som olämplig att inneha skjutvapen.⁴⁸⁴

Vid prövningen av omhändertagande på grund av misstanke om brott bör inte brottsrubriceringen vara ensamt utslagsgivande. Av betydelse är också gärningens allvar, de omständigheter under vilka brottet begicks och övriga förhållanden i det enskilda fallet.⁴⁸⁵

Även om utredningen vid omhändertaganden inte behöver vara lika omfattande som när det är fråga om slutlig återkallelse bör det ankomma på Polismyndigheten att lägga fram underlag som, vid en objektiv bedömning, gör sannolikt att den enskildes tillstånd att inneha skjutvapnet kommer att återkallas vid en slutlig prövning.⁴⁸⁶

13.1.5.1 Särskilt om sekretess

Vid förundersökning om brott gäller sekretess för uppgifter som hänför sig till bl.a. användningen av tvångsmedel och förundersökningen som sådan.⁴⁸⁷

⁴⁸¹ 6 kap. 5 § vapenlagen.

⁴⁸² 6 kap. 4 § första stycket vapenlagen. En vapenhandlare har inte tillstånd att inneha skjutvapen utan ett tillstånd att driva handel med skjutvapen enligt 2 kap. 10 § vapenlagen. Av 2 kap. 10 d § vapenlagen följer dock att ett tillstånd att bedriva handel innebär rätt att inneha de skjutvapen som anges i tillståndet.

⁴⁸³ 6 kap. 4 § första stycket vapenlagen. Av bestämmelsen framgår att Polismyndigheten ska besluta att bl.a. tillhörande ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin ska tas om hand.

⁴⁸⁴ Se HFD 2011 ref. 84 III där det fastställs att redan en misstanke om grovt rattfylleri kan utgöra grund för ett omhändertagande.

⁴⁸⁵ Se avsnitt 3.1.1 om lämplighetsbedömning.

⁴⁸⁶ Kammarrätten i Sundsvalls dom den 5 februari 2020 i mål nr 3365-19.

⁴⁸⁷ Förundersökningssekretessen följer av 18 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen.

Vid misstanke om brott som kan ligga till grund för omhändertagande av skjutvapen ska handläggare i ärendet kontakta förundersökningsledaren för att stämma av vilka uppgifter från förundersökningen som kan röjas för den misstänkte och ligga till grund för omhändertagandet utan att förundersökningen tar skada.⁴⁸⁸ Den misstänkte måste underrättas om misstanken innan eller i samband med omhändertagandet för att inte riskera att förundersökningen skadas. Undantag kan dock göras om förundersökningsledaren samtycker till att vissa grundläggande uppgifter såsom brottsrubricering, brottstid och brottsplats omnämns i beslutet trots att den misstänkte inte har underrättats om misstanken.

Med hänsyn till att det kan förekomma en del sekretessbelagd information i förundersökningen är det viktigt att vara försiktig med att tillföra uppgifter från förundersökningen i ärendet. Det bör inte heller tillföras mer uppgifter från förundersökningen än vad som behövs för att uppfylla utredningsansvaret och motivera beslutet om omhändertagande.⁴⁸⁹

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden och som förekommer i förundersökningen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men.⁴⁹⁰ Sådan sekretess kan bli särskilt aktuell när det gäller personuppgifter på målsägande och vittnen samt uppgifter som de har lämnat, om uppgifterna inte redan är kända för den misstänkte. Uppgifter som rör målsäganden och vittnen bör därför som utgångspunkt inte tillföras ärendet om omhändertagande.

Det bör noteras att den som är part i ett ärende, dvs. den som innehar egendom som ska omhändertas, som utgångspunkt har rätt att ta del av allt material som har tillförts ärendet. Rätten att ta del av uppgifter gäller dock med vissa begränsningar.⁴⁹¹ Handling eller annat material i ärendet får inte lämnas ut till parten i den utsträckning det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. I sådana fall ska myndigheten på annat sätt lämna parten upplysning om vad materialet innehåller i den utsträckning det behövs för att parten ska kunna ta till vara sin rätt och det kan ske utan allvarlig skada för det intresse som sekretessen ska skydda.⁴⁹²

Av denna anledning bör uppgifter från t.ex. brottsutredningar, andra IT-system eller e-postkonversationer inte rutinmässigt tillföras ärendet. Endast uppgifter som är av betydelse för beslutet eller som behövs för att driva ärendet framåt ska tillföras ärendet.

⁴⁸⁸ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁴⁸⁹ 23 § och 32 § förvaltningslagen.

⁴⁹⁰ 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen.

⁴⁹¹ 10 § förvaltningslagen.

⁴⁹² 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen.

13.1.6 Onykterhet i samband med hantering av vapen

Enligt Polismyndighetens bedömning ska omhändertagande av skjutvapen även övervägas vid onykterhet i samband med jakt eller målskjutning eller då en tillståndshavare i något annat sammanhang i onyktert tillstånd avlossat skott med ett skjutvapen.⁴⁹³

13.1.7 Bristande förvaring och uppsikt

Omhändertagande av skjutvapen bör ske om tillståndshavaren på ett allvarligt sätt åsidosätter reglerna om förvaring och uppsikt av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.⁴⁹⁴ Exempelvis genom att tillståndshavaren inte förvarar skjutvapen i ett säkerhetsskåp, brister i uppsikten över egendomen så att det finns risk att obehöriga kommer åt den eller vägrar tillträde för kontroll av förvaringsbestämmelserna.⁴⁹⁵

Om en vapeninnehavare lämnar över sina skjutvapen till annan för förvaring utan att ha tillstånd för detta, riskerar vapnen att missbrukas eftersom förvararen inte blir föremål för Polismyndighetens kontroll. Därmed är utgångspunkten att detta utgör skäl för omhändertagande.⁴⁹⁶

Den som tar emot skjutvapen för förvaring åt annan har i detta fall inte avhämtat kontrollen av sina egna skjutvapen och det har därmed inte funnits risk för missbruk av dessa. Utgångspunkten är därför att förvararens egna skjutvapen inte bör omhändertas. En bedömning måste dock göras från fall till fall. En omständighet som talar för omhändertagande även av förvararens skjutvapen är om förvararen inte har förvarat de mottagna vapnen i säkerhetsskåp.

13.1.8 Omhändertagande enligt LOB

Om en person, vid upprepade tillfällen under en kort tidsperiod, har omhändertagits enligt LOB bör Polismyndigheten besluta om omhändertagande av skjutvapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare, vapenmagasin och tillståndsbevis.⁴⁹⁷

De konkreta omständigheterna vid ett omhändertagande enligt LOB är viktiga att beakta vid prövningen. Aggressivitet eller annat avvikande

⁴⁹³ Se avsnitt 3.1.4 med där gjorda hänvisningar.

⁴⁹⁴ 5 kap. 1–3 §§ och 7 § vapenlagen.

⁴⁹⁵ Se avsnitt 14.1.1.1 och 14.1.2 angående hur återkallelsefrågan bedöms i respektive fall. Se även t.ex. Kammarrätten i Göteborgs dom den 5 mars 2012 i mål nr 6045-11, Förvaltningsrätten i Växjö dom den 19 september 2018 i mål nr 3042-18 och Förvaltningsrätten i Faluns dom den 4 juli 2017 i mål nr 2514-17.

⁴⁹⁶ Se t.ex. Kammarrätten i Jönköpings dom den 5 september 2012 i mål nr 1168-12 där återkallelsebeslutet fastställdes. Den enskilde hade accepterat ett strafföreläggande för brott mot vapenlagen för att han hade förvarat sina skjutvapen hos sin far utan tillstånd under ca 11 månader.

⁴⁹⁷ Se avsnitt 3.1.3 och RÅ 1991 ref. 34 där tre ingripanden enligt LOB under en period av 18 månader utgjorde grund för återkallelse av vapentillstånd.

beteende bör enligt Polismyndighetens bedömning anses som försvårande omständigheter.⁴⁹⁸

Om det rör sig om ett enstaka tillfälle och om inga försvårande omständigheter har kommit fram, saknas i de flesta fall skäl för omhändertagande.

13.1.9 Medicinska skäl

En anmälan från en läkare⁴⁹⁹ om att en person av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen, även om den inte innehåller någon beskrivning av de omständigheter som läkaren grundar sin bedömning på, anses utgöra ett tillräckligt underlag för ett beslut om att omhänderta skjutvapen med tillhörande ammunition och tillståndsbevis om det vid tidpunkten för beslutet inte har framkommit några omständigheter som talar i en annan riktning.⁵⁰⁰

Som exempel på medicinska skäl kan nämnas uppgifter om att en tillståndshavare har drabbats av fysisk eller psykisk sjukdom som kan inverka på lämpligheten att inneha skjutvapen eller förmågan att handha skjutvapen eller skjutskickligheten såsom

- grava synfel
- misstänkt missbruk av alkohol, narkotika eller annan substans
- en allvarlig personlighetsförändring som ger utslag i aggressioner
- psykisk störning
- suicidalt beteende, t.ex. uttalade suicidtankar eller genomförda suicidförsök.

Omhändertagande på grund av medicinska skäl förutsätter inte alltid att det finns en anmälan från en läkare. Frågan om omhändertagande aktualiseras även när Polismyndigheten får motsvarande information på annat sätt, t.ex. från polisanställda, hemtjänstpersonal eller anhöriga. En värdering av uppgifterna och dess trovärdighet måste dock göras. Om det vid en sammantagen bedömning finns skäl för ett omhändertagande ska beslut om detta fattas.

13.1.10 Skyndsamt prövning av återkallelsefrågan

Efter beslut om omhändertagande ska frågan om återkallelse av tillståndet prövas skyndsamt.⁵⁰¹ Det är därför av stor vikt att utredningen i ärendet om återkallelse hela tiden drivs framåt. Så snart utredningen ifråga om återkallelse är klar ska beslut i återkallelsefrågan fattas.⁵⁰²

Att en prövning pågår i förvaltningsdomstol avseende omhändertagande utgör inte godtagbart skäl att avvakta med prövningen och utgör inte heller

⁴⁹⁸ Se avsnitt 3.1.3.

⁴⁹⁹ 6 kap. 6 § vapenlagen.

⁵⁰⁰ HFD 2019 ref. 66, punkt 23.

⁵⁰¹ 6 kap. 4 a § vapenlagen.

⁵⁰² Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

hinder för beslut i frågan om återkallelse.⁵⁰³ Det är inte heller försvarbart att invänta utgången av en domstolsprocess i brottmål om det står klart att det finns andra skäl som är tillräckliga för en återkallelse, t.ex. allvarlig sjukdom eller bristande förvaring. Om t.ex. åtalet avser brott som inte rimligen kommer kunna läggas till grund för ett beslut om återkallelse är det inte heller försvarbart att avvakta med prövningen i fråga om återkallelse tills domen i brottmålet fått laga kraft.⁵⁰⁴

Under utredningen kan det komma fram nya omständigheter som påverkar prövningen. Dessa nya omständigheter behöver uppmärksammas för att säkerställa att beslut i återkallelsefrågan fattas så snart som möjligt. Exempelvis kan det framkomma att brottsmisstanken har ändrats eller att det inkommit ett nytt läkarintyg efter läkares anmälan.

Särskilt vid omhändertagande på grund av misstanke om brott behöver nya omständigheter i rättsprocessen uppmärksammas.⁵⁰⁵ Exempelvis kan det uppmärksammas i samband med att åtal väcks att brottet är sådant att det inte rimligen skulle kunna läggas till grund för ett beslut om återkallelse. För detta ändamål behöver bevakning ske.

Hur omfattande bevakningen behöver vara varierar eftersom rättsprocessen för olika brott tar olika lång tid. Nya omständigheter kan exempelvis dyka upp snabbare om rättsprocessen generellt sett är kortare, t.ex. vid mindre allvarliga brott som inte kräver närmare brottsutredning. Handläggare i ärendet ska dock minst varannan månad kontrollera om det kommit fram nya omständigheter i rättsprocessen.⁵⁰⁶ I samband med kontrollen ska det göras en bedömning om brottet med hänsyn till omständigheterna fortfarande anses kunna läggas till grund för ett beslut om återkallelse om den misstänkte döms. Varje gång det har gjorts en kontroll ska det framgå av ärendet.⁵⁰⁷

Om det inte längre finns skäl för återkallelse ska beslut om att inte återkalla tillståndet fattas. I beslutet ska anges att omhändertagandet inte längre ska bestå. Tillståndsbeviset ska omedelbart lämnas tillbaka.⁵⁰⁸ Även ett omhändertaget skjutvapen med tillhörande ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin ska lämnas tillbaka.⁵⁰⁹

⁵⁰³ JO:s beslut den 7 mars 2016, dnr 1708-2015 och Kammarrätten i Stockholms dom den 16 april 2015 i mål nr 6814-14.

⁵⁰⁴ JO:s inspektionsprotokoll, dnr 7517-2021.

⁵⁰⁵ Se JK:s beslut den 17 februari 2015 i ärende nr 5373-13-40 där kritik riktades mot Polismyndigheten för det sätt på vilket myndigheten handlagt ett ärende om återkallelse av vapentillstånd. Enligt JK borde Polismyndigheten redan när åtalet mot den enskilde väcktes ha uppmärksammat att det avsåg ett brott som inte rimligen skulle kunna läggas till grund för ett återkallelsebeslut.

⁵⁰⁶ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁵⁰⁷ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁵⁰⁸ 6 kap. 4 a § tredje stycket vapenlagen.

⁵⁰⁹ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

Om det, efter att beslutet om omhändertagande har överklagats, framkommer nya omständigheter som innebär att skäl för återkallelse saknas ska handläggaren i ärendet informera den jurist som handlägger överklagandet.⁵¹⁰

13.2 Rätten att inneha skjutvapnet kan inte visas

Ett skjutvapen får omhändertas om någon medför ett skjutvapen utan att kunna visa att den har rätt att inneha vapnet. En sådan åtgärd får vidtas av en polisman, jakttillsynsman som länsstyrelsen förordnat eller av personal vid Kustbevakningen eller Tullverket.⁵¹¹

Sedan en vecka förflutit efter omhändertagandet ska skjutvapnet återställas, om det inte har tagits i beslag eller det tillstånd som medfört rätt att inneha vapnet har återkallats. Detsamma gäller dessförinnan, om den som medförde skjutvapnet kan styrka sin rätt att ha detta med sig.⁵¹²

13.3 Vård av omhändertagen egendom

När Polismyndigheten har egendom i sin vård till följd av ett tvångsvis omhändertagande är det fråga om myndighetsutövning. Staten svarar därför för skada som orsakats genom fel eller försummelse vid vården av sådan egendom.⁵¹³

13.4 Återlämnande av omhändertagen egendom

Egendom som har tagits om hand ska återlämnas till den som har rätt att inneha och förfoga över egendomen så snart det skäligen kan antas att det inte längre finns någon risk för missbruk.⁵¹⁴ Enligt Polismyndighetens bedömning gäller detta även när det av utredningen framstår som klart att tillståndet inte kommer att återkallas.

Föremål som inte omfattas av begreppet skjutvapen (se avsnitt 2.1.1) och övriga tillbehör såsom vapenväskor, vapenremmar, kikarsikten kan på begäran lämnas tillbaka till den enskilde även om omhändertagandet består.

⁵¹⁰ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁵¹¹ 6 kap. 4 b § första stycket vapenlagen. Av 12 kap. 3 § vapenförordningen följer vilka handlingar som tillståndshavaren eller låntagaren måste ha med sig.

⁵¹² 6 kap. 4 b § andra stycket vapenlagen.

⁵¹³ 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207). Se även avsnitt 4.3.3 (Särskilt om egendom i Polismyndighetens vård) i Rättsavdelningens handbok för skadereglering (RA 2020:1). Information om hur ett anspråk görs finns på <https://polisen.se/utsatt-for-brott/ersattning-och-skadestand/#skadestand-mot-polisen>.

⁵¹⁴ 6 kap. 5 § vapenlagen.

14 Återkallelse

14.1 Återkallelse av tillstånd till innehav, införsel eller förvaring av skjutvapen

Polismyndigheten ska återkalla tillstånd att inneha skjutvapen, att föra in skjutvapen till Sverige eller att förvara skjutvapen hos någon annan om

- tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen
- tillståndshavaren utan godtagbar anledning vägrat Polismyndigheten tillträde för att kontrollera att förvaringsbestämmelserna följs
- förutsättningarna för tillståndet inte längre finns
- det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.⁵¹⁵

Ett beslut om återkallelse av tillstånd till innehav, införsel eller förvaring av skjutvapen gäller omedelbart, om inte annat förordnas.⁵¹⁶

Polismyndigheten ska besluta om återkallelse när förutsättningarna är uppfyllda.⁵¹⁷

I fråga om återkallelse är beviskravet inte lika högt som för fällande dom i brottmålsprocess, utan det räcker att det kan hållas för sannolikt att de åberopade omständigheterna föreligger.⁵¹⁸ Detta innebär att även om det bara föreligger misstanke om brott, en förundersökning lagts ner eller ett åtal ogillats kan omständigheterna i ärendet vara sådana att de i vissa undantagsfall kan läggas till grund för återkallelse.

För återkallelse krävs inte att skjutvapnet har kommit till brottslig användning. Men om skjutvapen har använts i samband med ett brott är det däremot en försvårande omständighet som ska vägas in i bedömningen av om tillstånden ska återkallas eller ej.

Vid prövningen av återkallelsefrågan måste också beaktas de omständigheter under vilka brottet begåtts och vad som framkommit om tillståndshavaren som person.⁵¹⁹

Brottsrubriceringen bör inte vara ensamt utslagsgivande. Av betydelse är också gärningens allvar och de omständigheter under vilka brottet begicks, t.ex. om skjutvapen användes, om det rörde sig om ett enskilt brott eller upprepad brottslighet eller om brottsligheten bedrivits yrkesmässigt eller annars varit särskilt grovt eller hänsynslöst.⁵²⁰

⁵¹⁵ 6 kap. 1 § vapenlagen.

⁵¹⁶ 10 kap. 2 § vapenlagen.

⁵¹⁷ 6 kap. 1 § vapenlagen.

⁵¹⁸ RK83 2:1.

⁵¹⁹ RÅ 1994 ref. 20.

⁵²⁰ Se HFD 2016 ref. 33. Rättsfallet avser frågan om förutsättningar fanns för att meddela tillstånd att inneha skjutvapen för en person som gjort sig skyldig till försök till dråp.

Återkallelse av tillstånd på grund av en tidigare meddelad brottmålsdom står inte i strid med förbudet mot dubbel lagföring och dubbla straff (ne bis in idem).⁵²¹

Vid beslut om återkallelse ska domen i brottmålet ha vunnit laga kraft om det inte står klart att det finns andra skäl som är tillräckliga för att fatta beslut, t.ex. allvarlig sjukdom eller bristande förvaring.⁵²² I dessa fall är det dock mycket viktigt att brottsmisstanken inte omnämns i beslutet.

Det är inte heller försvarbart att invänta utgången av en domstolsprocess där åtalet begränsats till att avse brott som inte rimligen kommer kunna läggas till grund för ett återkallelsebeslut.⁵²³

14.1.1 Olämplig att inneha skjutvapen

Ett tillstånd ska återkallas av Polismyndigheten om tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen.⁵²⁴ Denna grund rör den personliga lämpligheten att inneha vapen och innefattar även om en tillståndshavare missbrukat skjutvapen eller visat oaktsamhet med vapen.⁵²⁵ Ett beslut om återkallelse på grund av att tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen ska omfatta samtliga skjutvapen som innehas.

För mer information om lämplighetsprövningen, se kapitel 3.

14.1.1.1 Bristande uppsikt eller förvaring

Enligt vapenlagen är utgångspunkten att den som innehar skjutvapen ska ta hand om egendomen och hålla den under sådan uppsikt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt den.⁵²⁶ När skjutvapen inte används ska de förvaras i säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme.⁵²⁷

Dessa bestämmelser är betydelsefulla för att förhindra att skjutvapen hamnar i orätta händer.⁵²⁸

Om en tillståndshavare på ett allvarligt sätt åsidosätter bestämmelserna gällande uppsikt eller förvaring av skjutvapen bör dennes tillstånd att inneha skjutvapen regelmässigt återkallas.⁵²⁹

Om en vapeninnehavare lämnar över sina skjutvapen till annan för förvaring utan att ha tillstånd för detta, riskerar vapnen att missbrukas eftersom

⁵²¹ HFD 2015 ref. 20.

⁵²² Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁵²³ JO:s inspektionsprotokoll, dnr 7517-2021.

⁵²⁴ 6 kap. 1 § första stycket a) vapenlagen.

⁵²⁵ Prop. 1999/2000:27 s. 59 f.

⁵²⁶ 5 kap. 1 § vapenlagen.

⁵²⁷ 5 kap. 2 § vapenlagen.

⁵²⁸ Prop. 1999/2000:27 s. 30.

⁵²⁹ Se t.ex. Kammarrätten i Jönköpings domar den 20 september 2018 i mål nr 86-18 och den 28 maj 2015 i mål nr 3683-14 samt Kammarrätten i Stockholms dom den 11 juli 2014 i mål nr 7740-13. Se även prop. 1999/2000:27 s. 53 där det framgår att återkallelse bör komma i fråga för misskötsel av förvaringen.

förvararen inte blir föremål för kontroll från Polismyndigheten och därmed är utgångspunkten att detta utgör skäl för återkallelse.

Den som tar emot skjutvapen för förvaring åt annan har i detta fall inte avhämt sig kontrollen av sina egna skjutvapen och det har därmed inte funnits risk för missbruk av dessa. Utgångspunkten är därför att förvararens egna tillstånd inte bör återkallas. En bedömning måste dock göras från fall till fall. En omständighet som talar för återkallelse även av förvararens skjutvapen är om förvararen inte har förvarat de mottagna vapnen i säkerhetsskåp.

14.1.1.2 Medicinska skäl

Frågan om återkallelse ska utredas närmare när en läkare anmält till Polismyndigheten att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen.

I samband med kommunikering om återkallelse, ska den enskilde ges tillfälle att yttra sig över uppgifterna samt, om tillståndshavaren motsätter sig återkallelse, uppmanas att komma in med läkarintyg eller motsvarande som kan motbevisa läkarens bedömning om olämplighet.⁵³⁰ I vissa fall kan det vara befogat att begära att den enskilde inkommer med ett läkarintyg från en specialistläkare.

Som utgångspunkt är ett läkarintyg tillräckligt för att bedöma någon som lämplig att inneha skjutvapen. Uppgifterna i ett läkarintyg måste noggrant värderas utifrån samtliga omständigheter i det enskilda fallet. I vissa fall kan det finnas omständigheter som gör att den enskilde, trots läkarintyget, är att anse som olämplig att inneha skjutvapen.⁵³¹

Det bör särskilt noteras om intyget om lämplighet är villkorat vad avser t.ex. medicinering eller läkarkontroll. I sådana fall bör inte intyget ligga till grund för att bedöma tillståndshavaren som lämplig att inneha skjutvapen. Detta eftersom att tillstånd att inneha skjutvapen inte kan förenas med villkor om medicinering, läkarkontroll eller annan uppföljning.⁵³²

Som tidigare nämnts är det Polismyndigheten som har bevisbördan för återkallelse och som ska se till att ärendet blir tillräckligt utrett.⁵³³

Polismyndighetens utredningsmöjligheter är emellertid begränsade i dessa fall eftersom sekretessen och tystnadsplikten inom hälso- och sjukvården hindrar hälso- och sjukvårdspersonal att lämna ut uppgifter om patienter till

⁵³⁰ Se avsnitt 2.5.2 om kommunikation.

⁵³¹ Kammarrätten i Sundsvalls dom den 31 maj 2021 i mål nr 2119-20.

⁵³² Se t.ex. RÅ 1985 Ab 159 och Kammarrätten i Jönköpings dom den 10 november 2016 i mål nr 1716-16.

⁵³³ Huvudregeln är att bevisbördan åvilar den enskilde vid ansökan om förmån och myndighet vid betungande beslut, se Lindqvist, Gustaf, *Bevisfrågor i förvaltningsprocessen* (2019, JUNO, version 1), under rubriken 3. Bevisbörda.

Polismyndigheten i den mån uppgiftslämmandet inte följer av anmälnings-skyldigheten i vapenlagen.⁵³⁴

Av praxis från kammarrätten följer dock att när en läkare har gjort en anmälan om att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha vapen och den enskilde inte har inkommit med någon utredning till stöd för motsatsen, trots att han eller hon har getts tillfälle till det, får Polismyndigheten anses ha gjort vad som krävs för att uppfylla sitt utredningsansvar. En läkares anmälan är vid sådana förhållanden i regel tillräcklig för att bedöma att tillståndshavaren av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen och bör därför föranleda återkallelse av vapentillståndet.⁵³⁵

14.1.1.3 Allvarlig sjukdom m.m.

Återkallelse på grund av medicinska skäl förutsätter inte att en läkares anmälan har kommit in till Polismyndigheten. När Polismyndigheten på annat sätt, t.ex. genom uppgifter från hemtjänstpersonal eller anhöriga, fått kännedom om att en tillståndshavare är olämplig att inneha skjutvapen bör återkallelse övervägas. Det kan i dessa situationer röra sig om bl.a. psykisk störning eller en allvarlig ålders- eller personlighetsförändring som medför aggressivitet. Det kan även röra sig om fysisk sjukdom av sådan beskaffenhet att den påtagligt inverkar på förmågan att handha skjutvapen eller skjutskickligheten, såsom grava synfel. Återkallelse bör också övervägas när tillståndshavaren har uppvisat suicidalt beteende, t.ex. genom att ha uttalat suicidtankar eller genomfört ett suicidförsök.

I samband med underrättelse till tillståndshavaren, bör denne ges tillfälle att yttra sig över uppgifterna samt, om tillståndshavaren motsätter sig återkallelse, uppmanas att komma in med underlag, t.ex. läkarintyg eller yttrande från socialtjänsten, som kan motbevisa de uppgifter som Polismyndigheten har i återkallelseärendet.⁵³⁶

Några sekretessbrytande bestämmelser som ger Polismyndigheten möjlighet att begära ut sekretessbelagda uppgifter om enskilda personers hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden i vapenärenden finns inte.

Inkommer det ett läkarintyg eller motsvarande bör det vid psykisk sjukdom särskilt noteras om intyget om lämplighet är villkorat vad avser t.ex.

⁵³⁴ Sekretessen för uppgifter inom den offentliga hälso- och sjukvården och tystnadsplikten för personal inom den privata hälso- och sjukvården bryts som regel endast om det följer av en uppgiftsskyldighet i lag eller förordning, se 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen och 6 kap. 12 § patientsäkerhetslagen (2010:659). Några sekretessbrytande bestämmelser som ger Polismyndigheten möjlighet att ta del av uppgifter om enskilda personers hälsotillstånd i vapenärenden finns inte.

⁵³⁵ Se Kammarrätten i Jönköpings dom den 6 december 2019 i mål nr 1414-19 och Kammarrätten i Sundsvalls dom den 18 december 2020 i mål nr 3014-19. I den senare domen hade Polismyndigheten fått en läkares anmälan. Efter att ha gett den enskilde möjlighet att yttra sig och inkomma med kompletterande läkarintyg fattades beslut om återkallelse eftersom något läkarintyg inte hade inkommit. Kammarrätten avslog överklagandet då Polismyndigheten ansågs ha gjort vad som krävdes för att uppfylla sitt utredningsansvar.

⁵³⁶ Se avsnitt 2.5.2 om kommunikation.

medicinering eller läkarkontroll. I sådana fall bör inte intyget ligga till grund för att tillståndshavaren är lämplig som vapeninnehavare. Detta eftersom att tillstånd att inneha skjutvapen inte kan förenas med villkor om medicinering, läkarkontroll eller annan uppföljning.⁵³⁷

Får Polismyndigheten inte del av mer underlag, trots uppmaning till tillståndshavaren, får en bedömning i det enskilda fallet göras om den utredning som finns i ärendet är tillräcklig för att kunna fatta ett beslut om återkallelse.

14.1.2 Vägrat tillträde för kontroll av förvaringen

En person som har tillstånd att inneha skjutvapen är skyldig att ge Polismyndigheten tillträde till den plats där skjutvapnen förvaras för att en kontroll av att förvaringsbestämmelserna följs ska kunna ske.⁵³⁸

Ett tillstånd att inneha skjutvapen ska återkallas om tillståndshavaren utan godtagbar anledning har vägrat Polismyndigheten tillträde för kontroll av förvaringen.⁵³⁹

Precis som övriga återkallelsegrunder är också denna återkallelsegrund obligatorisk. Detta innebär att beslut om återkallelse ska fattas om villkoren i bestämmelsen är uppfyllda.

Vad som avses med godtagbar anledning exemplifieras inte i förarbetena, men enligt Polismyndighetens bedömning skulle det kunna röra sig om t.ex. sjukdom, tillfällig vistelse på annan ort och liknande.

Om tillståndshavaren utan godtagbar anledning vägrar Polismyndigheten tillträde för att genomföra kontrollen ska beslut om omhändertagande fattas, se kapitel 13.

14.1.3 Förutsättningarna för tillståndet inte längre finns

Ett tillstånd att inneha vapen ska återkallas om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns.⁵⁴⁰ Ett innehavstillstånd ska alltså återkallas om förutsättningarna för vapeninnehavet på ett väsentligt sätt förändrats i förhållande till omständigheterna som förelåg vid tidpunkten då tillståndet utfärdades.⁵⁴¹

Precis som övriga återkallelsegrunder är också denna återkallelsegrund obligatorisk. Detta innebär att beslut om återkallelse ska fattas om villkoren i bestämmelsen är uppfyllda.

⁵³⁷ Se t.ex. RÅ 1985 Ab 159 och Kammarrätten i Jönköpings dom den 10 november 2016 i mål nr 1716-16.

⁵³⁸ 5 kap. 7 § vapenlagen.

⁵³⁹ 6 kap. 1 § första stycket b) vapenlagen.

⁵⁴⁰ 6 kap. 1 § första stycket c) vapenlagen.

⁵⁴¹ Prop. 1990/91:130 s. 46 f.

Återkallelse med stöd av bestämmelsen ska också ske när ett skjutvapen anmäls som stulet eller förkommet.

Ytterligare ett exempel på när återkallelse kan aktualiseras på denna grund är om tillståndshavaren inte längre har behov av det aktuella skjutvapnet. Detta tar främst sikte på skjutvapen som innehas för andra ändamål än jakt eftersom den som tagit jägarexamen anses ha behov av fyra skjutvapen för ändamålet jakt.⁵⁴²

Om tillståndshavaren t.ex. inte längre är medlem i en skytteförening kan personen inte heller normalt sett anses ha behov av att inneha skjutvapen för ändamålet målskjutning.⁵⁴³ Samma sak gäller om tillståndshavaren inte längre kan visa att synnerliga skäl, om sådana krävs för innehavet, fortfarande finns.⁵⁴⁴

Ett annat exempel när återkallelse kan aktualiseras på denna grund är om tillståndshavaren har meddelats tillståndet på grund av att denne har en viss anställning eller uppdrag men anställningen eller uppdraget har upphört.

Bestämmelsen kan också tillämpas avseende sammanslutningar som har tillstånd att inneha skjutvapen. Ett sådant tillstånd ska återkallas med stöd av denna bestämmelse om sammanslutningen inte längre är ansluten till den auktoriserade sammanslutningen vars reglemente låg till grund för innehavet. Samma sak gäller om det är den auktoriserade sammanslutningen som är tillståndshavare och denna sammanslutning förlorar sin auktorisation.⁵⁴⁵

Om en domstol har beslutat att förverka ett skjutvapen ska också tillståndet avseende det förverkade skjutvapnet, om sådant finns, återkallas med stöd av denna bestämmelse.⁵⁴⁶

Återkallelse med stöd av bestämmelsen kan dock inte ske med anledning av ändrade föreskrifter gällande vilka skjutvapen som får användas för jakt, åtminstone inte när tillståndet meddelades efter att ändringen trädde ikraft.⁵⁴⁷

14.1.4 Annan skälig anledning att återkalla tillståndet

Tillstånd att inneha skjutvapen ska också återkallas när det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.⁵⁴⁸ Denna bestämmelse är avsedd endast för sådana fall som inte täcks av de övriga grunderna för återkallelse och bör därför tillämpas endast i undantagsfall.⁵⁴⁹

⁵⁴² 2 kap. 4 § femte stycket vapenförordningen.

⁵⁴³ Prop. 1990/91:130 s. 46 f.

⁵⁴⁴ Prop. 1990/91:130 s. 47 och 63.

⁵⁴⁵ Prop. 2013/14:226 *Skärpningar i vapenlagstiftningen*, s. 26.

⁵⁴⁶ Prop. 1973:166, s. 146.

⁵⁴⁷ Se Kammarrätten i Jönköpings domar den 23 januari 2013 i mål nr 1956-12 och mål nr 3417-12 och den 31 januari 2013 i mål nr 2108-12 samt Kammarrätten i Stockholms dom den 17 april 2013 i mål nr 7755-12.

⁵⁴⁸ 6 kap. 1 § första stycket d) vapenlagen.

⁵⁴⁹ Prop. 1999/2000:27 s. 59.

14.2 Återkallelse av tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin

Ett tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska återkallas om

- förutsättningarna för tillståndet inte längre finns
- tillståndshavaren har missbrukat den egendom som tillståndet gäller
- det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.⁵⁵⁰

Ärenden om återkallelse av tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin liknar ett ärende om återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen. På grund av detta kan bedömningen göras på samma sätt, se avsnitt 14.1.2 om återkallelse på grund av att förutsättningarna inte längre finns och avsnitt 14.1.4 om återkallelse på grund av annan skälig anledning.

Återkallelse på grund av att egendomen som tillståndet avser missbrukas förekommer dock endast i fråga om återkallelse av tillstånd att inneha ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin. Det klargörs inte i förarbetena till vapenlagen vad som avses med denna återkallelsegrund. Enligt Polismyndighetens bedömning är ett exempel på detta att tillståndshavaren använder ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin för ett annat ändamål än det ändamål som tillståndet avser.⁵⁵¹

14.3 Återkallelse av tillstånd att driva handel med skjutvapen

14.3.1 Allmänt

Ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ska återkallas om:

- tillståndshavaren inte längre driver yrkesmässig handel
- förutsättningarna för tillståndet inte längre finns
- det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.⁵⁵²

I dessa tre fall är bestämmelsen alltså tvingande vilket innebär att tillståndet ska återkallas om förutsättningarna är uppfyllda.

Det första fallet tar sikte på när tillståndshavaren inte längre kan anses driva yrkesmässig handel med skjutvapen. Polismyndigheten bör därför vid den årliga inspektionen hos vapenhandlare kontrollera omfattningen av det gångna årets verksamhet.

Endast en tillfällig nedgång i försäljningen bör inte innebära att tillståndet att driva handel med skjutvapen ska återkallas. Först när antalet transaktioner är otillräckliga under två eller fler år i följd ska tillståndet återkallas eftersom

⁵⁵⁰ 6 kap. 2 § vapenlagen.

⁵⁵¹ Observera dock att 3 kap. 3 § vapenförordningen medger användande för andra ändamål i vissa fall.

⁵⁵² 6 kap. 3 § första stycket vapenlagen.

tillståndshavaren under sådana omständigheter inte längre kan anses driva yrkesmässig handel med skjutvapen.⁵⁵³

Tillståndet att driva handel med skjutvapen ska också återkallas när förutsättningarna för tillståndet inte längre finns. En sådan situation föreligger när tillståndshavaren är en juridisk person och det inte finns någon godkänd föreståndare eller ersättare för verksamheten, t.ex. för att godkännandena har återkallats och några nya personer inte har utsetts eller godkänts.⁵⁵⁴

En annan situation när förutsättningarna för tillståndet inte längre finns skulle kunna vara bristande laglydnad. Detta gäller enbart om tillståndshavaren är en fysisk person eller en juridisk person i vilken en fysisk person som har ett betydande inflytande och denna person uppvisar bristande laglydnad.

Enligt förarbetsuttalandena gör sig samma skäl gällande i fråga om återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen som i fråga om återkallelse av tillstånd att driva handel med skjutvapen.⁵⁵⁵ Se vidare i avsnitt 14.1 gällande återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen.

Ett sista exempel på när förutsättningarna för tillståndet inte längre finns och det ska återkallas av denna anledning är om tillståndshavaren (juridisk eller fysisk person) har gått i konkurs eller om tillståndshavaren (fysisk person) eller en person som har betydande inflytande över en juridisk person har meddelats näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud.

Det tredje och sista fallet gäller återkallelse på grund av annan skälig anledning. Ett exempel på detta är underlåtenhet att anmäla förändring av vem som har ett betydande inflytande över en juridisk person som har tillstånd att driva handel med skjutvapen.⁵⁵⁶

Vidare finns det en fakultativ regel som anger att tillståndet får återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i vapenlagen eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av vapenlagen.⁵⁵⁷

Exempel på när frågan om återkallelse kan aktualiseras enligt denna bestämmelse är bl.a. om tillståndshavaren

- bryter mot ett förvaringsvillkor⁵⁵⁸
- inte följer bestämmelserna om skriftlig dokumentation⁵⁵⁹
- överlåter skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha det

⁵⁵³ Kammarrätten i Sundsvalls dom den 6 oktober 2011 i mål nr 2318-11.

⁵⁵⁴ Prop. 2011/12:109 s. 30.

⁵⁵⁵ Prop. 1999/2000:27 s. 59 f.

⁵⁵⁶ Prop. 2011/12:109 s. 30. Skyldigheten att göra detta regleras i 2 kap. 10 § tredje stycket vapenlagen.

⁵⁵⁷ 6 kap. 3 § andra stycket vapenlagen.

⁵⁵⁸ Som meddelats med stöd av 2 kap. 10 d § första stycket vapenlagen.

⁵⁵⁹ Se 5 kap. 5 och 6 §§ vapenförordningen.

- åsidosätter underrättelseskyldigheten gällande misstänkta förvärv eller försök till förvärv av ammunition⁵⁶⁰
- bryter mot reglerna kring vapenhandlares utlåning av skjutvapen, både avseende längden för lånet och reglerna kring närvaro av godkänd företrädare vid provskjutning⁵⁶¹
- inte vidtar rättelse gällande en mindre allvarlig överträdelse av ovanstående punkter trots att felet har påtalats av Polismyndigheten
- innehar ett helautomatiskt skjutvapen i handeln utan att det finns en viss köpare till det.⁵⁶²

En bedömning av om åsidosättandet av en bestämmelse i vapenlagstiftningen eller av ett villkor varit så allvarligt att det är motiverat att återkalla tillståndet måste dock göras i varje enskilt fall.

Inköps- och försäljningsförteckningar som förts före införandet av Polismyndighetens digitala vapenbok samt bilagor till dessa förteckningar ska bevaras under tio år, räknat från den dag då sista anteckningen gjordes. Om rörelsen läggs ned ska förteckningen inklusive bilagor överlämnas till Polismyndigheten.⁵⁶³ Beslutet om återkallelse bör innehålla en påminnelse om detta.

14.3.2 När börjar beslutet att gälla?

Polismyndighetens beslut enligt vapenlagen gäller omedelbart, om inte annat förordnas.⁵⁶⁴

Beslut om återkallelse av vapenhandlartillstånd gäller dock omedelbart endast om det särskilt förordnas i beslutet. Ett sådant förordnande får meddelas om det finns särskilda skäl.⁵⁶⁵

Ett förordnande om att beslut om återkallelse av vapenhandlartillstånd ska gälla omedelbart bör således förbehållas de fall då det är fråga om allvarliga eller upprepade överträdelser av bestämmelser i vapenlagen, vapenförordningen eller Polismyndighetens föreskrifter som meddelats med stöd av vapenlagstiftningen.

Särskilda skäl kan också anses föreligga om det finns en uppenbar och allvarlig risk för att skjutvapnen kan komma att missbrukas. I sådana fall bör även de skjutvapen som vapenhandlaren innehar omhändertas.⁵⁶⁶

⁵⁶⁰ 2 kap. 10 e § vapenlagen. Se även prop. 2022/23:102 s. 70.

⁵⁶¹ Se 3 kap. 6 § vapenlagen.

⁵⁶² Se 2 kap. 10 d § andra stycket vapenlagen.

⁵⁶³ 5 kap. 10 § vapenförordningen.

⁵⁶⁴ 10 kap. 2 § andra stycket vapenlagen.

⁵⁶⁵ 10 kap. 2 § andra stycket vapenlagen.

⁵⁶⁶ Se avsnitt 13.1.4.

Om något förordnande om att beslutet ska gälla omedelbart inte meddelas gäller beslutet först när det vinner laga kraft.⁵⁶⁷

Ett beslut om återkallelse av tillstånd att driva handel med skjutvapen får långtgående verkningar för tillståndshavaren. Mot bakgrund av detta, samt de praktiska problem som kan uppstå med anledning av återkallelsen, ska det alltid framgå av beslutet när verksamheten senast ska vara avvecklad.

Detta gäller oavsett om beslutet gäller omedelbart eller först när det har vunnit laga kraft. Tiden för avveckling bör i normalfallet omfatta åtminstone sex månader, men denna tid kan förlängas beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

Om Polismyndigheten förordnar att beslutet gäller omedelbart ska tidsfristen uttryckas med ett specifikt datum då verksamheten senast ska vara avvecklad. Om beslutet däremot gäller först när det har vunnit laga kraft ska tidsfristen uttryckas som t.ex. ”sex månader efter laga kraft”.

Tidsfristen räknas från dagen då beslutet vinner laga kraft eller från dagen då beslutet meddelades om det förordnats att gälla omedelbart.⁵⁶⁸

Under tidsfristen för avveckling bör vapenhandlaren anses ha rätt att fortsätta avyttra skjutvapen, men inte att köpa in skjutvapen från enskilda personer eller andra vapenhandlare. Verksamheten ska under tidsfristen enbart syfta till avveckling.

Samtliga skjutvapen som innehas i handeln ska vara avyttrade eller skrotade inom tidsfristen för avveckling. Om vapenhandlaren innehar skjutvapen efter att tidsfristen har löpt ut kan ansvar för vapenbrott komma i fråga.

14.3.3 Återkallelse av godkännande som föreståndare och ersättare

Ett godkännande som föreståndare eller ersättare ska återkallas om förutsättningarna för godkännandet inte längre finns.⁵⁶⁹ Kraven för att bli godkänd som föreståndare eller ersättare är desamma som för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen.⁵⁷⁰

Bedömningen gällande när förutsättningarna för godkännandet inte längre finns bör alltså göras på motsvarande sätt som för återkallelse av tillstånd att driva handel med skjutvapen.⁵⁷¹

Ett beslut om återkallelse av godkännande gäller omedelbart om inte annat förordnas.⁵⁷² Som huvudregel innebär alltså beslutet att personen som

⁵⁶⁷ 35 § första stycket förvaltningslagen.

⁵⁶⁸ Se JO:s beslut den 6 mars 2008, dnr 4160-2006.

⁵⁶⁹ 6 kap. 3 b § vapenlagen.

⁵⁷⁰ 2 kap. 10 c § vapenlagen.

⁵⁷¹ Se 6 kap. 3 § första stycket b) vapenlagen.

⁵⁷² 10 kap. 2 § första stycket vapenlagen.

tidigare var godkänd omedelbart måste upphöra att agera som föreståndare eller ersättare. Detta gäller även om beslutet överklagas.

Om godkännandet för föreståndaren återkallas får detta till effekt att verksamheten inte längre kan bedrivas.⁵⁷³ Detta gäller dock inte om det finns en godkänd ersättare som kan gå in i den tidigare föreståndarens ställe.

Om både föreståndaren och samtliga ersättares godkännanden återkallas innebär detta också att tillståndet att driva handel med skjutvapen ska återkallas, se avsnitt 14.3.1.

14.3.4 Återkallelse när tillståndshavaren försätts i konkurs eller avlider

Om tillståndshavaren (oavsett om denne är en fysisk person, en enskild näringsidkare⁵⁷⁴ eller en juridisk person) försätts i konkurs får rörelsen fortsättas för konkursboets räkning under högst ett år från edgångssammanträdet i konkursen.⁵⁷⁵

Detta gäller dock under förutsättning att konkursboet anmäler detta till Polismyndigheten inom en månad från edgångssammanträdet. Dessutom måste rörelsen förestås av en godkänd föreståndare eller ersättare under tiden den drivs vidare för konkursboets räkning.⁵⁷⁶

När tidsfristen har löpt ut, eller om konkursboet inte vill driva rörelsen vidare, ska tillståndet att driva handel med skjutvapen återkallas.⁵⁷⁷

Konkursboet har rätt att inneha skjutvapen till dess att konkursen har avslutats.⁵⁷⁸ Något lagstöd för inlösen av de skjutvapen som eventuellt finns kvar i rörelsen efter att tidsfristen har löpt ut finns dock inte. Samtliga skjutvapen som innehades av vapenhandlaren måste således säljas inom tidsfristen eller skrotas innan konkursen avslutas.

Om tillståndshavaren är en fysisk person eller en enskild näringsidkare och denna person avlider gäller samma sak som ovanstående, men tidsfristerna räknas istället från dödsfallet.⁵⁷⁹

Dessutom kan dödsboet välja att inte driva rörelsen vidare och istället hantera de skjutvapen som hänför sig till rörelsen inom ramen för dödsboet med stöd av regelverket för dödsbon i vapenlagen. I dessa fall kan tillståndet att

⁵⁷³ 2 kap. 10 a § vapenlagen.

⁵⁷⁴ Begreppet enskild näringsidkare avser den som driver och ansvarar för en enskild näringsverksamhet. Enskild näringsverksamhet är en företagsform där en privatperson är ensam ägare till samt driver och ansvarar för företaget. Det finns inte någon tydlig gräns mellan privatpersonen och företaget. En annan benämning på enskild näringsverksamhet är enskild firma.

⁵⁷⁵ 5 kap. 11 § vapenförordningen.

⁵⁷⁶ 5 kap. 11 § vapenförordningen.

⁵⁷⁷ Med stöd av 6 kap. 3 § första stycket b) vapenlagen.

⁵⁷⁸ 8 kap. 1 § c) vapenlagen.

⁵⁷⁹ 5 kap. 11 § vapenförordningen.

bedriva handel med skjutvapen återkallas direkt.⁵⁸⁰ När tidsfristen för dödsboet har löpt ut ska eventuellt kvarvarande skjutvapen lösas in av staten.⁵⁸¹

14.4 Återkallelse av tillstånd att yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn

I fråga om återkallelse av tillstånd att yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn ska reglerna om återkallelse av tillstånd att driva handel med skjutvapen tillämpas på motsvarande sätt.⁵⁸² Se avsnitt 14.3.1.

Vad gäller omhändertagande av skjutvapen hos en reparatör kan motsvarande bedömning som för vapenhandlare göras.⁵⁸³

Beslutet om återkallelse av tillstånd att yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn gäller omedelbart om inte annat förordnas.⁵⁸⁴

Även i detta fall får återkallelsebeslutet långtgående verkningar för den enskilde och beslutet kan ge upphov till vissa praktiska problem. På grund av detta bör Polismyndigheten som utgångspunkt förordna att återkallelsebeslutet inte gäller omedelbart utan istället viss tid efter att beslutet har vunnit laga kraft. När denna tid har löpt ut ska verksamheten vara avvecklad. Detta ska framgå av beslutet.

Under denna tidsfrist har reparatören rätt att fortsätta inneha de skjutvapen som lämnats in före beslutet om återkallandet av tillståndet. Reparatören bör dock inte få åta sig nya uppdrag utan verksamheten ska endast inriktas på att slutföra de redan påbörjade uppdragen och återlämna dessa skjutvapen till ägaren. Om reparatören fortsätter att inneha skjutvapen efter att tidsfristen har gått ut kan ansvar för vapenbrott komma i fråga.

Reparationsförteckningen samt bilagor till denna ska bevaras under tio år, räknat från den dag då sista anteckningen gjordes. Om rörelsen läggs ned ska förteckningen inklusive bilagor överlämnas till Polismyndigheten.⁵⁸⁵ Beslutet om återkallelse bör innehålla en påminnelse om detta.

14.5 Återkallelse av tillstånd att låna skjutvapen

Ett tillstånd att låna skjutvapen ska återkallas om

- innehavaren har visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen
- förutsättningar för tillståndet inte längre finns
- det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.⁵⁸⁶

⁵⁸⁰ Enligt 6 kap. 3 § första stycket b) vapenlagen.

⁵⁸¹ 7 kap. 1 § b) vapenlagen.

⁵⁸² 6 kap. 3 § tredje stycket vapenlagen.

⁵⁸³ Se avsnitt 13.1.4.

⁵⁸⁴ 10 kap. 2 § första stycket vapenlagen.

⁵⁸⁵ 8 kap. 2 § fjärde stycket vapenförordningen.

⁵⁸⁶ 6 kap. 3 a § vapenlagen.

Situationerna när ett tillstånd att inneha ammunition ska återkallas är desamma som när ett tillstånd att inneha skjutvapen ska återkallas. På grund av detta kan bedömningen göras på samma sätt, se avsnitt 14.1.1 om återkallelse på grund av att innehavaren är olämplig, avsnitt 14.1.2 om återkallelse på grund av att förutsättningarna inte längre finns och avsnitt 14.1.4 om återkallelse på grund av annan skälig anledning.

Ett exempel på när ett tillstånd att låna skjutvapen ska återkallas på grund av att förutsättningarna inte längre finns är att personen som innehar tillståndet att låna skjutvapen erhåller tillstånd att inneha samma typ av skjutvapen. I detta fall behövs inte längre tillståndet att låna skjutvapen eftersom personen har rätt att låna skjutvapen mot bakgrund av innehavstillståndet.⁵⁸⁷

⁵⁸⁷ Prop. 2005/06:113 s. 59.

15 Avveckling av innehav av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin

15.1 Överlåtelse

Den som har tillstånd eller rätt att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kan avveckla sitt innehav genom att egendomen överläts till någon annan som har tillstånd eller rätt att inneha egendomen. Detta sker antingen genom att egendomen överläts till en vapenhandlare eller genom att den nya innehavaren ansöker om tillstånd att inneha den aktuella egendomen. Den nya innehavaren behöver inte ha tillstånd om denne har rätt att inneha egendomen på annan grund.

15.2 Skrotning

En vapeninnehavare som inte vill ha kvar sitt skjutvapen, och inte kan eller vill överlåta det, kan lämna in det till Polismyndigheten för skrotning.⁵⁸⁸ Detta gäller även sådana föremål som jämställs med skjutvapen.⁵⁸⁹ Detta gäller dock inte ljuddämpare eller vapenmagasin då dessa inte utgör skjutvapen i vapenlagens mening.

En vapeninnehavare som avser att skrota det skjutvapen som också medför rätt att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin måste göra sig av med egendomen innan skjutvapnet skrotas eftersom personen annars riskerar att göra sig skyldig till brott mot vapenlagen.⁵⁹⁰

När en vapeninnehavare lämnar in ett skjutvapen för skrotning till Polismyndigheten ska tillståndsbeviset bifogas. Någon ersättning utgår inte till vapeninnehavare i samband med skrotning.⁵⁹¹

15.2.1 Vem kan lämna in ett skjutvapen för skrotning?

Den som vill skrota sitt skjutvapen ska lämna in det till Polismyndigheten.⁵⁹²

Det är endast tillståndshavaren, eller någon som har fått fullmakt av tillståndshavaren, som kan lämna in skjutvapen för skrotning. Det finns inga formella krav på hur fullmakten ska utformas. Polismyndigheten får i det enskilda fallet bedöma om en fullmakt kan godtas.

Förutsättningen för att någon annan än tillståndshavaren ska kunna skrota vapen är att denna person är berättigad att låna skjutvapnet som ska skrotas.

Skjutvapen kan endast tas emot för skrotning om det finns ett giltigt tillstånd eller annan rätt att inneha skjutvapnet.⁵⁹³ Om något sådant tillstånd eller rätt

⁵⁸⁸ 4 kap. 4 § vapenlagen.

⁵⁸⁹ 1 kap. 3 § vapenlagen.

⁵⁹⁰ 9 kap. 2 § första stycket d) vapenlagen.

⁵⁹¹ 4 kap. 4 § vapenlagen.

⁵⁹² 4 kap. 4 § vapenlagen.

⁵⁹³ 4 kap. 4 § vapenlagen.

inte finns bör anmälningsupptagare kontaktas enligt lokala rutiner för ställningstagande om en anmälan ska upprättas och om skjutvapnet ska tas i beslag.

Skjutvapen som ingår i ett dödsbo får transporteras och lämnas in för skrotning av den som har tagit hand om boet (här avses en dödsbodeläggare eller den som förvarar skjutvapen för dödsboets räkning). Observera att den som lämnar in skjutvapen för skrotning måste vara behörig att företräda dödsboet vilket i vissa fall förutsätter en fullmakt från samtliga dödsbodeläggare, se avsnitt 15.3.4.2. Den som har tagit hand om ett konkursbo får på motsvarande sätt transportera och lämna in skjutvapen för skrotning.

15.3 Inlösen av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin

15.3.1 Inledning

Inlösen kan komma att aktualiseras i ett flertal olika fall. Bestämmelserna om inlösen syftar till att slutligen reglera frågan om hanteringen av sådana skjutvapen som omfattas av någon av inlösengrunderna.

Utgångspunkten är att inlösen ska undvikas genom att låta vapeninnehavaren själv avveckla sitt innehav genom att skrota, sälja eller på annat sätt överlåta egendomen.⁵⁹⁴ Det är först om vapeninnehavaren inte själv avvecklar innehavet inom föreskriven tid som inlösen blir aktuellt.

Det är inte möjligt att lämna in skjutvapen till Polismyndigheten för ”förtida inlösen”, dvs. en sorts frivillig inlösen, innan tidsfristen har gått ut. Inlösen är en tvångsåtgärd och ska endast användas när det inte går att hantera frågan på annat sätt.⁵⁹⁵

15.3.2 Situationer när inlösen kan aktualiseras

Det finns fyra situationer då skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska lösas in av staten.⁵⁹⁶

Det första fallet är när tillståndet att inneha egendomen har återkallats utan att den samtidigt har förklarats förverkad eller tagits i beslag. Observera att denna inlösengrund endast tar sikte på återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin och inte återkallelse av andra typer av tillstånd som innebär en rätt att inneha skjutvapen såsom tillstånd att bedriva handel med skjutvapen m.m.

Det andra fallet tar sikte på tillståndsinnehavare som avlider. Om dödsboet inte överlåter eller skrotar egendomen inom tidsfristen ska den lösas in av staten. Observera att denna inlösengrund även aktualiseras när fysiska

⁵⁹⁴ Prop. 1973:166 s. 146 f.

⁵⁹⁵ Se prop. 2020/21:42 *Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv*, s. 74.

⁵⁹⁶ 7 kap. 1 § vapenlagen.

personer och enskilda näringsidkare som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen avlider.

Det tredje fallet fokuserar på skjutvapen som har förvärvats genom arv, testamente eller bodelning. Om sökanden får avslag på sin ansökan ska skjutvapnet lösas in om det inte avyttras till någon annan inom tidsfristen.

Det fjärde och sista fallet gäller skjutvapen som har tagits i beslag och som inte blivit förverkade, på grund av att domstolen ogillar förverkandeyrkandet eller på grund av att åklagaren har beslutat att inte föra talan om förverkande.

15.3.3 Tidsfristerna för inlösen

15.3.3.1 Generellt om tidsfristerna

Tidsfristerna som framgår av vapenlagens inlösenbestämmelse är absoluta. Detta innebär att det inte finns några möjligheter till undantag eller dispens, bortsett från möjligheten till förlängning av tidsfristen.⁵⁹⁷

Tidsfristen för dödsbon räknas från dagen då den tidigare innehavaren avled.⁵⁹⁸

Tidsfristen för inlösen efter återkallelse eller avslag på ansökan räknas från dagen då beslutet vinner laga kraft.

Om beslutet har överklagats och domstolen avbryter delgivningsförsöken vinner domen aldrig laga kraft. Det finns inget hinder mot att Polismyndigheten i denna situation kontaktar domstolen för att upplysa om att tidsfristen för inlösen räknas från dagen då beslutet vunnit laga kraft. Om domen ändå inte delges bör tidsfristen, enligt Polismyndighetens bedömning, räknas från dagen då domstolens dom meddelades.

I detta fall bör underrättelsen om värderingen, se avsnitt 15.3.4.3, kommuniceras genom delgivning tillsammans med domen.

Inlösen av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som någon innehaft utan att ha rätt till det, ska ske tre månader efter det att domstol har beslutat att egendomen inte ska förverkas, alternativt tre månader efter att åklagaren i ett sådant fall har beslutat att inte föra talan om förverkande. Tidsfristen räknas i detta fall från dagen då rättens beslut i förverkandefrågan meddelades, alternativt dagen då åklagaren fattade beslut om att häva beslaget.⁵⁹⁹

Om en ansökan som görs inom den tidsfrist som gäller i det enskilda fallet avslås, aktualiseras en undantagsregel som innebär att en ny tidsfrist om tre

⁵⁹⁷ 7 kap. 2 § tredje stycket vapenlagen.

⁵⁹⁸ 7 kap. 2 § första stycket a) vapenlagen.

⁵⁹⁹ 7 kap. 2 § första stycket b) vapenlagen.

månader börjar löpa. Denna tidsfrist räknas från dagen då Polismyndigheten fattade beslut om avslag.⁶⁰⁰

Om ytterligare en ansökan inkommer inom den nya tremånadersfristen och även denna ansökan avslås gäller inte undantagsregeln. Tidsfristen om tre månader fortsätter därför löpa och när denna har löpt ut ska skjutvapnen lösas in av staten.

Tidsfristerna beräknas enligt lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid.

Exempel: En person som innehar skjutvapen avlider den 29 maj. Tidsfristen löper ut den 29 maj följande år och ansökan måste ha inkommit senast detta datum för att inlösen ska undvikas.

Om slutdagen infaller på en lördag, söndag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton eller annan allmän helgdag anses ansökan ha inkommit i rätt tid om den inkommer nästföljande vardag efter slutdatum.⁶⁰¹

I förvaltningslagen finns regler om hur ankomstdagen för handlingar som inkommer till en myndighet bestäms.⁶⁰²

15.3.3.2 Förlängning av tidsfrist

En ansökan om förlängd tidsfrist ska vara inkommen innan den aktuella tidsfristen har gått ut. En ansökan om förlängning av tidsfrist som inkommer efter att tidsfristen har löpt ut ska avvisas såsom för sent inkommen.⁶⁰³

En begäran om förlängning av tidsfristen för avveckling av ett dödsbos innehav av skjutvapen bör medges om inte speciella omständigheter talar däremot.⁶⁰⁴ Enligt Polismyndighetens bedömning innebär detta att prövningen av den första begäran om förlängning bör vara generös. Om dödsboet begär ytterligare förlängning av tidsfristen bör prövningen vara mer restriktiv och bör förutsätta att dödsboet kan motivera varför vapeninnehavet inte har kunnat avvecklas inom den redan förlängda tidsfristen.

Vid förlängning av tidsfristen i de övriga situationer⁶⁰⁵ då inlösen kan aktualiseras finns det anledning att iaktta betydligt större restriktivitet i bedömningen av om ansökan om förlängning ska beviljas eller inte.⁶⁰⁶

Ett beslut i fråga om förlängning av tidsfristen ska vara skriftligt.⁶⁰⁷

⁶⁰⁰ 7 kap. 2 § andra stycket vapenlagen.

⁶⁰¹ 2 § lagen om beräkning av lagstadgad tid.

⁶⁰² 22 § förvaltningslagen.

⁶⁰³ Prop. 1973:166 s. 110. Se även Förvaltningsrätten i Karlstads dom den 25 oktober 2019 i mål nr 1749-19.

⁶⁰⁴ Prop. 1973:166 s. 146 f.

⁶⁰⁵ Dvs. enligt 7 kap. 1 § a), c) och d) vapenlagen. Se prop. 1973:166 s. 147.

⁶⁰⁶ Prop. 1973:166 s. 147.

⁶⁰⁷ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

Förlängning får ske med högst sex månader åt gången.⁶⁰⁸ Det finns inget hinder mot att förlänga tidsfristen flera gånger, men utgångspunkten bör vara att vapeninnehavet ska avvecklas så fort som möjligt.

15.3.4 Processen vid inlösen

15.3.4.1 Beslut om överlämnande

När tidsfristen har löpt ut och skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska lösas in ska Polismyndigheten besluta att egendomen ska lämnas över till myndigheten eller den som myndigheten bestämmer. Om det finns ett tillståndsbevis eller någon annan motsvarande handling, ska även den lämnas över till Polismyndigheten.⁶⁰⁹

Beslutet om överlämnande ska fattas som ett separat beslut där endast överlämnandefrågan berörs. Beslutet ska adresseras till vapeninnehavaren eller, när det gäller dödsbon, den som har hand om boet. Av beslutet ska framgå ett fastställt datum då innehavaren av skjutvapnet senast ska ha överlämnat det till Polismyndigheten.⁶¹⁰

Av beslutet om överlämnande ska det framgå att det även avser den ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som hör till skjutvapnet som ska lösas in samt tillståndsbeviset.⁶¹¹

Beslutet om överlämnande ska fattas i direkt anslutning till utgången av den aktuella tidsfristen i det enskilda fallet.⁶¹² Beslutet behöver inte delges eftersom det gäller omedelbart och ska verkställas även om det överklagas.⁶¹³

När datumet för överlämnande har passerat har rätten att inneha de skjutvapen som ingår i dödsboet upphört och innehavaren kan fällas till ansvar för vapenbrott.⁶¹⁴ Om något sådant tillstånd eller rätt inte finns bör anmälningsupptagare kontaktas enligt lokala rutiner för ställningstagande om en anmälan ska upprättas och om skjutvapnet ska tas i beslag. I denna situation avbryts inlösenprocessen i väntan på avgörande kring hur egendomen ska hanteras.

Syftet med överlämnandebeslutet är att de skjutvapen som omfattas av inlösenförfarandet fysiskt ska föras till Polismyndigheten för att möjliggöra nästa steg i processen.

Beslut om överlämnande behöver inte fattas om skjutvapnet redan finns hos Polismyndigheten, t.ex. för att det redan har omhändertagits.

⁶⁰⁸ 7 kap. 2 § tredje stycket vapenlagen.

⁶⁰⁹ 7 kap. 3 § vapenlagen.

⁶¹⁰ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁶¹¹ 7 kap. 3 § vapenlagen.

⁶¹² Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁶¹³ 10 kap. 2 § vapenlagen.

⁶¹⁴ 8 kap. 1 § b) vapenlagen. Se även ”Dödsboets vapen” NJA 2019 s. 1041.

15.3.4.2 Närmare utredning gällande dödsbon

I fråga om inlösen av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som ingår i ett dödsbo måste det klarläggas vem som har rätt att företräda dödsboet. Detta görs i första hand genom att kontakta dödsboet och begära behörighetshandling. I andra hand kan Skatteverket kontaktas.

Om dödsboet består av en ensam dödsbodeläggare har denna person rätt att företräda dödsboet.⁶¹⁵ I detta fall är bouppteckningen behörighetshandling.

Om dödsboet däremot består av flera dödsbodeläggare ansvarar de gemensamt för dödsboets förvaltning. Som utgångspunkt har alla dödsbodeläggare rätt att företräda dödsboet tillsammans.⁶¹⁶ Även i detta fall är bouppteckningen, där samtliga dödsbodeläggare framgår, behörighetshandling.

Det är dock möjligt för en dödsbodeläggare att ensam företräda dödsboet om denne fått fullmakt från övriga dödsbodeläggare. Polismyndigheten bör begära in en kopia av fullmakten i denna situation.

Om dödsboet förvaltas av en boutredningsman behöver Polismyndigheten ta del av en kopia av boutredningsmannens förordnande. Den som har förordnats som boutredningsman har rätt att företräda dödsboet.⁶¹⁷

Den person eller de personer som har rätt att företräda dödsboet kallas i följande avsnitt för dödsboföreträdare.

15.3.4.3 Värdering

Värdering görs av en värderingsman som utses av länsstyrelsen. För skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som löses in av staten ska ersättning som motsvarar egendomens marknadsvärde betalas.⁶¹⁸

Med marknadsvärde avses det pris som under normala omständigheter kan förväntas vid försäljning till en vapenhandlare.⁶¹⁹

Kostnaden för den värdering som värderingsmannen genomför betalas av allmänna medel och belastar inte ägaren eller dödsboet.⁶²⁰ Ägaren eller dödsboet svarar dock själv för ersättning till en värderingsman som anlitas av den enskilde eller dödsboet.

Polismyndigheten bör försöka komma överens med ägaren eller dödsboet i fråga om vilket värde skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin ska lösas in till.⁶²¹

⁶¹⁵ 18 kap. 1 § ärvdabalken.

⁶¹⁶ 18 kap. 1 § ärvdabalken.

⁶¹⁷ 19 kap. 12 § ärvdabalken.

⁶¹⁸ 7 kap. 4 § vapenlagen.

⁶¹⁹ Prop. 1973:166 s. 110.

⁶²⁰ 10 kap. 1 § första stycket vapenförordningen.

⁶²¹ 10 kap. 1 § tredje stycket vapenförordningen.

Värderingsmannens utlåtande ska kommuniceras med ägaren eller dödsboföreträdaren och denne ska ges möjlighet att inom en bestämd tid yttra sig över inlösenbeloppet.⁶²²

I samband med kommunikeringen av inlösenbeloppet bör ägaren anmodas att uppge bank- och kontouppgifter för utbetalning av eventuellt inlösenbelopp. Uppgifterna bör ha inkommit senast när inlösenbeslutet har vunnit laga kraft, se vidare i avsnitt 15.3.4.5. Detta gäller dock inte dödsbon. Utbetalning av eventuellt inlösenbelopp till ett dödsbo sker alltid genom en utbetalningsavi, se vidare i avsnitt 15.3.4.5.

Om ägaren eller dödsboföreträdaren vill ombesörja en egen värdering innan denne yttrar sig i värderingsfrågan ska Polismyndigheten vidta de åtgärder som behövs, t.ex. genom att tillhandahålla egendomen för besiktning eller fotografera egendomen.

Om ägaren eller dödsboföreträdaren anlitar en egen värderingsman som fysiskt ska besiktiga egendomen, ska detta ske på plats hos Polismyndigheten i närvaro av t.ex. en vapenhandläggare. Det är inte aktuellt att låta ägaren eller dödsboföreträdaren hämta ut egendomen från Polismyndigheten och transportera detta till en värderingsman för värdering. Skälet till detta är att den som har tagit hand om boet inte längre har rätt att inneha egendomen efter det att beslut om överlämning har fattats.⁶²³

Polismyndigheten är inte bunden av en värderingsmans utlåtande, men det får i regel anses vara en mycket god indikation på marknadsvärdet. En värderingsmans utlåtande kan frångås om ägaren eller dödsboföreträdaren kan presentera tillräckligt gott underlag, t.ex. ett intyg från en annan värderingsman eller bevis om tidigare försäljningspriser för skjutvapen av samma fabrikat, modell och i samma skick.

Ett allmänt och ogrundat påstående om att skjutvapnet har ett högre värde än vad värderingsmannen har angett eller ett intyg från en person som inte kan betraktas som sakkunnig är dock inte tillräckligt för att frångå värderingsmannens utlåtande.

Den värderingsman som anlitas av Polismyndigheten bör, om det finns skäl för det, ges tillfälle att yttra sig över de nya uppgifter som inkommer för att bedöma om dessa påverkar den ursprungliga värderingen.

Det är i de allra flesta fall inte skäligt att Polismyndigheten anlitar ytterligare en värderingsman enbart för att den första värderingen inte accepteras av ägaren eller dödsboföreträdaren. Det finns dock inga hinder mot att genomföra en ny värdering på statens bekostnad om Polismyndigheten anser att det finns skäl för det.

⁶²² 25 § förvaltningslagen.

⁶²³ 8 kap. 1 § b) vapenlagen. Se även ”Dödsboets vapen” NJA 2019 s. 1041.

15.3.4.4 Beslut om inlösen till visst belopp

När beslut om inlösen till visst belopp fattas bör hänsyn tas till samtliga omständigheter i ärendet, däribland värderingsmannens utlåtande och partens eventuella yttrande i frågan.

I beslutet om inlösen ska ett exakt inlösenbelopp anges.⁶²⁴ Beslutet ska adresseras till den före detta ägaren eller till dödsboföreträdaren.

15.3.4.5 Utbetalning av ersättning för inlösta skjutvapen

Inlösenförfarandet innebär, förutsatt att den inlösta egendomen anses ha ett värde, att en skuld uppstår från staten till den före detta ägaren eftersom ersättning ska betalas med ett belopp som motsvarar marknadsvärdet.⁶²⁵

När beslutet om inlösen har vunnit laga kraft ska eventuellt inlösenbelopp utbetalas till den före detta ägaren till det bankkonto som denne har uppgett. Utbetalningen ombesörjs av Polisens administrativa center (PAC).

Om den före detta ägaren inte har lämnat några bank- och kontouppgifter, eller om ärendet gäller inlösen av dödsbovapen, sker utbetalningen av inlösenbeloppet genom att PAC skickar en utbetalningsavi per post som kan lösas in hos flertalet banker och butiksombud.

Som betalningsmottagare på utbetalningsavin ska den före detta ägaren anges. Om det istället är fråga om skjutvapen i dödsbo ska dödsboet anges som betalningsmottagare, inte en enskild dödsbodelägare.⁶²⁶

Om utbetalningsavin inte löses in kvarstår Polismyndighetens skuld till den före detta ägaren. Detta bör hanteras genom så kallad nedsättning av pengar.⁶²⁷

En nedsättning görs genom en ansökan till berörd länsstyrelse som sedan fattar beslut om att godkänna den. Pengarna överförs då till länsstyrelsens bankkonto där de finns tillgängliga för den före detta ägaren eller dödsboet. I och med nedsättningen anses skulden vara betald.⁶²⁸

Observera att nedsättning endast får ske hos länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands eller Norrbottens län.⁶²⁹

Det är viktigt att komma ihåg att Polismyndigheten omedelbart ska underrätta den före detta ägaren eller dödsboet om att nedsättningen har verkställts, om

⁶²⁴ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁶²⁵ 7 kap. 4 § vapenlagen.

⁶²⁶ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁶²⁷ Hur detta ska ske regleras i lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet.

⁶²⁸ 1 § lagen om nedsättning av pengar hos myndighet.

⁶²⁹ 1 § förordningen (1927:485) om nedsättning av pengar hos myndighet.

detta kan ske. Det finns inget krav på att denna underrättelse ska delges enligt delgivningslagen.⁶³⁰

15.3.5 Särskilt om stulna eller förkomna skjutvapen

När en anmälan om stulet eller förkommet skjutvapen upprättas ska vapenstatus ändras till ”Stulet” eller ”Förkommet” i CVR. Anmälans K-nummer och anmälningsdatum ska också anges.⁶³¹

Efter detta ska tillståndet att inneha vapnet återkallas utan dröjsmål. Se avsnitt 14.1.3 för mer information.

Tre månader efter att återkallelsebeslutet vunnit laga kraft ska skjutvapnet lösas in. I detta fall är skjutvapnet dock inte tillgängligt för värdering och inlösen. Vare sig lagstiftningen eller dess förarbeten ger något klart svar på hur denna situation ska hanteras.

Med lösa in avses att återfå ett bundet värde genom att lämna annat värde i utbyte.⁶³² Om vapnen har förkommit eller stulits finns inget att lämna i utbyte och inlösen kan därför inte ske. Av samma skäl blir inlösen inte heller aktuellt när skjutvapen som ingår i dödsbo anmäls som förkommet.

Om skjutvapnet kommer tillrätta inom tidsfristen är det möjligt att antingen ansöka om ett nytt innehavstillstånd, överlåta skjutvapnet till någon annan eller skrota det. Om så sker ska skjutvapnet inte lösas in av staten.

Om skjutvapnet däremot kommer tillrätta först efter att tidsfristen har löpt ut ska skjutvapnet lösas in vid detta tillfälle. I denna situation finns ingen möjlighet att ansöka om ett nytt innehavstillstånd, överlåta skjutvapnet till någon annan eller skrota det.

För mer information om processen vid inlösen, se 15.3.4.3 och efterföljande avsnitt.

Eventuell försäkringsersättning som har utbetalats med anledning av att ett skjutvapen har stulits eller förkommit är en civilrättslig fråga som inte har någon påverkan på inlösenprocessen.

15.3.6 Särskilt om illegala skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin

Med illegala skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin avses dels sådan egendom som stulits från den som har tillstånd eller rätt att inneha egendomen eller på annat sätt kommit i besittning av någon som inte har rätt

⁶³⁰ Se 3 § lagen om nedsättning av pengar hos myndighet.

⁶³¹ Polismyndighetens regel. Den här regeln slås fast i denna handbok.

⁶³² Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien, *lösa in*, <https://svenska.se/so/?id=149069&ref=snr178167>, hämtad februari 2024.

att inneha egendomen i fråga, dels egendom för vilken giltigt tillstånd saknas i de fall då innehavet är tillståndspliktigt.⁶³³

Enligt Polismyndighetens bedömning bör skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som en avliden haft i sin besittning utan innehavstillstånd när så krävs och skjutvapen för vilka ett tidsbegränsat innehavstillstånd har löpt ut utan att en ny ansökan inkommit i tid anses vara illegala skjutvapen.

Om vapenhandläggare får kännedom om ett illegalt skjutvapen ska kontakt tas med anmälningsupptagare enligt lokala rutiner för att avgöra om skjutvapnet ska tas i beslag. Om egendomen inte tas i beslag eller om beslaget vid en senare tidpunkt hävs gäller följande.

Den som har tagit hand om boet har rätt att inneha samtliga skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som ingår i ett dödsbo. Även illegala skjutvapen ingår i denna rätt.⁶³⁴ Detta innebär att illegala skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som inte tas i beslag fortsättningsvis kan innehas av dödsboet och att handläggningen sker i enlighet med avsnitt 15.3.

Det saknas lagstöd för att lösa in ett skjutvapen enbart av den anledningen att ett tidsbegränsat innehavstillstånd har löpt ut. Denna kategori av skjutvapen måste därför överlåtas till någon som har rätt att inneha skjutvapnet innan tillståndet löper ut. Om innehavaren inte har gjort detta ska kontakt tas med anmälningsupptagare enligt lokala rutiner för att avgöra om skjutvapnet ska tas i beslag.

Om ett skjutvapen har omhändertagits och det tidsbegränsade tillståndet löper ut innan tillstånd har återkallats kan skjutvapnet överlåtas eller skrotas. Dessa skjutvapen kan dock inte lösas in av Polismyndigheten eftersom det inte går att återkalla tillståndet. Någon annan inlösengrund är inte heller tillämplig.

15.4 Förverkande

Innehav av illegala skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin kan utgöra brott och leda till att egendomen förverkas.

Förverkande är en så kallad särskild rättsverkan av brott.⁶³⁵ Innebörden av att viss egendom blir förverkad är att äganderätten tvångsmässigt övergår från en individ till staten.⁶³⁶ Egendomen kan sedan säljas för statens räkning, oskadliggöras eller förstöras.⁶³⁷ En ansökan om tillstånd att inneha egendom

⁶³³ Prop. 1999/2000:27 s. 27.

⁶³⁴ 8 kap. 1 § vapenlagen.

⁶³⁵ 1 kap. 8 § brottsbalken.

⁶³⁶ 36 kap. 17 § brottsbalken.

⁶³⁷ Se lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m., som innehåller bestämmelser om hur förverkad egendom ska hanteras.

som blivit förverkad bör därför avslås eftersom förutsättningar att meddela tillstånd saknas.

16 Dödsbo, konkursbo och utmätning

16.1 Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ingår i dödsbo

16.1.1 Rätten att inneha egendomen

När en person avlider får den som har tagit hand om dödsboet efter den avlidne utan särskilt tillstånd tillfälligt inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ingår i dödsboet.⁶³⁸

Den som har hand om dödsboet är i regel en av dödsbodelägarna eller någon annan person som av boet har utsetts att förvara skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin för dödsboets räkning.

Rätten för den som har tagit hand om dödsboet att utan särskilt tillstånd inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin gäller inte om egendomen har överlåtits till någon som är berättigad att inneha den, om Polismyndigheten har beslutat att egendomen ska överlämnas för förvaring eller om egendomen ska lösas in och Polismyndigheten beslutat om överlämnande.⁶³⁹

16.1.2 Dödsboets anmälan till Polismyndigheten

Den som har vård om ett dödsbo är skyldig att göra en skriftlig anmälan till Polismyndigheten om skjutvapen ingår bland tillgångarna i dödsboet. Anmälan måste göras senast tre månader efter dödsfallet.⁶⁴⁰ Underlåtenhet att fullgöra anmälningsplikten är straffsanktionerad.⁶⁴¹ Om anmälan inte har inkommit inom tidsfristen ska kontakt tas med anmälningsupptagare enligt lokala rutiner.

En anmälan ska innehålla uppgifter om:

- fabrikat, modell, kaliber och tillverkningsnummer för varje skjutvapen
- art och mängd av tillhörande ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin
- vem som har hand om vapnet för boets räkning och en beskrivning av hur vapnet förvaras.⁶⁴²

Om ett skjutvapen saknar uppgift om tillverkningsnummer ska anmälan innehålla någon annan uppgift som möjliggör identifiering.⁶⁴³

⁶³⁸ 8 kap. 1 § vapenlagen.

⁶³⁹ 8 kap. 1 § a) och b) vapenlagen som hänvisar till 8 kap. 2 § och 7 kap. 3 § samma lag.

⁶⁴⁰ 11 kap. 1 § första stycket vapenförordningen.

⁶⁴¹ 14 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen.

⁶⁴² 11 kap. 1 § tredje stycket vapenförordningen.

⁶⁴³ 11 kap. 1 § tredje stycket vapenförordningen.

Anmälningssplikten gäller inte effektbegränsade vapen.⁶⁴⁴

16.1.3 Förvaring

Som utgångspunkt gäller att den som har tagit hand om boet också ska förvara skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ingår i dödsboet.⁶⁴⁵ Egendomen ska tas om hand och hållas under sådan uppsikt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt den.⁶⁴⁶ När egendomen inte används ska den förvaras i säkerhetsskåp eller i något annat lika säkert förvaringsutrymme.⁶⁴⁷ Detta gäller dock inte vapenmagasin.⁶⁴⁸

När det finns särskild anledning till det får dock Polismyndigheten besluta att egendomen tills vidare ska förvaras av myndigheten eller någon annan som myndigheten anvisar. Den som har hand om dödsboet är i så fall skyldig att efter Polismyndighetens beslut lämna över egendomen till den som ska förvara egendomen.⁶⁴⁹

När den som har vård om ett dödsbo har gjort anmälan till Polismyndigheten ska en lämplighetskontroll utföras av den som har hand om vapnet för boets räkning.⁶⁵⁰

Om personen som har hand om vapnet för boets räkning bedöms vara lämplig att inneha skjutvapen ska ingen åtgärd vidtas.

Om personen däremot bedöms som olämplig att inneha skjutvapen ska Polismyndigheten fatta ett beslut om egendomen tills vidare ska förvaras av myndigheten eller någon annan som myndigheten anvisar.⁶⁵¹

Om Polismyndigheten fattar beslut om att egendomen ska förvaras av myndigheten finns det ingen skyldighet för Polismyndigheten att vidta särskilda åtgärder för skötsel av egendomen.

Polismyndigheten har dock en skyldighet att hålla egendomen tillgänglig för spekulanter och att i övrigt se till att den kan överlåtas till någon som är berättigad att inneha den.⁶⁵²

16.1.4 Tidsfrist för inlösen

Staten ska lösa in skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin om innehavaren har avlidit.⁶⁵³ Inlösen blir dock inte aktuellt om egendomen lämnas för skrotning eller överlåts till någon som har rätt att inneha vapnet,

⁶⁴⁴ 11 kap. 1 § fjärde stycket vapenförordningen.

⁶⁴⁵ 8 kap. 1 § vapenlagen.

⁶⁴⁶ 5 kap. 1 § vapenlagen.

⁶⁴⁷ 5 kap. 2 § första stycket vapenlagen.

⁶⁴⁸ Förvaringsreglerna i 5 kap. 1–2 §§ vapenlagen nämner inte vapenmagasin. Det finns således inga regler om hur vapenmagasin ska förvaras.

⁶⁴⁹ 8 kap. 2 § vapenlagen.

⁶⁵⁰ Se kapitel 3.

⁶⁵¹ Ett sådant beslut fattas med stöd av 8 kap. 2 § vapenlagen.

⁶⁵² Prop. 1973:166 s. 111.

⁶⁵³ 7 kap. 1 § b) vapenlagen.

förutsatt att det görs inom ett år från det att innehavaren avled. Egendomen ska inte heller lösas in om ansökan om tillstånd att inneha vapnet görs inom samma tid.

Avslås ansökan om innehav ska skjutvapnet, ammunitionen, ljuddämparen eller vapenmagasinet lösas in, om egendomen inte inom tre månader från dagen för beslutet i tillståndsärendet överläts till någon som har rätt att inneha den.⁶⁵⁴

Polismyndigheten får medge förlängning av tidsfristen, varje gång med högst sex månader.⁶⁵⁵ I förarbetena framhålls att man i största möjliga utsträckning bör låta ägaren själv sälja eller på annat sätt överlåta sin egendom. Vidare anges att möjligheten till förlängning av tidsfristen är särskilt aktuell när det gäller egendom som tillhör dödsbo. Om inte speciella omständigheter talar emot bör därför en begäran om förlängning medges.⁶⁵⁶

För närmare information om inlösen av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin, se avsnitt 15.3.

16.1.5 Illegala skjutvapen i dödsbon

Med illegala skjutvapen avses dels vapen som stulits från den legala innehavaren eller på annat sätt kommit i besittning av någon som inte har rätt att inneha vapnet i fråga, dels vapen för vilka tillstånd helt saknas.⁶⁵⁷

Det förekommer ibland att ett tillståndspliktigt skjutvapen som ingår i ett dödsbo saknar giltigt tillstånd. Det kan även hända att den avlidne haft ett tidsbegränsat tillstånd för innehav av skjutvapen och att giltighetstiden löpt ut efter dödsfallet. I dessa situationer är skjutvapnet att betrakta som illegalt eftersom giltigt tillstånd saknas.⁶⁵⁸

Rätten för den som har tagit hand om dödsboet att utan särskilt tillstånd inneha skjutvapen som ingår i dödsboet gäller dock även illegala skjutvapen.⁶⁵⁹

Avseende inlösen av illegala skjutvapen, se avsnitt 15.3.6.

16.2 Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ingår i konkursbo

16.2.1 Rätten att inneha egendomen

Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ingår i ett konkursbo får utan särskilt tillstånd innehas av den som har tagit hand om

⁶⁵⁴ 7 kap. 2 § vapenlagen.

⁶⁵⁵ 7 kap. 2 § tredje stycket vapenlagen.

⁶⁵⁶ Prop. 1973:166 s. 146 f.

⁶⁵⁷ Prop. 1999/2000:27 s. 27.

⁶⁵⁸ Prop. 1999/2000:27 s. 27.

⁶⁵⁹ ”Dödsboets vapen” NJA 2019 s. 1041.

boet, dvs. konkursförvaltaren.⁶⁶⁰ Denna rätt upphör när egendomen har överlåtits till någon som är berättigad att inneha den, när Polismyndigheten har beslutat att egendomen ska överlämnas för förvaring, eller när konkursen har avslutats.⁶⁶¹

16.2.2 Konkursförvaltarens anmälan till Polismyndigheten

En konkursförvaltare är skyldig att så snart som möjligt göra en skriftlig anmälan till Polismyndigheten om skjutvapen ingår bland tillgångarna i ett konkursbo.⁶⁶²

En anmälan ska innehålla följande uppgifter:

- fabrikat, modell, kaliber och tillverkningsnummer för varje skjutvapen
- art och mängd av tillhörande ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin
- vem som har hand om vapnet för boets räkning och en beskrivning av hur vapnet förvaras.⁶⁶³

Om ett skjutvapen saknar uppgift om tillverkningsnummer ska anmälan innehålla någon annan uppgift som möjliggör identifiering.⁶⁶⁴

Anmälningsplikten gäller inte effektbegränsade vapen.⁶⁶⁵

16.2.3 Förvaring

Efter det att ett beslut om konkurs har meddelats, får gäldenären, dvs. den som har försatts i konkurs på grund av sina skulder, inte råda över egendom som hör till konkursboet.⁶⁶⁶ Detta innebär att gäldenären får fortsätta inneha egendomen men inte vidta några rättshandlingar, såsom överlåtelse eller pantsättning, med egendomen.⁶⁶⁷

Den som har tagit hand om boet, i regel konkursförvaltaren, får också utan särskilt tillstånd inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin som ingår i konkursboet.⁶⁶⁸ Egendomen ska tas om hand och hållas under sådan uppsikt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt den.⁶⁶⁹ När egendomen inte används ska den förvaras i säkerhetsskåp eller i

⁶⁶⁰ 8 kap. 1 § vapenlagen och 1 kap. 3 § konkurslagen (1987:672).

⁶⁶¹ 8 kap. 1 § a-c) vapenlagen.

⁶⁶² 11 kap. 1 § andra stycket vapenförordningen.

⁶⁶³ 11 kap. 1 § tredje stycket vapenförordningen.

⁶⁶⁴ 11 kap. 1 § tredje stycket vapenförordningen.

⁶⁶⁵ 11 kap. 1 § fjärde stycket vapenförordningen.

⁶⁶⁶ 3 kap. 1 § konkurslagen.

⁶⁶⁷ Palmér, Eugène & Savin, Peter, Konkurslagen – en kommentar (14 december 2023, JUNO, version 53), kommentaren till 3 kap. 1 § konkurslagen.

⁶⁶⁸ 8 kap. 1 § vapenlagen.

⁶⁶⁹ 5 kap. 1 § vapenlagen.

något annat lika säkert förvaringsutrymme.⁶⁷⁰ Detta gäller dock inte vapenmagasin.⁶⁷¹

När det finns särskild anledning till det får dock Polismyndigheten besluta att egendomen tills vidare ska förvaras av myndigheten eller någon annan som myndigheten anvisar. Den som har hand om konkursboet är i så fall skyldig att efter Polismyndighetens beslut lämna över egendomen till den som ska förvara egendomen.⁶⁷²

När anmälan om att skjutvapen ingår bland tillgångarna i ett konkursbo har inkommit till Polismyndigheten ska en lämplighetskontroll utföras av den som har hand om vapnet för boets räkning.⁶⁷³

Om personen som har hand om vapnet för boets räkning bedöms vara lämplig att inneha skjutvapen ska ingen åtgärd vidtas.

Om personen däremot bedöms som olämplig att inneha skjutvapen ska Polismyndigheten fatta ett beslut om egendomen tills vidare ska förvaras av myndigheten eller någon annan som myndigheten anvisar.⁶⁷⁴

Om Polismyndigheten fattar beslut om att egendomen ska förvaras av myndigheten finns det ingen skyldighet för Polismyndigheten att vidta särskilda åtgärder för skötsel av egendomen.

Polismyndigheten har dock en skyldighet att hålla egendomen tillgänglig för spekulanter och att i övrigt se till att den kan överlåtas till någon som är berättigad att inneha den.⁶⁷⁵

16.2.4 Försäljning

Konkursförvaltaren ska se till att ett konkursbos egendom säljs så snart det lämpligen kan ske. Försäljningen sker oftast på auktion.⁶⁷⁶ När egendomen har sålts kan köparen ansöka om tillstånd att inneha eventuella skjutvapen.

Om ingen försäljning sker av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin och ingen borgenär heller vill ha egendomen, ska konkursförvaltaren återställa den till gäldenären, dvs. till tillståndsinnehavaren.⁶⁷⁷

⁶⁷⁰ 5 kap. 2 § första stycket vapenlagen.

⁶⁷¹ Förvaringsreglerna i 5 kap. 1–2 §§ vapenlagen nämner inte vapenmagasin. Det finns således inga regler om hur vapenmagasin ska förvaras.

⁶⁷² 8 kap. 2 § vapenlagen.

⁶⁷³ Se kapitel 3.

⁶⁷⁴ Ett sådant beslut fattas med stöd av 8 kap. 2 § vapenlagen.

⁶⁷⁵ Prop. 1973:166 s. 111.

⁶⁷⁶ 8 kap. 1 och 7 §§ konkurslagen.

⁶⁷⁷ 10 kap. 4 § 2 konkurslagen.

16.3 Skjutvapen som blir föremål för utmätning

Om ett skjutvapen har utmätts ska Kronofogdemyndigheten genast underrätta Polismyndigheten om detta.⁶⁷⁸ Underrättelseskyldigheten gäller dock inte effektbegränsade skjutvapen.⁶⁷⁹

Kronofogdemyndigheten tar i de flesta fall det utmätta skjutvapnet i förvar.⁶⁸⁰

Därefter värderas skjutvapnet och säljs genom Kronofogdemyndighetens försorg.⁶⁸¹ När skjutvapnet har sålts kan köparen ansöka om tillstånd att inneha skjutvapnet. Om det utmätta skjutvapnet inte går att sälja upphävs utmätningen och vapnet återlämnas till innehavaren.⁶⁸²

⁶⁷⁸ 6 kap. 24 § första stycket utsökningsförordningen (1981:981).

⁶⁷⁹ 6 kap. 24 § andra stycket utsökningsförordningen.

⁶⁸⁰ 6 kap. 4 § utsökningsbalken.

⁶⁸¹ 6 kap. 9 § och 8 kap. 1 § utsökningsbalken.

⁶⁸² Kronofogdemyndighetens handbok Utmätning, avsnitt 17.2 Annan ändring av beslut eller åtgärd under marginalrubriken Återställande, <https://kronofogden.se/om-kronofogden/dina-rattigheter-lagar-och-regler/handbocker>, hämtad februari 2024.